

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

ISSN 1512-6609

1-2

Sarajevo

januar-februar 2022.

VOL. LXXXIV • Str. 1-216

U ovom broju pišu:

Almir Fatić • Senaid Zajimović • Hikmet Karčić • Asmir Crnkić •
Sumeja Smailagić • Sajjad Ahmad Padday • Anesa Vatrić • Šefko
Sulejmanović

| Sadržaj

7-8 Riječ urednika

Tefsir

9-20 Almir Fatić • Sura El-Lejl - različitost djela i njihovih posljedica

Fikh

21-38 Senaid Zajimović • Fenomen zasnivanja tajnih brakova

Aktuelne teme

39-52 Hikmet Karčić • Uspostavljanje paralelizma kao preludij genocidu u Bosni i Hercegovini 1991–1992.

Kulturna baština

53-64 Asmir Crnkić • Ibrahim Džafčić: Bespoštedni borac za Bosnu i Bošnjake

Eseji

65-84 Sumeja Smailagić • Inkluzija islamskog bankarstva u konvencionalni bankarski sistem

- 85-94 Sajjad Ahmad Padday • Kur'anska perspektiva pluralizma
95-104 Anesa Vatrić • Čovjek kao mikrokosmos

Naši uglednici

Šefko Sulejmanović • Hadži Abdurahman-ef. Hukić (1921–1990) biografija

Službeni dio

- 125-139 Aktivnosti Vijeća muftija
141-150 Aktivnosti Sabora
151-159 Aktivnosti Rijaseta
161-214 Dekreti

فهرست

٨-٧ كلمة المحرر

موضوعات تفسيرية

٢٠-٩ أمير فاتيتش • سورة الليل: اختلاف الأعمال واختلاف عواقبها

موضوعات فقهية

٣٨-٢١ سائد زيموفيتش • ظاهرة عقد الزيجات السرية

موضوعات راهنة

٥٢-٣٩ د. فكرت كارتشيتش • إنشاء المؤسسات الموازية في عامي ١٩٩١-١٩٩٢ تمهيداً لارتكاب جريمة الإبادة الجماعية في البوسنة والهرسك

تراث ثقافي

٦٤-٥٣ أسمير تسرنكيتش • إبراهيم جافتشيتش: مجاهد متفان للبوسنة والبشاعة

٨٤-٦٥ سمية سمايلاغيتش • تضمين الصيرفة الإسلامية في النظام المصرفي التقليدي

مقالات

٩٤-٨٥ سياد أحمد باداي • نظرة القرآن الكريم إلى التعددية

١٠٤-٩٥	آنسة فاتريتش • الإنسان كالعالم الصغير
١٢٢-١٠٥	شيفكو سليمانوفيتش • الحاج عبد الرحمان أفندي هوكيتش (١٩٢١-١٩٩٠) - السيرة

رسميات

١٣٩-١٢٥	لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية
١٥٠-١٤١	نشاطات المجلس الاعلى
١٥٩-١٥١	نشاطات الرئاسة
٢١٤-١٦١	قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة

| Contents

1-6 Word of the editor

Tafsir

9-20 Almir Fatic • Surah Al-Layl: The Diversity of Deeds and Their Consequences

Fikh

21-38 Senaid Zajimovic • The Phenomenon of Secret Marriages

Current Themes

39-52 Hikmet Karčić • Establishing parallelism as a prelude to genocide in Bosnia and Herzegovina 1991-92.

Cultural Haretage

53-64 Asmir Crnkic • Ibrahim Dzafic - A Dedicated Fighter for Bosnia and Bosniaks

Essays

65-84 Sumeja Smailagic • Inclusion of Islamic Banking in the Conventional Banking System

- 85-94 Sajjad Ahmad Padday • The Qur'anic Perspective of Pluralism
95-104 Anesa Vatric • Man as the Microcosm

Our dignitaries

- 105-122 Sefko Sulejmanovic • Hajji Abdurahman-ef. Hukic (1921-1990) -
Biography

The Official Part

- 125-139 Activities of the Council of Muftis
141-150 The Activities of Sabor
151-159 The Activities of Riyasat
161-214 Decrees

| Riječ urednika

Početak naredne 2023. godine *Glasnik* će napuniti 90 godina svog manje-više kontinuiranog izlaženja, što je nešto čime se može pohvaliti mali broj publikacija u našoj zemlji. Tako se *Glasnik* nadaje kao svojevrsni vremeplov Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te kao ogledalo društvene stvarnosti i prilika, koji su se smjenjivali u vremenu.

Stoga držimo uputnim napomenuti i da sada, upravo dok ovaj svezak ispraćamo u štampariju, Rusija vrši invaziju na Ukrajinu i s tri strane prodire u nju, a svijet se nalazi u grču, strepnji i strahu od svjetskog rata.

Zastrašujuće slike s poprišta šire se društvenim mrežama i neodoljivo podsjećaju na vrijeme prije tridesetak godina, kad smo se i sami – baš nekako u ovo proljetno vrijeme - našli na udaru barbarske i zle sile koja je brutalno ubijala, sakatila i razarala našu zemlju i njeno stanovništvo.

Sveukupna situacija u svijetu, činjenica da se ljudstvo sve više i sve drskije udaljava od Božijega Puta, da sve manje poštuje Božiju riječ i održava vezu sa svojim Ishodištem, Tvorcem i Kreatorom svega postojećeg, ozbiljan je znak pomanjkanja smislenosti samog njegovog postojanja; znak približenosti kritičnoj tački u kojoj dolazi do pucanja poretka i provale razarajuće sile.

Ipak, nadamo se da još nije došlo to vrijeme, jer su u svijetu još uvijek aktivni i oni koji se opiru, koji se bore i održavaju komunikaciju s Izvorom. Njihova brojčana inferiornost dobiva kompenzaciju u Božijoj odredbi da svako dobro zadobiva deseterostruku vrijednost u odnosu na zlo, pa i mnogo veću. Bogu hvala, još uvijek, svuda po svijetu, ima Allahovih robova, muškaraca i žena, koji žive životom pravednika, koji

se čuvaju svega zabranjenog i vrše funkciju Allahovog namjesnika na Zemlji, makar i na individualnom nivou. Držimo da njih i danas ima dovoljno da pred Dragim Bogom mogu opravdati čovjeka i njegovu svrhu.

U ovom broju *Glasnika* donosimo osam radova. Na prvom mjestu nalazi se rad uvaženog profesora s Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu Almira Fatića “Sura El-Lejl, različitost djela i njihovih posljedica”, što je zapravo tumačenje ove sure, ajet po ajet. Čitaoci se tako mogu izbliza susresti s ovom surom, upoznati se s njenim sadržajem i porukama i usvojiti je, te njene naputke unijeti u život, obogatiti ga i podariti mu dodatnu vrijednost.

Tu je i rad “Fenomen zasnivanja tajnih brakova” našeg renomiranog stručnjaka za brak, propise vezane za brak i bračne izazove i probleme, dr. Senaida Zajimovića. U ovom radu on tretira fenomen zasnivanja tajnih brakova kod nas, koji je bio počeo poprimati šire razmjere i uzrokovati brojne probleme, zaogrćući se šerijatskom odorom.

Zatim rad dr. Hikmeta Karčića “Uspostavljanje paralelizma kao preludij genocidu u Bosni i Hercegovini 1991-1992.”, te rad dr. Sumeje Smailagić s Fakulteta za islamske studije iz Novog Pazara “Inkluzija islamskog bankarstva u konvencionalni bankarski sistem”, iz kojeg čitaoci mogu steći bolji uvid u principe islamskog bankarstva i upoznati se s razlikama između njega i konvencionalnog bankarstva, koje je danas u svijetu dominantno.

Tu je i prijevod članka indijskog učenjaka Sajjada Ahmada Paddaya “Kur’anska perspektiva pluralizma”, ali i esej apsolventice na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu Anese Vatrić “Čovjek kao mikrokosmos”, te rad Asmira Crnkića “Ibrahim Džafčić – bespoštedni borac za Bosnu i Bošnjake”.

Na kraju donosimo i rad dr. Šefke Sulejmanovića “Hadži Abdurahman-ef. Hukić (1921-1990), biografija” koji nas podsjeća i bolje upoznaje s jednom od najistaknutijih persona Islamske zajednice u drugoj polovini 20. stoljeća – Abdurahmanom Hukićem – koji je bio jedan od stubova te zajednice i dao ogroman doprinos njenom ugledu, ali i održanju i razvoju.

Mustafa Prljača

Sura El-Lejl različnost djela i njihovih posljedica

Prof. dr. Almir Fatić

vanredni profesor tefsirskih predmeta na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
almirfat75@gmail.com

Sažetak

U radu se, metodom ajet po ajet, tumači 92. kur'anska sura El-Lejl, koja ima 21 ajet. Prema većini komentatora Kur'ana obavljena je u Mekki. Glavna tema ove sure može se opisati na sljedeći način - djela koja ljudi čine su različita s obzirom na njihovu moralnu prirodu kao i na njihove ciljeve i krajnje rezultate.

Ključne riječi: Sura El-Lejl, tefsir, trud, različnost djela

Uvod

El-Lejl je devedeset druga kur'anska sura, ima 21 ajet. Naziv je dobila po riječi kojom počinje - *el-lejl*. Objavljena je, prema većini mufessira, u Mekki, poslije sure El-A'alā. Dosta je sadržajno slična prethodećoj suri Eš-Šems i kao da je objašnjava. "To ukazuje na to da su obje ove sure objavljenje u približno istom periodu."¹ Sujūtī ističe da "peti ajet sure

¹ Sayyid Abul Ala Maududi - *Tafhim al-Qur'an* - The Meaning of the Qur'an, <https://www.english tafsir.com/Quran/92/index.html> - pristupljeno 20.11.2021.

El-Lejl i ajeti koji slijede pojašnjavaju deveti ajet sure Eš-Šems, a osmi ajet sure El-Lejl i ajeti koji slijede pojašnjavaju deseti ajet sure Eš-Šems». ²

Prva tri ajeta su zakletve a četvrti ajet je poenta, tj. odgovor na zakletve iz kojeg iščitavamo sljedeće: djela koja ljudi čine su različita s obzirom na njihovu moralnu prirodu kao i na njihove ciljeve i krajnje rezultate. Ovo čini prvi dio ove sure. I ovo bismo mogli izdvojiti kao glavnu temu sure, čiji nastavak je eksplicira. Drugi dio sure obuhvata objašnjenje dva životna puta ili dva načina života i karakteristike njihovih protagonista (5-11). Istaknute su tri moralne karakteristike prve i tri moralne karakteristike druge vrste protagonista. Onima koji usvoje prve tri moralne karakteristike, Svevišnji Allah olakšat će ispravan način života: dobro će im biti lahko a zlo teško. A onima koji usvoje druge tri moralne karakteristike, Svevišnji će olakšati neispravan način života: dobro će im biti teško, a zlo lahko. I treći dio sure (12-21) sadrži: a) obavještenje da je Svevišnji na Sebe preuzeo da čovječanstvu ukaže koji je to pravi način života i da je On Gospodar oba svijeta; b) upozorenje kakva konačna sudbina na onome svijetu čeka onoga ko izabere pogrešeni put u životu; c) primjer onoga ko je izabrao pravi način života a koji spašava od lošeg završetka na budućem svijetu.

Kao aspekt povezanosti s prethodnom surom možemo istaći sljedeće: dok sura Eš-Šems od čovjeka traži da se očisti, ova sura objašnjava mu kako da to učini.

Povod(i) objavljivanja

Vāhidī Nejsābūrī navodi pet a Sujūtī četiri povoda objavljivanja sure El-Lejl, odnosno nekih njezinih ajeta. Obojica navode nešto duže kazivanja, tzv. "slučaj sa palmom", ali ga Ibn Kesīr, kako i sam Sujūtī kaže, ocjenjuje veoma neobičnim - *garīb džiddan*.

Za objavljivanje ajeta 1-4 Nejsābūrī bilježi da je Ebū Bekr otkupio Bilāla od Umejjea ibn Helefa za ogrtač i deset oka zlata i onda ga oslobodio. U četvrtom ajetu "misli se na trud Ebū Bekra i Umejjea ibn Helefa". Za ajete 5-7 navodi da je hazreti Alija ispričao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Nema nijednog od vas a da mu nije propisano mjesto u

² Al-Suyūṭī, *Tanāsūq al-durar fī tanāsūb al-suwar*, Maktaba al-Imām al-Suyūṭī, s.l., 2019, 83.

Džennetu ili u vatri.' Prisutni ga upitaše: 'Pa da se oslonimo na to?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče im: 'Radite, a svakome je olakšano ono za što je stvoren.' I zatim je proučio ajete 5-7. Također, o ovim ajetima navodi i predaju u kojoj je Ebū Kuhāfe, otac Ebū Bekra, rekao: 'Sinko, vidim da oslobađaš slabe robove, a možda bi ti bilo bolje, kad ih već oslobađaš, da oslobađaš jake i snažne, koji će te štititi i umjesto tebe neke poslove obavljati.' Ebū Bekr mu odgovori: 'Oče moj, ja želim ono što želim.'

Nejsābūrī ovdje kaže: "Priča se - *tuhuddise* da se ajeti ove sure (od 5. ajeta pa do kraja) odnose na Ebū Bekra." Za ajete 17-19 navodi još dvije predaje o Ebū Bekru i njegovom oslobađanju slabih robova, prvu identičnu već navednoj i drugu o oslobađanju Bilāla. U ovoj drugoj predaji stoji da su mnogobošci, nakon što je Ebū Bekr otkupio Bilāla za "oku zlata", rekli: "Ebū Bekr je to uradio jer mu je Bilāl nekada učinuo neku uslugu."

Pored navedene, Sujūtī navodi još tri predaje identične već navedenim - jednu koja prenosi riječi Ebū Kuhāfe a i druge dvije se odnose na Ebū Bekra, tj. da se od petog, odn. od sedamnaestog ajeta sure El-Lejl, govori o njemu.³

Ve-I-lejli izā jagšā 2. Ve-n-nehāri za tedžellā

(وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ)

Tako mi noći kada prekriva / i dana kada otkriva – Ova prva dva ajeta, kao i treći, jesu zakletve. Njima se skreće posebna pažnja na predmete zakletvi a i posebno na odgovor koji poslije njih slijedi. Predmeti zakletvi ovdje su noć - *lejl* i dan - *nehār*, kao dva velika znaka. *Jagšā* (يَغْشَىٰ) znači prekrivanje a *tedžellā* (تَجَلَّىٰ) otkrivanje. Prvi glagol je u sadašnjem vremenu, što ukazuje na to da to *prekrivanje* - Sunca, dana ili svjetlosti ide postepeno, dok je drugi glagol u prošlom vremenu, što znači da u slučaju *otkrivanja* - Sunca, dana ili svjetlosti ne postoji postepenost. U suri Eš-Šems glagol *jagšā* (4) također je u sadašnjem vremenu, a glagol *džellā* (3) u prošlom vremenu. Razlika je - u odnosu na suru El-Lejl - u tome što u

3 V.: al-Wāhidī, *Asbāb al-nuzūl*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 1991, 477-480; al-Suyūtī, *Lubāb al-nuqūl fī asbāb al-nuzūl*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, s.a., 211-212; Ibn Kaṭīr, *Tafsīr al-Qur'ān al-'aẓīm*, Ġam'iyya ihyā' al-turāt al-islāmī, Kuwayt, 1996, 4/671.

suri Eš-Šems navedeni glagoli imaju objekt i dolaze u formama *jagšāhā* i *džellāhā*. Taj objekt je Sunce - *šems*. Noć sakrije Sunce, a dan ga otkrije. U suri El-Lejl prvo je spomenuta noć pa onda dan, a u suri Eš-Šems obrnuto. Budući da nisu spomenuti objekti glagola *jagšā* i *tedžellā*, komentatori Kur'ana učitali su ove objekte: u slučaju glagola *jagšā*, to je Sunce, ili dan, ili Zemlja, ili svi egzistenti, a u slučaju glagola *tedžellā*, to je Sunce, tj. dan se otkriva izlaskom Sunca ili nestankom noćne tmine.⁴

Noć se povezuje sa nevjerništvom - *kufṛ*, a dan s Objavom koja poput svjetlosti raspršuje tamu ili, pak, sa vjerovanjem - *īmān*. Razlika između noći i dana, odn. nevjerništva i Objave je očigledna.

Ve mā haleka-z-zekere ve-l-unsā

(وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ)

I Onoga Koji stvara muško i žensko / I Njegova stvaranja muška i ženska - Ovo *mā* (مَا) može imati odnosno značenje *men* (ko), odn. *ellezi* (koji), i to je, gramatički, *mā'u-l-mevsūle*, a može imati i *mā'u-l-masdarijje* značenje, tj. da je *mā* (مَا) ovdje u funkciji infinitivne čestice umjesto infinitiva - tj. kao da je rečeno *ve halkihi* - *i Njegova stvaranja...*⁵

Ez-zeker (الذَّكَرُ) je muško, a *el-unsā* (الْأُنثَىٰ) žensko, ali se značenje ne svodi samo na muškarca i ženu kao ljudske osobe, već se odnosi na svako Božije stvaranje koje ima muški i ženski rod, odn. par. Ovdje je uputno podsjetiti na ajet: *وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ* *I od svega stvaramo po par da biste se vi dosjetili* (Ez-Zārijāt, 49) Dakle, čitava egzistencija utemeljena je na stvaranju u paru i to ima svoju duboku svrhovitost. Naime, da nije stvaranja u paru, mi ne bismo znali npr. razliku između noći i dana, muška i ženska, Zemlje i neba itd. Bez stvaranja u paru život bi, zapravo, bio nemoguć. Jednostavno, *jedno* iziskuje ono *drugo* i oni se međusobno nadopunjuju. Muško i žensko se međusobno nadopunjuju i saraduju, isto kao i dan i noć, Zemlja i nebo itd. I, na koncu, ovaj svijet

4 Al-Zamaḥšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, Dār al-ma'rifa, Beirut, 2005, 1206; al-Faḥr al-Rāzī, *Tafsīr al-Faḥr al-Rāzī*, Dār al-fikr, Beirut, 1981, 31/198; Abū Ḥayyān, *al-Baḥr al-muḥīṭ fi al-tafsīr*, Dār al-fikr, Beirut, 2010, 10/492; Ibn 'Aṭīyya, *al-Muḥarrar al-waḡīz fi tafsīr Kitāb al-'azīz*, Dār al-kutub al-'ilmiyya, Beirut, 2001, 5/490.

5 Ibn Ḥālawayh, *I'rāb talāṭīn sūra min al-Qur'ān al-karīm*, Maktaba al-Azhar, s.a., 107; al-Rāzī, *Tafsīr al-Faḥr al-Rāzī*, 31/198; Abū Ḥayyān, *al-Baḥr al-muḥīṭ*, 10/492.

ima svoj par - onaj svijet i naš život može biti potpun samo ako dobro upoznamo par ovome svijetu.

Inne sa'jekum le šettā

(إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ)

Zaista je vaš trud različit – Ovo je odgovor na prethodne zakletve. Diskurs je sada promijenjen: sa trećeg lica, koje je univerzalnije i općenitije, prelazi se na drugo lice, koje je direktnije i nosi u sebi više upozorenja. Prethodna sura Eš-Šems sva je u trećem licu a sura El-Lejl ovim ajetom upućuje direktnu poruku Kurejšijama, odn. cijelom čovječanstvu.

Riječ *sa'j* (سَعْيٍ) znači trčanje /između Safe i Merve na hadžu/, ali i nastojanje, trud, zalaganje.⁶ Za Faraona se u Kur'anu na jednome mjestu (En-Nāzi'āt, 22) kaže da se "on okrenuo *trčeći*" (ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَىٰ), tj. okrenuo se brzo koračajući tamo-amo, gore-dolje, želeći se suprotstaviti Musau, a.s. Prema tome, *trčanje* ljudi na ovom svijetu je različito - *šettā* - *muhtelife*: neko trči za dunjalukom, neko za džamijom i džematom, neko za parama, neko za ženama, neko za tim-i-tim... Svako je zaokupljen svojim brigama, poslovima, interesima, ideologijama, strankama za kojima *trči*.

Imajući na umu prethodne zakletve, možemo izvesti zaključak da, kao što se noć i dan međusobno razlikuju, kao što se razlikuju muško i žensko tako isto su i ljudska djela različita po svojim ciljevima i rezultatima. Ovo smo označili kao glavnu temu ove sure i ajeti koji slijede objašnjavaju dvije vrste truda ili napora, tj. dvije vrste načina života: ispravni i neispravni.

Fe emmā men e'atā ve-t-tekā 6.

Ve saddeka bi-l-husnā 7. Fesenujessiruhu li-l-jusrā

(فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾ فَسَنِيَرُهُ لِيُسْرَىٰ)

Što se tiče onoga ko udjeljuje i bogobožazan je / i čvrsto vjeruje u krajnje dobro, / njemu ćemo olakšati ono najlakše! - U ovim ajetima navedena je prva vrsta truda, odn. ispravnog načina života, a koja podrazumijeva: 1.

⁶ Teufik Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 1997, 651.

dijeljenje drugima ili neobožavanje bogatstva; 2. bogobožnost; 3. vjerovanje u dobro ili dobrotu.

Glagol *e'atā* (أَعْطَى) nosi značenje davanje ili darivanja iz ljubavi i velikodušnosti. Riječ je o onome koji daje i više nego što se od njega očekuje. I ovaj glagol nema svoj objekt tako da je značenje otvoreno, tj. uključuje sve vrste davanja iz ljubavi i velikodušnosti.

Ittekā (اتَّقَى) znači: b. bogobojažljiv, pobožan; sa prijedlogom *bi*: (po) staviti, držati ispred sebe kao zaštitu od (protiv), čuvati se, zaklanjati se, štititi se, braniti se od, izbjegavati, bojati se, b. oprezan zbog. *Takvā* je bogobožnost, pobožnost.⁷ Particip aktivni glagola *ittekā* glasi *el-muttekī* - bos. muttekija. Pojam *el-muttekī* Zamahšerī terminološki definira na sljedeći način: "U Šeri'atu je *el-muttekī* onaj koji sebe čuva radeći ono što ne iziskuje kaznu zbog činjenja ili nečinjenja nečega."⁸ Mufessir Bejdāvī kaže da je *el-muttekī* "ime za onoga ko se sam čuva od onoga što mu šteti na ahiretu".⁹ Isfahānī veli da je u "Šeri'atu riječ *takvā* zadobila značenje čuvanja duše od griješenja ostavljanjem onoga što je zabranjeno, a što se upotpunjava ostavljanjem i nekih dozvoljenih stvari".¹⁰ Prema tome, ovdje je riječ o onome ko se boji Svevišnjeg Allaha i suzdržava se stvari koje izazivaju Njegovo nezadovoljstvo u svim aspektima života.

U 5. ajetu se prvo spominje udjeljivanje pa onda bogobožnost. Također i u suri El-Insān (9-10) imamo taj poredak: *إِنَّمَا نُنْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾ إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا قَمَطِيرًا*

Mi vas hranimo samo radi Allahovog zadovoljstva! Ne želimo od vas ni priznanja ni zahvalnosti! /Mi se bojimo Gospodara našeg, onog Dana koji će namrgođen i žestok bit. Ovo nas vodi do zaključka da iskreni vjernici strahuju u pogledu toga hoće li se njihovo davanje prihvatiti kod Svevišnjeg Allaha. Oni razmišljaju o tome da li su iskreno "radi Allahovog zadovoljstva" udijelili sadaku, darovali novac siromahu ili u dobrotvorne svrhe. Da li su, možda, pomislili da je novac *njihov* i da daju nešto *svoje*; da sa *svojim* novcem mogu raditi šta im je volja, da ga troše i udjeljuju kako hoće i kome hoće. Vidimo da ovdje Svevišnji vjernike odgaja

7 Ibid., 162.

8 Al-Zamahšarī, *Tafsīr al-Kaššāf*, 37.

9 Al-Baydāwī, *Anwār al-Tanzīl wa asrār al-ta'wīl*, Dār al-rušd, Beirut, 2000, 1/30.

10 Al-Isfahānī, *Mu'jam mufradāt al-alfāz al-Qur'ān*, Dār al-kutub al-ilmīyya, Beirut, 1997, 603.

ispravnom ophođenju i zauzimanju stava prema onome što posjeduju na ovome svijetu.

Glagol *saddaka* (صَدَّقَ) znači (po)vjerovati; pouzda(va)ti se, smatrati (označiti) istinitim.¹¹ On podrazumijeva i djelovanje shodno tom vjerovanju i toj istini, npr. ako neko kaže da vatra prži a potom stavi ruku u nju, to znači ili da je lagao ili da nije mislio da je to istina.

El-Husnā (الْحُسْنَى) je krajnje dobro ili pošto je u arapskom ženski rod, krajnja dobrota, kao i: najbolji ishod, dobar svršetak. "Dobrota je sveobuhvatna riječ koja uključuje dobrotu vjerovanja, morala i djela." (Mevdūdi) Klasični autoriteti i mufessiri riječ *el-husnā* razumijevali su na više načina: 1. naknada ili kompenzacija od Svevišnjeg Allaha - *el-halef minellāh*; 2. *tevhīd* - Božija jednost; 3. Allahovo, dž.š., obećanje.¹²

Poredak je ovdje sljedeći: davanje - *takvā* - potvrđivanje krajnjeg dobra. Sve troje ovo podrazumijeva aktivnost ili djelovanje na društvenom i pojedinačnom nivou. Ove su tri moralne karakteristike vjernika, onih koji žive ispravnim načinom života. Onome ko živi na ovaj, ispravan način Svevišnji će "olakšati ono najlakše", tj. hod tim putem. Dobro će mu biti olakšano, a zlo otežano činiti. I ovo je Allahov dar takvoj osobi. Naprimjer, namaz mu neće biti težak, već će osjećati zadovoljstvo u njegovom redovnom izvršavanju; svoje bogatstvo doživljavat će nečistim sve dok ne dadne zekat; prilike za grijeh neće koristiti, već će od njih bježati itd. Ova lahkoća dolazi nakon truda ili napora. Početak svakog posla je težak, ali se vremenom navikavamo na njega i on nam postaje lak.

Inače, riječ *jusrā* (يُسْرَى) je ženski ekvivalent riječi *ejser* (أيسر) – najlakše. U Kur'anu se koriste dvije riječi za lahkoću: *jesir* i *hejjin*. U suri El-A'alā (8) Svevišnji kaže Muhammedu, a.s.: *وَيُسِّرْكَ لِيُسْرَى* / *I olakšat ćemo ti ono najlakše*, a ovdje za svakoga kaže *فَسَيُسِّرُهُ لِيُسْرَى*. Razlika je, pored lica, u i početnom *fese*, koje se koristi za budućnost koja će ubrzo uslijediti. Nakon

¹¹ Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik* 791.

¹² Al-Ṭabarī, *Ġāmi' al-bayān 'an ta'wīl āy al-Qur'ān*, Dār al-salām, Cairo, 2007, 10/8672-8674; al-Qurṭubī, *al-Ġāmi' li aḥkām al-Qur'ān*, Dār al-hadīṭ, Cairo, 1996, 20/84. - Dok al-Ṭabarī daje prednost prvom gore navedenom mišljenju, al-Qurṭubī zaključuje: "Sva ona su bliska po svojim značenjima budući da se, na koncu, svode na nagradu, tj. Džennet.". Ibn al-Ġawzī navodi čak šest mišljenja o značenju riječi *al-husnā* pripisujući ih ranim autoritetima: 1. riječi *Lā ilāhe illallāh*; 2. naknada; 3. Džennet; 4. Allahove blagodati; 5. Allahovo obećanje nagrade; 6. namaz, zekat i post (*Zād al-masīr fi 'ilm al-tafsīr*, Dār al-fikr, Beirut, 2009, 8/159). "Sve u svemu", kaže al-Qaffāl, "*al-husnā* obuhvata svako dobro svojstvo". (*Tafsīr al-Faḥr al-Rāzī*, 31/200)

našeg truda, rada i zalaganja, osjetit ćemo ubrzo lahkoću u svojim poslovima.

8. Ve emma men behile ve-s-tagnā (8) Ve kezzebe bi-l-husnā (9) Fesenujessiruhu li-l-'usra (10)

(وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾ فَسَنِيَرُهُ لِلْعُسْرَى)

A što se tiče onoga koji škrtari i osjeća se neovisnim / i drži lažnim krajnje dobro, / njemu ćemo olakšati ono najteže – Sada se navode tri moralne karakteristike neispravnog poimanja života ili nastojanja koje je dijame-tralno suprotstavljeno onom prethodnom. Na prvome mjestu je *buhl* - škrtost, odakle se derivira glagol *behile* - škrtariti. Pod škrtarenjem se podrazumijeva netrošenje ili nedijeljenje na Božijem Putu ili na putu bilo kakvog dobra. A ovo, nadalje, podrazumijeva da je takva osoba imala prilika za činjenje dobra, ali to nije iskoristila. Pošto škrtost implicira čuvanje bogatstva, prirodno je da, potom, dolazi do *istignāa* (اسْتَغْنَى), tj. osjećaja da vam ne treba niko drugi i da sve možete učiniti za sebe. Ovaj osjećaj često prati bogate ljude i vodi ih do toga da samo misle na ovaj svijet i stvari na njemu te da im ne treba onaj svijet. Trošenje za javno dobro ili ulaganje za ahiret doživljavaju kao nešto beskorisno.

Taj osjećaj nezavisnosti usmjerava bogate prema nijekanju “krajnjeg dobra”, tj. da vjerovanje, moral i dobra djela imaju svoj viši smisao. Zatim ih dovodi do stava da ne trebaju voditi računa o halalu i haramu, Božijem pravu, pravu ljudi i sl. Bogati nekada padaju u iskušenje razmišljanja da su oni potrebni vjeri, a ne vjera njima! Nekada arogantno odbijaju da se pokore vjerskim propisima i smatraju da se vjerski propisu trebaju njima prilagoditi! Svevišnji će njima “olakšati ono najteže”. Riječ *'usrā* (عُسْرَى) doslovno označava najtežu moguću stvar. Također, ona označava i loše djelo pa se onda tumači da Svevišnji Allah olakšava zlo(djelo) takvim osobama. Neki mufessiri su ovu riječ protumačili u značenju Džehennema pa bi to, onda, značilo da će takvim osobama Svevišnji olakšati put do džehennemske vatre.¹³

13 V. *Tafsīr al-Fahr al-Rāzī*, 31/200-201; Ibn al-Ġawzī, *Zād al-masīr*, 8/159; al-Šawkānī, *Fath al-Qadīr*, Dār al-ma'rifa, Beirut, 2007, 1629. – Mufessiri kažu: “Put dobra je *ono najlakše* - *yusrā* jer ishodi olakšanjem - *yusr*, ulaskom u Džennet, a put zla je *ono najteže* - *'usrā* jer ishodi teškoćom, tj. ulaskom u Vatru.” (al-Šābūnī, *Šafwa al-tafsīr*, Dār al-Qur'ān al-karīm, Beirut, 1981, 3/570).

11. Ve mā jugnī ‘anhu māluhu izā tereddā

(وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى)

I neće mu koristiti imetak njegov kada se strovali! / I šta će mu koristiti njegov imetak kada se strovali? – Teredda (تَرَدَّى) znači: srušiti se, strovaliti se s nekog uzvišenja ili litice, dok reddā (رَدَّى) znači baciti ili gurnuti nekoga s litice. Ljudi koji su stekli imetak na ovom svijetu i škrtarili njime, ne mareći za opće dobro i ahiret, na Sudnjem danu bit će strovaljeni u Vatru.¹⁴ Uočava se semantički kontrast: Oni koji su na ovom svijetu bili oholi i arogantni, na budućem će biti - strovaljeni. Eto, do čega ih je dovelo njihovom bogatstvo - tada im ono nimalo neće koristiti - i njihov neispravan način života!

12. Inne ‘alejnā le-l-hudā

13. Ve inne lenā le-l-āhirete ve-l-ūlā

(إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ)

Zaista, Nama pripada Upućivanje / i, zaista, Nama pripada i onaj i ovaj svijet! - Riječ ‘alejna (Nama) stavljena je ispred riječi hudā kako bi se naglasilo značenje da jedino Svevišnjem Allahu pripada Upućivanje.¹⁵ I, također, Svevišnjem pripada i onaj i ovaj svijet, tj. On je jedini vlasnik oba svijeta. Muslimanima se savjetuje da traže dobro i na ovom i na onom svijetu (v. El-Bekare, 201). Dodatni lām u oba ajeta (u: le-l-hudā i le-l-āhirete) ima funkciju naglašavanja. U drugom slučaju naglašava se pripadnost ahireta i dunjaluka Allahu, dž.š., zato što ova sura govori o posjedovanju ili vlasništvu te o osobi koja na ovom svijetu misli da posjeduje stvari. A kada ljudi shvate da oni, zapravo, ništa ne posjeduju, tada će i lakše udjeljivati.

Prvo se navodi onaj pa ovaj svijet. U suri El-Kasas (70) navodi se obrnuto: وَالْآخِرَةُ وَالْأُولَىٰ فِي الْحَمْدِ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ I On je Allah, nema drugog Boga osim Njega, Njemu pripada hvala i na ovom i na onom svijetu! Kontekst sure El-Kasas govori o Allahovim, dž.š., blagodatima na ovome svijetu

14 U klasičnim tefsirima *strovaljivanje* se, pored sa Džehennemom, još povezuje s vremenom smrti, ukopavanjem u kabur i zaogrtnjem ćefinima (al-Zamahšari, *Tafsir al-Kaššaf*, 1207; al-Baydāwī, *Anwār al-Tanzil*, 3/541, al-Qurtubī, *al-Ġāmi‘ li aḥkām al-Qur‘ān*, 20/87; Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur‘ana*, preveo Nedžad Čeman, Libris, Sarajevo, 2014, 6/392).

15 Tj. na Nama je da objasnimo Put upute i Put zablude. Al-Zağğāg kaže da riječ *hudā* ovdje znači *bayān* - objašnjenje vjerskih propisa. *Bayān* pripada Svevišnjem Allahu u pogledu objašnjavanja onoga što On dozvoljava i onoga što zabranjuje te šta spada u pokornost a šta u grijšenje prema Njemu, kako to kaže Qatāde (al-Qurtubī, *al-Ġāmi‘ li aḥkām al-Qur‘ān*, 20/87).

tako da Mu hvala prvo pripada ovdje, na dunjaluku, a potom i na ahiretu. A kontekst sure El-Lejl skreće pažnju i upozorava na privlačnost ovoga svijeta tako da misao o ahiretu ima prednost. Jedna od lekcija ove sure jeste da nas privlačnost ovog svijeta ne zavara.

14. Fe enzertukum nāren telezzā

15. Lā jaslāhā ille-l-eškā 16. El-Lezī kezzebe ve tevellā

(فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ﴿١٤﴾ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ﴿١٥﴾ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى)

Zato vas opominjem vatrom razbuktalom, / u koju će se baciti samo najveći nesretnik, / koji bude poricao i glavu okretao – Svevišnji ovdje upozorava one koji izaberu drugu vrstu truda i nastojanja na posljedice koje ih, u tom slučaju, očekuju. Glagol *enzere* (أَنْذَرَ) je u prošlom vremenu jer je riječ o upozorenju u odnosu na posljedice, tj. kazni na ahiretu u vidu razbuktale vatre. *Telezzā* (تَلَظَّى) znači: (ras)plamtjeti (se), raspaliti se, razbjesniti se; *lezzā* (لَطَّى) je bukteća vatra, plamen, pakleni oganj, pakao.¹⁶ *Enzere* podrazumijeva da nekoga temeljito upoznamo sa situacijom u kojoj se nalazi kako bi mogao shvatiti veliku opasnost koja se pred njim nalazi. A Kur'an je, zaista, temeljito i dovoljno upozorenje čovjeku!

Glagol *jaslā* (يَصَلَا) znači baciti se, tj. baciti se u vatru. Sam sebe u vatru će baciti samo najveći nesretnik, onaj najbjedniji - *el-eškā*, koji je poricao i okretao se od Istine. Dakle, onome ko svjesno porekne Istinu - *kezzebe* – znajući da je to što poriče Istina - i okrene se - *tevellā* od nje, prijeti se razbuktalom vatrom koja je posebno za njega preipremljena. Takav je najveći nasretnik, pravi bijednik!¹⁷

17. Ve sejudžennebuhe-l-etkā

18. El-Lezī ju'tā malehu jetezekkā

(وَسَيَجْزِيهَا الْأَثْقَى ﴿١٧﴾ الَّذِي يُؤْمِنُ مَالَهُ يَتَزَكَّى)

A od nje će, svakako, udaljen biti onaj koji bude najbogobojazniji, / koji bude dijelio imetak svoj da bi se očistio – *Dženebe* (جنب) znači "biti sa

¹⁶ Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 1349.

¹⁷ Al-Zağgāğ veli: "Zbog ovog ajeta [tj. 15. ajeta sure al-Layl] murdžije su ustvrdile da će u Džehennem ući samo nevjernik - *kāfir*, međutim, nije tako kako oni misle. Naime, ovdje je opis same vatre, a stanovnici Džehennema se razlikuju u pogledu svojih položaja; a da neće biti kažnjen i onaj ko nije pridruživao Allahu druga, onda riječi u ajetu: وَمَا يُغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ; a *oprostit će sve mimo toga kome On hoće* (Al-Nisā', 48) ne bi imale svoj smisao." (Ibn al-Gawzī, *Zād al-masīr*, 8/160). Više o ovom pitanju v. Ibn Džuzejjovo tumačenje 48. ajeta sure Al-Nisā' u: Ibn Džuzejj, *Olakšani komentar Kur'ana*, preveo Almir Fatić, 2/58-59.

strane”; *tedžennebe* (تَجَنَّبَ) – b. udaljen od, izbjegavati, izbjegavati, kloniti se, odvracati se od; a *džennebe* (جَنَّبَ) – odvratiti, odbiti, odstraniti, ukloniti, udaljiti.¹⁸ *Sīn* na početku - *sejudžennebuhe* je radi potvrđivanja značenja. Riječ *etkā* (أَتَقَى) označava nekoga ko ima najviše *takvāa* - takvaluka, tj. onoga ko je najbogobojazniji. Svevišnji ovdje kaže da će onaj najbogobojazniji biti udaljen od džehenenmske vatre, ali ne samo on - nada je ostavljena i za onoga ili one koji imaju manje *takvāa*.

Onaj koji ima više *takvāa* on će više i dijeliti - *da bi se očistio*. Ispred glagola *jetezekkā* (يَتَزَكَّى) nema *lāma* - *li jetezekkā*, što bi, lingvistički, značilo da takva osoba udjeljuje kako bi se očistila, no taj *lām* je ispušten kako bi se shvatilo da nije imetak taj koji čisti, već je Svevišnji Allaha taj koji čisti. Kada dajemo imetak na Njegovom putu, Svevišnji čisti naše duše. Riječ imetak - *māl* obuhvata sve ono što čovjek ima, bilo to malo ili mnogo - nije precizirano koliko se i šta dijeli. Količina nije uvjet kako bi se očistili, već samo davanje, pa koliko god ono bilo. Svevišnji od nas ne traži puno. Ovo nas uči da se učimo dijeliti i privikavati dušu na udjeljivanje kako bismo smanjivali ljubav prema imetku i bogatstvu.

19. Ve mā li ehadin ‘indehu min ni’metin tudžzā

10. Ille-b-tigā’e vedžhi Rabbihi-l-A’alā 21. Ve le sefve jerdā

(﴿وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَىٰ إِلَّا إِتِيْعَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ﴾ ﴿٢٠﴾ ﴿وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ﴾ ﴿٢١﴾)

A ne zbog toga da bi nekome na raniju blagodat uzvratio / već jedino da bi stekao zadovoljstvo Gospodara svoga Svevišnjeg / i on će, uistinu, biti zadovoljan – Ovi ajeti nas podučavaju da trebamo udjeljivati ne radi nekih zemaljskih koristi ili posljedica (npr. da bismo se hvalili, postali popularni, da naše ime bude zapisano na nekom spisku dobrotvora, da bismo nekoga pridodili za neki svoj interes i sl.), već isključivo zarad traženja - *ille-b-tigā’e* Božijeg zadovoljstva, odn. našeg čišćenja.

Za Allaha, dž.š., se ovdje kaže da je On *El-A’alā* (الْأَعْلَىٰ), tj. samo je On najvišnji, svevišnji. Budući da je ovo Božije ime došlo u kontekstu posjedovanja bogatstva i udjeljivanja, možemo uočiti još jedan semantički kontrast. Naime, ljudi koji imaju imetak misle da su oni veliki, da imaju velik ugled i utjecaj u društvu. Ali, kada shvate da je samo Allah

¹⁸ Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, 240.

Svevišnji, onda će shvatiti da su oni “mali”, tj. postat će ponizni. Davanjem u Njegovo ime postaje se veći, tj. ponizniji.

Posljednji ajet daje veliku lekciju: oni koji udjeljuju zarad Njega bit će sretni i zadovoljni. *Lām* ispred *sevfe* potvrđuje to zadovoljstvo. Nije sreća u velikom bogatstvu, već u traženju Božijeg zadovoljstva.

Tefsirske poente:

- onaj ko nešto želi treba uložiti trud i napor da to i ostvari;
- treba se truditi činiti ona djela koja će čovjeku koristiti i poslije smrti;
- dijeljenje, bogobožnost i vjerovanje u dobro dovode do uspjeha i spasa;
- škrtost, osjećaj neovisnosti i nijekanje dobra uzroci su neuspjeha i propasti;
- nije sreća u bogatstvu, već u traženju Božijeg zadovoljstva.

آلمير فاتيتش

سورة الليل: اختلاف الأعمال واختلاف عواقبها

هذه المقالة مخصصة لتفسير سورة الليل وهي السورة القرآنية الثانية والتسعون ولها ٢١ آية. وإن أغلبية المفسرين يدرجونها في قائمة السور المكية، وأما موضوعها فهو مسألة سعي الناس والذي هو مختلف ومن ثم فيختلف جزاؤهم كذلك.

Almir Fatic

Surah Al-Layl: The Diversity of Deeds and Their Consequences

Summary

The paper interprets Surah Al-Layl, the 92nd Surah of the Qur'an, which has 21 verses, using the verse-by-verse method. According to most commentators on the Qur'an, the surah was revealed in Mecca. The main theme of this surah can be described as follows: the deeds that people do are different in terms of their moral nature as well as their goals and end results.

Fenomen zasnivanja tajnih brakova

Dr. Senaid Zajimović

direktor vakufske direkcije
zajimovic1@gmail.com

Sažetak

Neposredan povod za pisanje ovog teksta jeste slučaj međustudentskog tajnog vjenčanja u jednom od studentskih domova na području Federacije BiH. Slučaj se desio prije nekoliko godina a radilo se o četiri formirane tajne "bračne zajednice". Osim ovog slučaja, u novije vrijeme sve češće čujemo i saznajemo kako se na ove prostore, za razliku od našeg tradicionalnog, uvoze i počinju prakticirati nove forme zasnivanja bračnih zajednica. Oni koji ih prakticiraju kazat će da se radi o "šerijatskom" vidu vjenčanja i "šerijatskom" braku. Također, sve su češća pitanja koja se pojavljuju na adresi fetve-imedia a u vezi s dozvoljenošću/nedozvoljenošću tajnog braka u islamu.

U našem društvu na površinu su isplivale vrste brakova koji imaju različite nazive i oblike, a koji pretendiraju da ih naša javnost prihvati kao legalne i uobičajene. Iako su upitni i sa stanovišta terminologije, njihovo prisustvo i praktično zaživljavanje izaziva zabrinutost. Naime, svjedočimo pojavi sljedećih vidova sklapanja braka: tajni brak (*ez-zevadžu-s-sirri*), brak "posjetitelja" (*zevadžu-l-misjar*), i brak sa prethodnom namjerom razvoda (*en-nikahu bi nijjeti et-talak*). Ovaj rad prevashodno tretira tajni brak.

Zbog važnosti braka i njegove institucije u islamu, neophodno je da musliman i muslimanka razlikuju ispravan šerijatski brak od neispravanog, sumnjivog i sličnog kako bi sačuvali svoju čednost i poštenje.

Ključne riječi: brak, tajni brak, zakon, šerijat, bračni partneri, legitimitet, mehr, staratelj

Uvod

Tema obrađena u ovom radu nameće se kao vrlo aktuelna u moderno doba, a posebno ako se ima u vidu poimanje ženidbe u šerijatskom pravu kao i u savremenim pozitivnim zakonodavstvima. Svjedoci smo da se u našoj državi često sklapaju brakovi zasnovani isključivo na "šerijatskom" pravu, kojima nije priznat građansko-pravni učinak, kao što je to slučaj u nekim zemljama Evrope. S obzirom na to da se grupacije koje dozvoljavaju tajni brak pozivaju na šerijat, čini se interesantnim razmotriti različitosti shvatanja braka i njegova zasnivanja pogotovo ukoliko imamo u vidu važnost šerijatskog prava u privatnom životu muslimana na ovim prostorima.

Uzvišeni je Allah propisao brak i učinio ga sredstvom kontinuiteta ljudskog roda. Vezu između čovjeka i žene je zaštitio brakom i učinio časnom. Za validnost braka islam je uvjetovao pristanak djevojke kao i saglasnost njenih staratelja. U tom smislu su propisani ponuda i pristanak, a bračni ugovor je validan samo ukoliko mu posvjedoče pravedni svjedoci, dok je Poslanik, a.s., tražio da se sklapanje braka obznani. Brak se uvijek i u pravilu zasnivao pod okriljem legalne ustanove i legalnog predstavnika tadašnje muslimanske države, a javnost je bila upoznata sa novoformiranom bračnom zajednicom.

Brak ustanovljen na ovaj način smatrao se validanim, a strast je nalazila svoj legalan put ka zadovoljenju, porod bivao zaštićen od bilo kakvog pokušaja zatiranja rodbinske veze, a žena bila sačuvana od eventualne manipulacije njenim pravima. Na ovakvom sistemu braka Uzvišeni Allah je zasnivao islamski porodični zakon.

Sistem i pravila u vezi sa zasnivanjem braka bili su do u detalje razrađeni, a potom kanonizirani i u porodični zakon pretočeni. Od tog perioda islamski pravnici rade na izradi svih pravila vezanih za porodično pravo, a koja tretiraju: predbračni život, zaruke, vjenčanje, mehr, seksualne odnose, bračni život, nesporazume u braku, razvod braka, pitanje djece, bračnu imovinu, nasljedstvo kao i brojna druga pitanja vezana za porodicu kao osnovnu ćeliju društva.¹ Legitimitet sklapanju braka davala je država, a legalitet opunomoćeni predstavnik države, odnosno zakon.

¹ Jedan od pionirskih poduhvata jeste i kodifikacija porodičnog prava prema hanefijskoj pravnoj školi koju je izvršio poznati egipatski učenjak Muhamed Kadri-paša. Kodifikaciju šerijatskog prava na teme-

Brak je prema islamskom pravu pravna institucija koja ima svoje uvjete valjanosti, sastavne dijelove, svoje posljedice, način sklapanja i развод. Porod iz legalno zasnovanog braka je zakonit. Da bi brak bio uspješan i da bi se izbjegli eventualni problemi u njemu i otklonile sve sumnje, mladić i djevojka moraju biti oprezni kako se ne bi doveli u situaciju da žive u vanbračnoj zajednici.

Prakse i razlozi za sklapanje tajnog braka

Tradicionalni način upoznavanja mladih u našim krajevima skoro da je iščeznuo. Danas su mladi praktično prisiljeni da se sami upoznaju pri čemu se dešavaju određena prekoračenja u smislu poštovanja islamskih propisa. Fakulteti i škole najčešća su mjesta gdje se dvoje mladih sretnu, upoznaju i svoje upoznavanje odluče krunisati brakom. Mnogi u takvim situacijama smatraju da je rano za brak jer još nisu završili fakultet a želja im je da budu zajedno. Često u želji da se zaštite od nemoralna, mladići i djevojke sve se više odlučuju na zasnivanje jedne vrste "tajnog braka" mimo zvaničnih organa, za koje niko osim svjedoka i njih samih ne zna. Roditelji, kao i ostali članovi zajednice ne znaju za vjenčanje, a jedan od razloga zbog kojeg djevojke izbjegavaju tražiti saglasnost roditelja je bojazan da oni neće prihvatiti onoga koga je ona odabrala. U takvoj situaciji i veoma često mladić i djevojka prelaze granice dozvoljenog, osamljuju se pa čak imaju i intimni odnos.²

lju hanefijskog mezheba Kadri-paša je započeo u području porodičnog prava. Ovaj pionirski poduhvat predstavlja veliki kulturno-historijski događaj za pravni život, u Egiptu posebno, ali i za muslimanski svijet u cjelini (Kavazović, 2012, str. 95).

- 2 Među najčešće postavljenim pitanjima koja dolaze na adresu fetve-i-emina su poput ova dva: a) "Moja djevojka i ja bismo se vjenčali na fakultetu, radi lakšeg studiranja i radi ljubavi, s obzirom na to da bi nam pravni brak otežao studije i vjerovatno bismo kao vjenčane osobe izgubili stipendije, mi se želimo vjenčati šerijatski, bez ičijeg znanja osim znanja svjedoka. Da li je takav brak valjan?" b) "Ja i moj momak smo studenti, izdržavaju nas roditelji, voljeli bi da se uzmemo ali ako to uradimo javno zbog nerazumijevanja roditelja sa obje strane velika je vjerovatnoća da će nas prestati finansirati za studije. Pogotovo što imaju određenih šubhi i predrasuda spram Islama, praktikovanja i drugog što je poznato u praksi. Željela bih znati da li je moguće da se šerijatski vjenčamo uz prisustvo svjedoka, ali da to odmah ne razglasimo, tj. dok ne budemo "stajali na svojim nogama"? Ili kako to drugi već nazivaju tajnim brakom. Ima li nešto što se u islamu zove tajni brak, kakav je njegov propis i šta nam Vi savjetujete, da li da se upustimo u takvo nešto ili ne?" Sadržaj svih postavljenih pitanja na ovu temu kao i odgovore uvaženog fetve-i-emina možete pogledati na zvaničnoj stranici Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini: www.islamskazajednica.ba

Svjedoci ovakvog vida vjenčanja su uglavnom njihovi poznanici. Vjenčani dar (mehr) se ugovori, ali ženika ništa ne obavezuje da ga isplati. S pravom se nameće pitanje ko garantira isplatu mehra i da li će žena od svjedoka tražiti mehr u slučaju da muž odbije isplatiti isti? Problem nastupa onda kada mladić odluči napustiti djevojku jer je dovoljno "iskusio" braka te je shvatio da ona nije njegova izabranica i da s njom ne može nastaviti živjeti. Razvodi se od nje bez ispunjenja, šerijatom propisanih, obaveza kao da nikada s njom nije ni živio. Nema nikakvih obaveza prema njoj i žuri da na sličan način zasnjuje drugi brak. Žena je razvedena a nigdje ne postoji dokaz o njenom bračnom životu. Ako su u takvom braku postojala djeca, po kome će se sada zvati; da li će uzeti očevo ili majčino prezime? Da bi djeca mogla nositi njegovo prezime, neophodno je da se otac prethodno vjenčao s njihovom majkom, a ukoliko to nije učinio, da ih službeno prizna svojom. Ukoliko ih prizna svojom, tada se djeca pred državnim zakonom smatraju vanbračnom i stječu pravo na nasljedstvo svoga oca, ali kao vanbračna djeca. Ako ih, pak, ne prizna, teško će ženi biti dokazati čija su djeca. Ostaje nam pitanje: kako nakon razvoda okarakterizirati period u kojem su živjeli dvoje tajno vjenčanih? Da li je to bio brak ili provod?

Koliko je samo žena koje su imale slično "bračno" iskustvo u toku agresije i poslije nje? Danas su ostavljene, sa djecom ili bez njih i bez ikakve pravne zaštite. Pred državom i pozitivnim zakonom one nikada nisu ni bile u braku. Teško je dokazati da njihova djeca nisu vanbračna. Oni koji ih, pak, poznaju, znaju da su bile u intimnoj vezi. Mnogo je sličnih pitanja na koja odgovorni u društvu trebaju dati adekvatan odgovor.

Najčešće je motiv ovakvog načina sklapanja braka navodni strah od nedozvoljenih seksualnih odnosa. Dvoje mladih odluče zasnovati tajni brak kako bi se navodno sačuvali bluda. Zatim, bojazan od gubitka voljene (voljenog) i jedan vid garancije učvršćivanja veze. Motiv zna biti i tjelesna intimnost sa djevojkom koju iz određenih razloga ne može dovesti u svoju kuću i s njom živjeti dostojanstven bračni život. Obznanjivanje se izbjegava jer mladić i djevojka još nisu spremni na javni bračni život, ili na javno sklapanje braka, između ostalog, radi nedovršenog studija ili finansijske nestabilnosti. Općinski kao ni vjerski organi

nemaju informaciju o njihovom vjenčanju. Mladić i djevojka smatraju da su ispravno postupili i da za takav svoj odnos imaju potvrdu u šerijatu. Neko od vjerskih "autoriteta" im je dozvolio (ne vodeći računa o prilikama u kojima živimo) da mogu biti u braku i imati intimni odnos bez službene evidencije braka pred državnim ili vjerskim organima. Oni koji su im dozvolili ovaj vid vjenčanja pravdaju to činjenicom da su svi uvjeti za sklapanje braka ispunjeni i da je najvažniji uvjet ponuda i prihvatanje braka uz obostrani svojevolutni pristanak. Svi ostali uvjeti mogu, ali i ne moraju biti ispunjeni.³

Potrebno je napomenuti da, iako tekst prevashodno tretira neoženjene i neudate, on se itekako odnosi i na muškarce koji već imaju zasnovan brak, a žele zasnovati drugi brak u uvjetima u kojima mi živimo. I oni, kao i u slučaju mladića i djevojaka, zasnivaju tajni tzv. "šerijatski" brak.

Ovo je pitanje suviše ozbiljno da bi se preko njega tek tako prešlo. Potrebno je sagledati šerijatsko učenje u cjelini, konkretne propise, ali i intencije šerijata, a potom razumjeti kontekst u kojem živimo, motive s kojima neko ulazi u ovu vrstu bračnog aranžmana i sagledati posljedice po aktere ali i društvo u cjelini, kako one kratkoročne tako i dugoročne.

Kao prvo termin šerijat, a samim tim i šerijatsko vjenčanje, postao je izvor manipulacije. U osnovi, šerijat znači zakon utemeljen na Allahovoj objavi i izveden iz četiri glavna izvora: Kur'an, sunnet, idžma i kijas. Šerijat uređuje sve aspekte ljudskog života uključujući politiku, ekonomiju, bankarstvo, trgovinu, ugovore, socijalna pitanja, kao i kompletan pravni sistem u šta spadaju i nasljedno, bračno i porodično pravo. Da bi se bilo kakav ugovor po šerijatu mogao sklopiti, nužno je da šerijatski zakon bude u primjeni i da, kao takav, proizvodi pravne posljedice. U Bosni i Hercegovini šerijatsko pravo nije u primjeni od 1946. godine, što znači da pozivanje na šerijatsko pravo u bilo kom segmentu, u današnje vrijeme, otvara vrata manipulaciji Allahovim zakonima. Iz prostog razloga jer nije primjenjivo i ne proizvodi pravne posljedice, posebno u segmentu zaštite ljudskih prava. Na sceni je sekularni sistem koji ne priznaje šerijatske norme i principe. U poziciji smo da poštujemo zakone ove države

3 U pitanju je tendenciozno tumačenje ajeta i hadisa. Radi se o klasičnoj manipulaciji. Navodno, ne smije se ašikovati, jer je to zabranjeno ali smije se "vjenčati" i tako preskočiti ašikovanje.

i da kao zajednica iniciramo izmjene i dopune zakona u segmentima koji nisu u skladu s našim vjerskim ubjeđenjem. Korektno je naglasiti da je Porodični zakon Federacije BiH ugradio veliki procenat normi šerijatskoprogovnog sistema iz oblasti porodičnih i bračnih odnosa.⁴

Drugo, pod pretpostavkom da zasnivamo šerijatski brak i da su u primjeni šerijatski zakoni, brak se definira kao "legalno sklopljen ugovor između muškarca i žene, koji je javan i iz kojeg proizlaze određena prava i obaveze" (El-Eškar, 1997:14, Ez-Zuhajli, 1989: 7/29). Ovaj ugovor podrazumijeva dopušteni bračni seksualni odnos između muškarca i žene i njihovo zajedničko življenje, održavanje domaćinstva, podizanje potomstva, formiranje i održavanje rodbinskih veza. Brak se definira i kao "ugovor koji sklapaju muškarac i žena na neodređeno vrijeme, u čvrstom uvjerenju da će oboje u ljubavi i braku živjeti i sebi potomstvo izroditi i odgojiti te tako svoj život produžiti" (Džananović, 2004:10).

Uvjeti šerijatski ispravnog braka

Budući da se zagovornici tajnog braka pozivaju na šerijat i takvu bračnu zajednicu nazivaju "šerijatskom", potrebno je da u veoma kratkoj formi navedemo osnovne uvjete šerijatski ispravnog braka. Među prvim uvjetima je **saglasnost roditelja/staratelja**, jer iako se brak u prvom redu tiče mladenaca, on ipak utječe na cijelu porodicu. Vezivanjem dvoje mladih i formiranjem braka, vezuju se i njihove šire porodice. Upravo zbog te činjenice, ali i zbog važnosti izbora bračnog druga, u našoj bosanskoj tradiciji djevojke su za svoju udaju uvijek tražile saglasnost svojih roditelja ili staratelja.

Za ispravnost braka, uz pristanak djevojke, islamski pravници uvjetuju i saglasnost staratelja. Takav stav zastupaju pravници malikijskog, šafijskog

4 Prije svega, intencija oba zakona jeste zaštita interesa supružnika i očuvanje harmonije bračnog života. Kad se radi o definiciji braka i jedan i drugi zakon bračnu zajednicu definiraju ugovorom između muškarca i žene u kojem su definirana prava i obaveze. I Porodični zakon FBiH i Šerijat uvjetuju ponudu i pristanak. Oba zakona pružaju mogućnost opunomoćivanja prilikom sklapanja bračnog ugovora. Oba zakona za ispravnost braka uvjetuju prisustvo dva svjedoka. Oba zakona uvjetuju različitost spolova kod supružnika. Oba zakona pružaju mogućnost sklapanja braka sa nijemom osobom, koja izricanje pristanka braka pokazuje radnjama kojima daje do znanja da želi brak. I jednim i drugim zakonom trajno su zabranjene one osobe kod kojih je prisutno srodstvo po krvi. I jedan i drugi zakon uvjetuju javnost i legalno zasnivanje bračne zajednice. Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, *Službene novine Federacije BiH*, broj 31/14 od 23.04.2014.

i hanbelijskog mezheba (Ibn Rušd:1966:2/9, Eš-Šerebini, 1957:3/147, Ibn Kudame, 1983:9/345) kao i Ebu Jusuf a i Muhammed, dvojica najistaknutijih učenika Ebu Hanife (El-Kaduri, 1997:2/9).

Uvjetovanje saglasnosti staratelja je sam po sebi dokaz javnosti braka i njegove obznane. Otac mora biti upoznat o braku svoje kćerke i ne može mu biti svejedno za koga se ona udaje. U hadisu se kaže: “Kada vam dođe neko s čijom ste vjerom i moralom zadovoljni, oženite ga (vašom kćerkom). Ne postupite li tako, nastat će smutnja na zemlji i veliki nered” (Et-Tirmizi, 1937:3/385). Jasno je iz hadisa da se Poslanik, a.s., obraća starateljima.

S obzirom na to da se zagovornici dozvole tajnog braka pozivaju na mišljenje Ebu Hanife, onda oni trebaju znati da, iako je Ebu Hanife zastupao stav da je brak koji sklopi razumna i punoljetna žena bez staratelja i njegove dozvole ispravan, ipak je rekao da je poželjno tražiti saglasnost staratelja i to radi zaštite prava staratelja. Koliko je važan staratelj u hanefijskom mezhebu, vidimo i po činjenici da Ebu Hanife osnovnim uvjetom za validnost sklopljenog braka smatra da mladić mora biti dostojan i na nivou djevojke koju želi oženiti. To jeste, mora biti kompatibilan. A jedini ko je sposoban da ocijeni tu kompatibilnost je upravo staratelj. Ako mladić nije dostojan djevojke i ako nije istog društvenog nivoa kao djevojka, brak nije dozvoljen i staratelj ima pravo sudski tražiti da se brak poništi prije nego što djevojka koja se udala bez staratelja dobije djecu (El-Kasani, 1982:2/241, Ibnu Abdin, 1966:3/56).

Kompatibilnost i jednakost podrazumijeva približno jednak društveni, materijalni, moralni i obrazovni status. S obzirom na emocije i životnu dob djevojke, nužno je da neko zajedno s njom procijeni da li je mladić adekvatna prilika za djevojku koju namjerava oženiti.

Jedan od uvjeta za ispravno zasnivanje braka jeste **svjedočenje najmanje dvojice pravednih svjedoka**. Uzvišeni Allah je rekao: *...i kao svjedoke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite* (Et-Talak, 2). Poslanik, a.s., je rekao: “Nije ispravno zasnivanje braka bez dozvole staratelja i dvojice pravednih svjedoka” (Et-Tirmizi, 1937:3/398). Poželjno je da svjedoci budu ljudi koji dobro poznaju mladu i mladoženju. Postavlja se pitanje da li svjedoci u slučaju zasnivanja tajnog braka svjedoče činu vjenčanja

ili pored toga svjedoče moralnom kredibilitetu osoba koje stupaju u brak? Da li su svjedoci tajnog braka svjesni težine odgovornosti koju su preuzeli na sebe? Da li oni znaju šta svjedoče i da li su spremni, u slučaju da dođe do negiranja postojanja bračnog života ili neisplaćivanja mehra, posvjedočiti i boriti se za pravdu?

Za ispravno zasnivanje šerijatskog braka važna je i **forma vjenčanja**. A u formi je najbitnije da budući muž nedvosmisleno izjavi staratelju djevojke ponudu za brak precizirajući osobu koju želi za suprugu. Za pristanak na brak neophodna je saglasnost djevojke. Ona je ta koja u konačnici odlučuje da li će prihvatiti bračnu ponudu ili je odbiti. Staratelj ne može prisiliti štićenicu/kćerku na brak, tj. da se uda za nekoga koga ona ne želi. U prisustvu svjedoka matičar mladencima postavlja pitanje da li oni prihvataju osobu sa imenom i prezimenom za svog budućeg supružnika. Potom od svjedoka traži da potvrde ono što su čuli od mladenaca. Dakle, forma je u ovom slučaju veoma važna i bez nje nije valjan čin sklapanja braka.⁵ Ona zasnivanje braka iz tajnosti izvodi u javnost.

Sljedeći uvjet za zasnivanje šerijatskog braka jeste **mehr – vjenčani dar**. Pogrešna su razmišljanja onih koji tvrde da je mehr formalni uvjet koji se dogovara prilikom šerijatskog vjenčanja i da se radi o količini novca ili neke druge protuvrijednosti koju muž mora dati ženi samo u slučaju razvoda braka.

Mehr se daje ženi na ime sklapanja braka, dozvole intimnog odnosa, zbog pristanka da bude supruga, kao i znak pažnje i zahvalnosti što je pristala da svoj život provede uz odabranog muškarca. Mehr je obaveza koju je propisao Uzvišeni Allah Svojoj Knjizi: *I draga srca dajte ženama njihove vjenčane darove* (En-Nisa': 4); *...A suprugama vašim s kojima imate bračne odnose dajte vjenčane darove kao što je propisano...* (En-Nisa: 24); *...I ženite se njima uz odobrenje staratelja njihovih, i dajte im vjenčane darove kako je lijepo i uobičajeno...* (En-Nisa: 25) *...I dozvolio vam je da se ženite čednim i slobodnim vjernicama, i čednim i slobodnim kršćankama i jevrejkama, kada im date mehr...* (El-Maide: 5); *O Vjerovjesniče, Mi smo*

5 Islamska zajednica, shodno svojim nadležnostima i ovlastima, ima pravo da sagledavajući stanje, kretanje i posljedice propisuje i određene procedure, a u cilju zaštite i očuvanja islamskih vrijednosti i šerijatskog prava, tako je i sa registracijom braka, nadležnosti mjesta poput matičnih ureda ili lica poput matičara i sl. Šta znači neregistrirani brak, ko zna da li je ženik već oženjen ili već udata i čije je dijete i sl.

ti dopustili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove... (El-Ahzab: 50); ...Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date... (El-Mumtahina: 10). Kur'anski tekstovi su nedvosmisleni.

Uloga mehra je da ženi obezbijedi materijalnu egzistenciju, jer na taj način žena jača samopouzdanje, čuva svoje dostojanstvo i ujedno ima vremena da uspostavi samostalan koncept života, a da pritom sačuva svoju sigurnost u svakom pogledu, te da iznad svega, sačuva svoj moral.⁶

Islamski pravници smatraju da nije dozvoljeno imati intimni odnos prije nego što se odredi visina mehra, svejedno bio on isplaćen odmah ili ostao dugom (Ibn Abdul-Berr: 1993: 16/67).

I u slučaju institucije mehra vidimo koliko je važno da sklapanje braka bude javno. Kako bi što veći broj ljudi posvjedočio da se mladoženja obavezao na isplatu mehra, sunnet je navesti i visinu mehra koju je mladoženja dužan isplatiti. U slučaju tajnog braka, uvijek postoji mogućnost da se zanegira kako brak, tako i pitanje mehra ili njegova visina.

I peti uvjet za ispravnost šerijatskog braka jeste **oglašavanje sklapanja braka**. Iz prakse Poslanika, a.s., i hadisa: "Obznanite brak, organizirajte svadbu u džamijama i udarajte u defove." (Ahmed, 1995:12/464 i Et-Tirmizi, 3/389) vidimo da je sunnet objaviti ženidbu kako bi se izbjegao tajni brak koji je inače zabranjen i kako bi se pokazalo veselje stvarima koje je Uzvišeni Allah dozvolio. Javno i transparentno sklapanje braka je najbolji odgovor onima koji manipuliraju njime. U isto vrijeme je i najbolja promocija institucije braka.

Način obznanjivanja ženidbe i udaje se vraća običajima u određenom mjestu. Uvjet je da ga ne prati nešto što je šerijat zabranio, poput alkohola i razvrata. Oglašavanje može biti putem organiziranja svatova, vjenčanjem pred državnim i vjerskim organima, javnim vjenčanjem pred svijetom itd.

Prema tome, ukoliko dođe do sklapanja braka na osnovu pristanka i saglasnosti staratelja, pred svjedocima koji tvrde da su čuli od mladenaca izjave o ponudi i prihvatanju braka, ukoliko se ugovori i zapiše visina mehra, ukoliko se brak obznani, ukoliko se ne sklapa na određeno vrijeme i ukoliko se zasnjuje pred legalnim predstavnikom Zakona i na

⁶ Salkić, M. "Mehr: Pravo žene ili mrtvo slovo na papiru?", *Preporod*, br. 4/1086, 15.02.2017.

mjestu predviđenom za vjenčanja, takav brak je i šerijatski ispravan, jer je, prema stavu većine pravnika, ispunio glavne uvjete predviđene za sklapanje braka.

Šta daje legitimitet novoosnovanom braku?

Nakon svega iznesenog, nameće se ključno pitanje: ko ima pravo vjenčati dvoje mladih, odnosno šta daje legitimitet braku? U našim uvjetima nije dovoljno samo šerijatsko sklapanje braka bez prethodnog sporazuma sa državom o priznavanju vjenčanja koje obavljaju službenici Islamske zajednice ili njeni opunomoćenici. Koliko je poznato, Islamska zajednica još uvijek nije potpisala sporazum sa državom što može biti problematično i dovesti do nereda u sklapanju, odnosno razvodu braka, s obzirom na to da se mnogi odlučuju na sklapanje samo šerijatskog braka koji, što se tiče bračnih prava i obaveza, nema svoju pravnu težinu. Nekada je brak sklopljen pred vjerskim organima (šerijatskim sudovima) imao pravni legitimitet jer ga je priznavala država i u potpunosti stajala iza njega. Kadije su vjenčavale i razvrgavale brakove, a država je priznavala njihov čin.

Šerijatski sudovi su ukinuti 6. marta 1946. godine i od tada šerijatska vjenčanja imaju samo formalnu ulogu. Zbog toga se nameće pitanje da li imam ili drugi učen čovjek ima pravo sklopiti brak koji će istovremeno biti pravno validan, odnosno da li su njime zagarantirana prava bračnih partnera, prije svega supruge? Da li žena putem samo šerijatskog vjenčanja može ostvariti sva ona prava i obaveze koja inače ostvaruje putem legalno zasnovanog braka pred matičarem? U slučaju da se supružnici hoće razvesti, da li imam ili njemu ravna osoba mogu razvrgnuti postojeći brak s obzirom na to da su ga oni sklopili, i da takav bude verificiran od strane države? Da li će u slučaju kada muž ne želi da isplati mehr, imam ili svjedoci nadoknaditi mehr ili na neki drugi način prisiliti muža da ga isplati? Da li država priznaje izjave svjedoka ugovora o "šerijatskom" vjenčanju ukoliko jedna od bračnih strana negira postojanje braka u slučaju nepostojanja sporazuma između države i Islamske zajednice? Šta je sa pitanjem nasljedstva ukoliko muž negira postojanje braka? Sve su ovo pitanja koja nas navode na zaključak o hitnosti potpisivanja

sporazuma između Islamske zajednice i nadležnih organa vlasti kojim bi se reguliralo i ovo važno pitanje porodičnih odnosa. U najmanju ruku kao što su to učinile Norveška, Danska, Švedska, Hrvatska i druge države Evrope u kojima se šerijatski sklopljen brak priznaje od strane ovih država, a u kojem imam vrši ulogu matičara. Do tada je zasnivanje brakova u našim uvjetima pred općinskim matičarem sasvim opravdano i dovoljno za legalitet bračne zajednice.

Neko će reći da u prvo vrijeme islama ashabi, r.a., nisu pisali ugovore o braku niti o mehru kao uvjetu za sklapanje braka. Možda je to tačno. Međutim, kada su ljudi počeli odgađati isplaćivanje mehra, a period isplate se odugovlačio, počeli su i zapisivati ugovore o vjenčanju i mehru kao dugu. Pisani dokument je bio dokaz da je određena žena supruga dotičnog čovjeka (Ibn Tejmije, 1991:32/131). Zbog neevidentiranja ugovora o braku dešavali su se brojni problemi među supružnicima. Nećemo naći djelo islamskih pravnika a da se ne spominje makar jedan takav slučaj. Izostanak evidencije i službenog zapisa o zasnivanju braka je izvor manipulacije. Ljudima slabog imana daje se pravo da, bježeći od obaveze izdržavanja, negiraju ženidbu sa određenom ženom. Vrlo često ljudi je negiraju kako bi izbjegli obavezu očinstva. A o mehru i ženinom pravu na njega da i ne govorimo. U našim bosanskim brakovima jedva da i postoji nešto što se zove mehrom u formi koju je šerijat propisao. Institucija mehra je na nivou dobrovoljnog davanja i ovisi isključivo o volji muža. Nekad joj isplati, a nekada žena i ne znajući koliko je to njeno pravo, oprostí mehr svome mužu iz ljubavi prema njemu, dok se nekada jednostavno prešuti njegova obligatnost.

Formalni uvjeti za sklapanje braka u zakonodavstvima savremenih muslimanskih zemalja

U državama u kojima žive i borave muslimani, a čije je pozitivno zakonodavstvo u primjeni, u suštini se ne odstupá od definicije braka koja je navedena u kodifikaciji islamskog porodičnog prava koju je izvršio egipatski učenjak Muhamed Kadri-paša (Kadri-paša, 2017).

Muslimanske države u svijetu riješile su ovo pitanje tako što su islamsko bračno pravo uzele za jedino validno pravo u sklapanju brakova i

time ga legalizirale. One su na vrijeme prepoznale opasnost i zloupotrebe prava od strane nekih muškaraca, zbog čega su pribjele određenim zakonskim rješenjima. U muslimanskoj državi u slučaju neisplaćivanja mehra zakon staje na stranu žene koja putem njega uspijeva ostvariti svoje pravo. Upravo zbog toga smatram da samo šerijatsko vjenčanje, u danas poznatoj formi u BiH, nije dovoljno jer nema pravno utemeljeni legitimitet koji može zadobiti ukoliko dođe do sporazuma vjerskih i državnih organa ili ukoliko se vjenčanje bude obavljalo u općini sa zahtjevom da se uvrsti mehr i da se traži saglasnost staratelja.

Državni zakoni u muslimanskim zemljama uveli su obavezu evidencije sklapanja brakova i njegovo službeno protokoliranje pred šerijatskim sudovima ili državnim organima. Vjenčani list je neoborivi dokaz, potvrda o uspostavljenom braku. Nije podložan sumnji. Ukoliko postoji vjenčani list izdat od zvaničnih vjerskih ili državnih organa, utoliko sudružnici ne mogu negirati svoju bračnu vezu niti mogu poreći međusobna prava i dužnosti. U bilo kojoj muslimanskoj državi nezamislivo je sklopiti brak u tajnosti, tj. bez znanja države. Čak i ukoliko dođe do takvog vida sklapanja braka, i on se na osnovu nekih usamljenih fetvi obavezno registrira čime stječe pravno utemeljenje. Svaki vid drugačijeg postupanja dovodi u pitanje validnost i legitimitet. Ukoliko bi država i legalizirala na ovaj način sklopljen brak, građani nikada ne bi odustali od stoljetne prakse oglašavanja braka. Svaki vid sklapanja braka mimo šerijatskih sudova zakon kažnjava.

Posljedice tajnog sklapanja braka

- I pored ispunjavanja nekih od uvjeta braka, neevidentirani, tajni brak sa sobom nosi opasne posljedice po oboje bračnih drugova ili po njihovu djecu. Tajno sklapanje braka daje za pravo jednom od bračnih drugova da negira postojanje bračne veze, zbog čega drugi bračni drug može imati ogromnu štetu. U većini slučajeva gubitnik i veliki stradalnik je žena. Osoba s kojom je bila u vezi može je iskoristiti a zatim napustiti. Ona neće moći dokazati postojanje braka zbog čega može izgubiti pravo na mehr, nasljedstvo i obavezno izdržavanje u toku iddeta. Problem je još veći ukoliko

- je sa čovjekom s kojim je imala vezu dobila i djecu. U slučaju napuštanja, djeca gube oca i onoga ko bi ih izdržavao isto kao što gube i pravo na porijeklo, a žena može biti optužena za nemoral.
- U slučaju rođenja djeteta u tajnom braku partneri bivaju izvrgnuti dodatnim sumnjama.
 - Saznanje za tajno sklopljen brak izaziva nepovjerenje i podozrivost prijatelja i rodbine.
 - Prisutnost stalnog straha od mogućnosti razotkrivanja sklopljenog braka i izvrgavanje osudi javnosti.
 - Žena koja pristaje na zasnivanje tajnog braka svjesno sebe stavlja u podređeni položaj u odnosu na ženu koja je legalno vjenčana. Javnost je smatra nemoralnom jer želi da "otme" muža poštenoj supruzi.
 - Tajni brak uglavnom prakticiraju ljudi slabog karaktera i morala, jer da su jaki i spremni na odgovornost ženili bi se javno sa svim posljedicama i odgovornošću koje brak za sobom nosi.
 - Sam naziv ovog braka kazuje da se radi o sumnjivom djelu koje izaziva podozrenje.

Zaključak

1. Legalno zasnivanje braka nema alternativu. Samo putem legalno zasnovanog braka se mogu zaštititi prava bračnih partnera i ispoštovati Allahovi propisi. Tajno sklopljen brak nije u skladu sa islamskim propisima o braku.
2. Simptomatično je to što je tajni brak nazvan šerijatskim, iako se radi o ugovoru koji ne proizvodi nikakve posljedice. To je u najmanju ruku drsko prema šerijatu i šerijatskom pravu koje ne poznaje spekulativne i tajne ugovore.
3. Budući da se često manipulira stavom Ebu Hanife u vezi starateljstva, potrebno bi bilo inicirati odustajanje od istog u slučaju zasnivanja brakova u cilju suzbijanja malverzacija oko sklapanja braka. Iako hanefijski stav ima svoju opravdanost i utemeljenje, ipak zloupotrebe se dešavaju uvijek i svugdje.

4. Tajni brak podriva islamsko učenje u cjelini i u suprotnosti je sa općom intencijom braka a to je javnost i kredibilitet porodice.
5. Manjak edukacije i slaba svijest o vjeri glavni su razlozi što su muslimani iz stoljeća u stoljeće napuštali svoje običaje i vjerske propise. Jedan za drugim polahko su nestajali muslimanski običaji, ali, još gore, propisi islamske vjere sve se manje tumače propisima i obavezama.
6. Na sceni je najradikalniji vid zloupotrebe instituta "šerijat" koji u osnovi znači zakon, legalitet, legitimitet. Njegovo svođenje na pokriće za sumnjive aktivnosti i pravdanje višestoljetnom praksom, koje nije bilo, drskost je prema Allahovim zakonima i sunnetu Njegova poslanika, a.s., te grubo kršenje višestoljetne prakse bosanskohercegovačkih muslimana.
7. Sasvim je opravdana praksa Islamske zajednice koja uvjetuje formalno šerijatsko vjenčanje prethodno obavljenim vjenčanjem pred matičarem. Iako se radi o sekularnoj državi koja po prirodi stvari ne sudi po Allahovim zakonima, ipak trebamo imati na umu da šerijat podržava zakone koji su u interesu ljudi i koji štite njihova prava. Opće je pravilo: "Sve što ljudi smatraju dobrim i korisnim, to je i kod Allaha dobro." Uvjet je da se ne kosi sa općim šerijatskim načelima. A kao što možemo zaključiti, vjenčanje u formi u kojoj se obavlja pred našim matičarima se ne kosi sa pravilima šerijata.
8. Potrebno bi bilo istražiti mogućnost uvrštavanja mehra unutar posebne klauzule u vjenčanom listu kako bi on bio obavezujući i čime bi se izbjeglo njegovo svođenje na dobrovoljan vid davanja kao što je to naša praksa.

Stav Islamske zajednice po pitanju zasnivanja tajnog braka

Unutar struktura Islamske zajednice, koliko je meni poznato, na naučnom nivou ova problematika nije razmatrana. U formi pitanja na zvaničnoj stranici fetve-i-emina ovo pitanje se, u različitim formama, ponavlja

nekoliko puta. U nastavku prenosimo dva pitanja o statusu tajnog braka u islamu kao i odgovore fetvei-emina na njih:

Pitanje:

“Ja i moja djevojka želimo se vjenčati na fakultetu, radi lakšeg studiranja i radi ljubavi, s obzirom na to da bi nam pravni brak otežao studije i vjerovatno bismo kao vjenčane osobe izgubili stipendije, mi se želimo vjenčati šerijatski, bez ičijeg znanja osim znanja svjedoka, da li je takav brak valjan?”

Odgovor:

Prema propisima IZ-e u BiH, ne može se obaviti šerijatsko vjenčanje bez prethodno sklopljenog braka pred matičarem. Tajno sklopljen brak nije u skladu sa islamskim propisima o braku. U tradiciji se nalaže obznajivanje, a ne prikrivanje vjenčanja. Štete koje proizlaze iz tako sklopljenog braka mnogo su veće od razloga koje navodite kao opravdanje za takav postupak. Savjetujemo vam da se držite naše standardne prakse i procedure vjenčanja, jer je brak prevažna i preozbiljna ustanova s kojom se ne može poigravati na spomenuti ili bilo koji drugi način.⁷

Kao i sljedeće pitanje i odgovor:

“Zanima me sljedeće. Naime, djevojka nije vjenčana kod matičara već je vjenčana samo šerijatski, krišom. Efendija koji ju je vjenčao rekao je da je to protuzakonito ali je ipak zaključio brak pred svjedocima i proučio dovu. Da li tog efendiju može ta djevojka da tuži jer ima slike tog vjenčanja a nema službenu potvrdu (vjenčani list) o šerijatski sklopljenom bračnom ugovoru?”

Odgovor:

Tajni brakovi, a takav je brak koji se krije od drugih osoba, mimo izravnih aktera tajnog vjenčanja, najčešće i od roditelja “ugovornih strana”, nose više nepoznanica, potencijalnih problema i komplikacija, laži, obmana,

⁷ Dostupno na: <https://www.preporod.com/index.php/duhovnost/fetve/item/6068-samo-serijatski-brak-nije-ispravan>

prevara, posezanja za abortusom u slučaju začeca, stalni strah od razotkrivanja i dr. posljedica avanturističkog pristupa i shvatanja krajnje ozbiljne i odgovorne institucije braka i porodice te kao takvi ne mogu biti prihvatljivi i moralno opravdani u islamu. Tajni brak uglavnom reducira ciljeve braka na samo jedan cilj, a to je zadovoljavanje tjelesnih nagona zanemarujući sve druge njegove ciljeve koji nisu ništa manje važni od spomenutog. Ugovorne strane, ukoliko imaju čiste namjere, nemaju opravdanog razloga da ne obave i građansko i šerijatsko vjenčanje i na taj način oglase i obznane svoj brak, kako ne bi bilo nikakvih sumnji i dvojbi u vezi s prirodom odnosa među njima. U konkretnom slučaju, svi akteri tog nelegalnog čina snose svoj dio odgovornosti i sukladno tome trebaju i odgovarati za to. Niko od njih nije u potpunosti amnestiran. Islamska zajednica ne preuzima nikakvu odgovornost u vezi tog i sličnih slučajeva, budući da su njene procedure i instrukcije jasne, a da li ima osnova za podizanje tužbe protiv nekog od akatera, dotična osoba se o tome može konsultirati sa advokatom ili nekim drugim pravnim stručnjakom.⁸

Literatura

- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006): *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Džananović, I. (2004): *Islamski brak*. Sarajevo: El-Kalem.
- Ebu Davud, S. E. (1988): *Sunen Ebi Davud*. Kairo: Darul-hadis.
- El-Askalani, I. H. (1987): *Fethul-bari bišerh sahihil-Buhari*. Kairo: Dar er-rejjan lit-turas.
- El-Bejheki, A. (2003): *Es-sunenul-kubra*. Bejrut: Darul-kutubil-ilmijjeti.
- El-Buhari, M. I. (2004): *Buharijina zbirka hadisa – sažetak*. Abdullatif ez-Zubejdi, Sarajevo: El-Kalem.
- El-Eškar, O. S. (1997): *Ahkamuz-zevadž fi dav'il-kitabives-sunnah*. Amman: Dar en-nefais.
- El-Kaduri, A.B.M. (1997): *Muhtesarul-kaduri fil-fikhil-hanefi*. Darul-kutubil-ilmijjeti. Bejrut.
- El-Kasani, A. (1982): *Beda'u es-sana'a*. Kairo.
- En-Nevevi, M. (1981): *Sahih muslim bi šerhil-imam en-Nevevi*. Liban: Darul-fikr.

8 <https://www.islamskazajednica.ba/index.php/bracno-pravo/28621-2020-tajno-sklapanje-serijatskog-braka-2020>

- Eš-Šerebini, M.H. (1957): *Mugni el-muhtadž ila ma'rifeti meani elfazil-minhadž*. Mektebetu Mustafa el-babi el-halebi. Kairo.
- Et-Tirmizi, M. B. I. (bez godine izdanja): *El-Džami'u-sahih vehuve sunen et-Tirmizi*. Kairo, Darul-hadis.
- Ez-Zuhajli, V. (1989): *El-fikhul-islami ve edilletuhu*. Damask: Darul-fikr.
- Grandić, R. (2007): *Porodična pedagogija*. Novi Sad.
- Ibn Abdul-Berr, J.B.O. (1993): *El-Istizkar*. Daru Kutejbe: Damask.
- Ibn Hanbel, A. (1995): *El-Musned*. Kairo: Darul-hadis.
- Ibn Hibban, M. (1995): *Sahih ibn Hibban*. Bejrut: Muesseset er-risale.
- Ibn Kuddame, (1983): *El-Mugni*. Darul-kitabil-arebi, Bejrut.
- Ibn Madže, M.J.K. (1994): *Sunen ibn Madže*. Kairo: Darul-hadis.
- Ibn Rušd, (1966): *Bidajetul-mudžtehid*. Mektebetul-kullijjat el-ezherije. Kairo.
- Ibn Tejmija, A. (1991): *Medžmu'u fetava Ibn Tejmije*. Rijad: Dar alemil-kutub.
- Kavazović, H. (2012), (2021): *Dvije kodifikacije šerijatskog porodičnog prava*. Sarajevo: El-Kalem.
- Maqšud R.W. (2003): *Vodič za muslimanski brak*. Živinice: Selsebil.
- Mubejjed, M. (2004): *Razumijevanje bračnih drugova*. Sarajevo: Libris.
- Salkić Mubina, (2017). "Mehr: Pravo žene ili mrtvo slovo na papiru?", *Preporod*, 4/1086, Traljić, N. i Bubić, S. (2001): *Porodično pravo (magistrat)*. Sarajevo.
- Zakon o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine – Službene novine Federacije BiH, broj 31/14 od 23.04.2014.*
- [https://www.islamskazajednica.ba/index.php/bracno-pravo/28621-2020-tajno-sklapanje-serijatskog-braka-2020.](https://www.islamskazajednica.ba/index.php/bracno-pravo/28621-2020-tajno-sklapanje-serijatskog-braka-2020)

سنائد زایموفیتش

ظاهرة عقد الزيجات السرية

إن الآونة الحديثة ما أكثر فيها ما يبلغ إلى أسماعنا من أن أنحائنا تستورد إليها وتمارس فيها أشكال جديدة من عقود الزواج وهي تختلف عما هو تقليدي لدينا في هذا المجال. أما الذين يمارسونها فيزعمون أنها أشكال وزيجات إسلامية شرعية ويطلبون من عامتنا الإسلامية أن تقبلها كزيجات شرعية عادية. ومما يظهر بوضوح من هذه الزيجات، وأما هذه المقالة فيعالج فيها المؤلف واحدا منها - الزواج السري وهو يشرح بطلانه وأضراره.

Senaid Zajimovic

The Phenomenon of Secret Marriages

Summary

In recent times, we hear more and more often how new forms of marriage are being imported and practiced in this region, unlike our traditional one. Those who practice them will say that it is a “Sharia” type of marriage or a “Sharia” marriage. They strive to be accepted by our public as legal and customary. There are several types of these marriages. In this paper, the author deals with one of them - secret marriage and explains its illegitimacy, but also its harmfulness.

Uspostavljanje paralelizma kao preludij genocidu u Bosni i Hercegovini 1991–1992.

Dr. Hikmet Karčić

institut za islamsku tradiciju bošnjaka
karcic@iitb.ba

Sažetak

Uspostavljanje paralelnih institucija i agencija u prvim godinama postkomunističkog perioda 1991. i 1992. godine predstavlja početak urušavanja države Bosne i Hercegovine i pripreme za genocidnu kampanju koja je započeta na proljeće 1992. godine. Ovaj rad ima za cilj predstaviti pregled antidržavnih aktivnosti koje su u konačnici dovele do raspada države i genocida nad Bošnjacima.

Ključne riječi: paralelizam, Bosna i Hercegovina, genocid, 1992

Uvod

Poznati američki naučnik Raul Hilberg napisao je najkompletniju historiju Holokausta pod naslovom *The Destruction of European Jews* (Uništenje evropskih jevreja) 1961. godine.¹ On je svoje istraživanje zasnivao na njemačkoj, nacističkoj, dokumentaciji, a glavna teza njegovog istraživanja bila je da je Holokaust bio kompleksan birokratski proces u kojem su učestvovala razne državne institucije i agencije, odnosno, da su oni

¹ Raul Hilberg, *The Destruction of European Jews*, Yale University Press, 1961.

bili glavni nosioci genocidnog projekta. Hilberg je time udario temelje za sva buduća istraživanja Holokausta ali i genocida. Da bi se razumio karakter zločina genocida, moraju se analizirati subjekti koji su bili pokretači i izvršioci zločina.

S tim u vezi, genocidna kampanja protiv Bošnjaka muslimana koja je započeta u proljeće 1992. godine zahtijevala je organizirane institucije i agencije koje su trebale implementirati zločinački projekat. Cilj ovog rada jeste da ukaže na uspostavu paralelnih institucija vlasti – krizne štabove i Srpske autonomne oblasti – i kako su oni ustvari bili priprema za proglašenje i uspostavu Srpske republike 9. januara 1992. godine.

Proglašenje Srpske republike Bosne i Hercegovine 9. januara 1992. godine rezultat je aktivnog procesa i pripreme koje je vodilo rukovodstvo Srpske Demokratske stranke (SDS) a koji je trajao najmanje godinu dana.

Ovaj proces ogledao se u uspostavljanju paralelnih struktura vlasti na lokalnom i regionalnom nivou širom Bosne i Hercegovine. Na lokalnom mikronivou ključna struktura bili su krizni štabovi dok su na regionalnom nivou bile Srpske autonomne oblasti. Na makronivou odluke su donosili čelnici i ideolozi SDS-a: Karadžić, Krajišnik, Koljević, Plavšić i drugi.

Proces uspostavljanja paralelnih struktura započeo je u februaru 1991. godine najavom Banjalučkog odbora SDS-a da će formirati Zajednicu Opština Bosanske Krajine – ZOBK. Istog mjeseca, tačnije 23. februara 1991. godine, SDS je donio strogo povjerljivu instrukciju o “Postupanju opština u uslovima prestanka funkcionisanja republičkih organa uprave”.²

SDS u BiH radio je po istom principu kao i SDS u Hrvatskoj, odnosno radilo se o jedinstvom obrascu djelovanja. SDS u Hrvatskoj formirao je u junu 1990. godine Zajednicu opština Sjeverne Dalmacije i Like. U augustu 1990. formirana je Srpska autonomna oblast Kninska Krajina.

² SDS strogo povjerljiva instrukcija o “Postupanju opština u uslovima prestanka funkcionisanja republičkih organa uprave”, 23.02.1991.

Vođa SDS Hrvatska bio je Jovan Rašković, koji je, između ostalog zastupao teorije da su Srbi stvoreni *da budu vladari*, Hrvati *vezani za kastraciju* a Muslimani *fiksirani na rektalnu fazu*.³

Argumentacija za uspostavljanje ovih zajednica opština bila je kao neka vrsta jedinstvene ekonomske i kulturne zone bosanskih Srba u Krajini. Srpske autonomne oblasti bile su sačinjene od SDS kadrova ili simpatizera koji su bili politički izabrani subjekti i zaposlenici u organima vlasti. SAO imali su karakter minidržavica i djelovale su kao takve, što se najbolje vidi na primjeru SAO Hercegovine. Dana 12. maja 1991. godine u Trebinju osnovana je Skupština zajednica opština Istočne i Stare Hercegovine koja je okupila predstavnike SDS-a iz Trebinja, Gacka, Bileća, Ljubinje, Kalinovika, Čajniča i Rudog. Za predsjednika je izabran Bozidar Vučurović iz Trebinja, te Milorad Vujović iz Bileća i Duško Kornjača iz Čajniča za potpredsjednike.

Kada je SDS uvidio da Bosna i Hercegovina treba ići putem nezavisnosti, onda je pokrenut “plan B” – formiranje SAO Hercegovine 12. septembra, Autonomna regija Krajina (ARK) 16. septembra 1991. godine; SAO Romanija 17. septembra 1991. i SAO Birač-Semberija 19. septembra 1991. godine.

SAO odmah su počele paralelno djelovati u svojim regijama, ponašajući se kao određena regionalna vlast. Tako npr. 21 septembra 1991. godine u Bileći, koja je bila sastavni dio SAO Hercegovine, osnovana je Srpska narodna čitaonica, i prema pisanju *Javnosti*, osnivanje čitaonice označavalo je početak “saradnje Bileće i Nikšića, odnosno Crne Gore i SAO Hercegovine”.⁴

Dana 24. oktobra 1991. godine, nekoliko dana nakon što je donesena Rezolucija o suverenitetu BiH, formirana je Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini koji je bio sastavljen od poslanika Srpske demokratske stranke (SDS) i drugi Srbi koji su na izborima novembra 1990. odabrani u Skupštinu Bosne i Hercegovine.

Prvi potez Skupštine, taj isti dan, 24. oktobra 1991, bilo je organiziranje Plebiscita srpskog naroda u BiH, koje je održano 9. i 10. novembra

3 P. H. Liotta, *Dismembering the State: The Death of Yugoslavia and why it Matters*, Lexington Books, 2001, str. 236.

4 “Uskoro Srpska narodna čitaonica”, *Javnost*, 21. septembar 1991., p.2.

1991. godine a u vezi sa Odlukom Skupštine srpskog naroda o ostanku u Jugoslaviji.

Nakon održanog plebiscita, ova skupština je 21. novembra donijela *Odluku o verifikaciji proglašene srpskih autonomnih oblasti u Bosni i Hercegovini*, čime je pokrenut proces ujedinjenja SAO u jednu jedinstvenu strukturu. A isti dan je donesena i *Odluka o priznanju Republike Srpske Krajine*. Osnivanje skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini odnosilo se prvenstveno na opštine gdje su Srbi bili većina. Međutim, 11. decembra 1991. godine, Skupština je donijela odluku da se opštine formiraju i u opštinama u kojima se “preglasavanjem nameću odluke protivne interesima srpskog naroda”, odnosno tamo gdje su Srbi bili u manjini.

Krizni štabovi uspostavljeni na nivou opština trebali su služiti kao koordinaciono tijelo na mikronivou i saradivati sa policijom i vojskom te sa kriznim štabom na nivou SAO kao i sa najvišim organima SDS, odnosno sa Predsjedništvom SDS-a. Na nivou SAO, određeni su “koordinatori” koji su bili poveznica između opštinskih kriznih štabova i regionalnog kriznog štaba sa vrhovnim organima SDS-a.⁵

Čelnici SDS-a, poput Radovana Karadžića i Biljane Plavšić imali su direktan kontakt sa kriznim štabovima. To se jasno vidi iz izjave čelnika opštine Kotor Varoš: “Kada je riječ o akcijama vezanim za predaju oružja i iseljavanje ljudi iz opštine... te akcije i sve aktivnosti uopšte izvođene su na osnovu naređenja Vlade i Predsjedništva Republike Srpske.”⁶

Finalne institucionalne pripreme obavljene su 19. decembra 1991. u Sarajevu u Hotelu *Holiday Inn* gdje je doneseno *Uputstvo Glavnog odbora SDS-a o organiziranju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima (varijanta A i varijanta B)*.⁷ Prema ovom dokumentu, predsjednik Kriznog štaba bio je predsjednik Opštinskog odbora SDS-a.

Varijanta A označavala je preuzimanje opština gdje su Srbi većina i njena implementacija je odmah započeta dok se Varijanta B odnosila na opštine gdje Srbi nisu većina i njena implementacija započela je nakon

5 Dorothea Hanson, *I. KRIZNI ŠTABOVI BOSANSKIH SRBA: Istraživački izvještaj pripremljen za predmet KRAJIŠNIK & PLAVŠIĆ* (IT-00-39 & 40), 30. juli 2002. i 26. novembar 2004., str. 13.

6 *Ibid.*, str. 43

7 MKSJ, Tužilac protiv Milomira Stakića, Presuda, Predmet br. IT-97-24-T, 31. juli 2003, str. 7.

proglašenja nezavisnosti. Pripreme za 9. januar finalizirane su Odlukom o pripremama za formiranje “Republike Srpske Bosne i Hercegovine” koja je donesena 21. decembra 1991.

Uspostavljenjem paralelizma olakšavalo se planirano preuzimanje vlasti u lokalnim zajednicama, odnosno izvršenje puča, koje je bilo planirano po proglašenju nezavisnosti. Institucija Kriznog štaba bila je ključna u cjelokupnom projektu uspostavljanja nove srpske države. Krizni štabovi djelovali su kao koordinaciono tijelo policijskih i vojnih aktera sa političkim organima na lokalnom i regionalnom nivou a u saglasnosti, uputstvima i koordinaciji višeg stranačkog vrha.

Time, krizni štabovi SDS-a prvobitno su djelovali kao vlast u sjenci a potom je preuzeo legalne organe vlasti. Najveća aktivnost kriznih štabova trajala je od aprila do juna 1992. godine, kada su konačno preuzeli potpunu kontrolu nad opštinama.⁸

Vojo Kuprešanin, predsjednik Autonomne regije Krajina, u decembru 1991. godine na jednom od SDS-ovih sastanaka u Sarajevu, kazao je: “Ja lično mislim da je naš životni prostor i teritorija gdje živimo i radimo ugrožen... mi moramo spriječiti muslimane da ulaze u našu teritoriju i na naš prostor.”⁹

Ova izjava možda i najbolje oslikava namjeru tadašnjeg rukovodstva, jer termin “životni prostor” koju Kuprešanin koristi je ustvari njemačka terminologija – *Lebensraum* – koji je skovan u imperijalističkoj Njemačkoj pred Prvi svjetski rat a postala je jedna od ključnih geopolitičkih ciljeva nacističkog režima tokom Holokausta.

Proglašenje Srpske republike 9. januara 1992. godine bio je samo formalni i ceremonijalni čin. Do tada su sve pripreme za preuzimanje i uspostavu nove države već bile obavljene. Prema tome, možemo konstatirati da je 1991. godine bila ključna godina za pripremanje genocidne politike koja ja aktivirana i realizirana 1992. godine.

8 Str. 21.

9 Robert Donia, Izvodi iz govora u Skupštini Republike Srpske, 1991 – 1996, razvrstani po temama. MKSJ, Predmet Br. IT 03-69, TUŽILAC PROTIV JOVICE STANIŠIĆA I FRANKA SIMATOVIĆA, str. 161. Kuprešanin je ovo izjavio na Trećoj sjednici Skupštine održane 11. decembra 1991.

Novi vožd

Ključni momenat i početak rušenja temelja Jugoslavije bio je donošenje Memoranduma Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU) 1986. godine. Memorandum, napisan od strane vodećih srpskih naučnika i intelektualaca, sadržavao je nekoliko bitnih argumenata za kreiranje srpske politike u narednoj deceniji:¹⁰

- a. Poremećena ravnoteža između principa ujedinjenosti i principa autonomije čime se negira srpskoj naciji da imaju vlastitu državu. Ova tvrdnja rezultirala je pozivom “svi Srbi u jednoj državi”.
- b. Dosljedna diskriminacija protiv Srbijanske ekonomije “u kontekstu političke i ekonomske dominacije Slovenije i Hrvatske”.
- c. Osvetoljubive politike prema Srbiji su ojačale – i do genocida. Memorandum tvrdi da ustavna podjela na tri administrativna dijela je “najgori historijski poraz u miru, koji se može zamisliti”.
- d. Fizički, politički, pravni i kulturni genocid srpskog stanovništva na Kosovu i Metohiji je gori poraz koji se ikad desio u svim ratovima vođenim od strane Srbije od Prvog srpskog ustanka protiv Osmanlijskih Turaka do ustanka 1941. godine.

Ugnjetavani Albanci na Kosovu 1981. godine započeli su studentske proteste koji su ubrzo prerasli u pokret za autonomiju. Zahtijevali su da Kosovo postane jednaka kao i ostale savezne republike. Policija je odgovorila silom i protesti su prerasli u nered. Upravo neredi na Kosovu otvorili su šansu Slobodanu Miloševiću da se profilira kao lider koristeći srpsku nacionalističku retoriku. Beogradski mediji podržavali su Miloševića i kreirali atmosferu kojom su Albanci satanizirani.

Miloševićev trenutak došao je 1987. godine. Srpski aktivisti režirali su skup nezadovoljnih Srba na Kosovu koji su tvrdili da su ugnjetavani od strane Albanaca. Milošević dolazi na Kosovo Polje gdje se obraća publici riječima: “...Trebalo da ostanete i zbog predaka i zbog potomaka. Pretke biste obrukali, a potomke razočarali...” Ovaj događaj na Kosovu Polju pratili su televizijske kamere i tada nastaje sada već poznata scena gdje jedan stariji Srbin prilazi Slobodanu Miloševiću i tvrdi da je maltretiran

¹⁰ Kemal Kurspahic, *Crime Prime Time*, US Institute of Peace Press, p. 32.

od strane većinske albanske policije. Milošević tad odgovara “Niko ne sme da vas bije”.

Na Vidovdan 28. juna 1989. godine, na Kosovu Polju održano je obilježavanje 600. godišnjice Boja na Kosovu. Ovo je bio jedan od ključnih momenata za mobiliziranje srpskih masa u Jugoslaviji. Tadašnji predsjednik Predsjedništva SR Srbije Slobodan Milošević održao je govor u kojem je ostala poznata rečenica: “Opet smo pred bitkama i u bitkama. One nisu oružane, mada ni takve još nisu isključene.”¹¹

Krajem 1991. godine, italijanski novinar Giuseppe Zaccaria objavio je detalje iz transkripta dogovora o RAM planu koji su sačinili visoko pozicionirani srpski oficiri u JNA. RAM je predstavljao detaljiziranje strategije koja će poslije postati poznata kao “etničko čišćenje”.¹²

Presretnuti telefonski razgovor između Slobodana Miloševića i Radovana Karadžića, vođen 8. jula 1991., sadrži i ovaj dijalog:¹³

MILOŠEVIĆ: “Od strateškog značaja je za budući RAM, znaš šta je RAM?”

KARADŽIĆ: “Da, sve znam, sve znam.”

MILOŠEVIĆ: “Da banjalučka grupacija bude sposobna i mobilna.”

KARADŽIĆ: “Dobro.”

MILOŠEVIĆ: “Zato moraš, pod jedan, obezbediti da ona bude sposobna i mobilna i da nema nikakvih problema. I, dva, za jedan sat se javi Uzelcu sa pozivom na dogovor.”

James Gow navodi da “pod nazivom RAM – srpska reč za okvir – uspostavljen je okvir oko periferije zemlje kojoj su Srbi isključili nesrbe i nelojalne Srbe iz okupiranih teritorija; to je bilo etničko čišćenje.”¹⁴

11 Kompletan govor Slobodana Miloševića dostupna na <https://www.youtube.com/watch?v=vdU6ngDhrAA>

12 Beverly Allen, *Rape Warfare: The Hidden Genocide in Croatia and Bosnia and Herzegovina*, Minnesota University Press, p.57.

13 RAM - ŠIFRA ILI PLAN?, Sense Agency, 10.04.2003., [http://www.sense-agency.com/tribunal_\(mksj\)/ram-sifra-ili-plan.25.html?cat_id=1&news_id=1211](http://www.sense-agency.com/tribunal_(mksj)/ram-sifra-ili-plan.25.html?cat_id=1&news_id=1211)

14 Mark William Iverson, *MASS RAPE IN FOČA: THE INTERNATIONAL CRIMINAL TRIBUNAL FOR THE FORMER YUGOSLAVIA VS. DRAGOLJUB KUNARAC*, Master of Arts in History Boise State University, December 2014. <http://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1908&context=td>

Dehumanizacija muslimana

Dehumanizacija označava odstranjivanje ljudske osobine određene skupine na osnovu njihove rasne, etničke, religijske ili druge osobine. Kada se određena skupina dehumanizira, okolina postaje ravnodušna prema toj skupini i njenoj sudbini. Proces dehumanizacije muslimana u bivšoj Jugoslaviji počeo je sa antimuslimanskom retorikom, odnosno sa antialbanskom retorikom prilikom nereda na Kosovu početkom 80-ih godina.

Michael Sells detaljno objašnjava antimuslimansko usmjerenje srpskih nacionalista. Ključni faktor je dolazak Osmanskog Carstva na Balkan i proces prelaska na islam. Srpska historiografija smatra da Crkva bosanska nije postojala i da su pravoslavci prešli na islam i time izdali svoju vjeru. Time su postali *poturice* odnosno *ubice Hrista*.¹⁵ Mitologija Boja na Kosovu dodatno je doprinijela svetom elementu srpskim nacionalistima:

“Prikaz Lazara kao Hrista, Kosova kao srpske golgote i muslimana kao legla zla ‘prokletog Hogara’ nalazio se u propovijedi i kronikama. Međutim, kosovska legenda, kao priča koja će odrediti slavenske muslimane kao ubice Hrista i izdajice rase, nije još uvijek ostvarena.”¹⁶

Petar Petrović Njegoš (1830–1851), srpski pjesnik i vladika, najznačajniji je za očuvanje i širenje mita o poturicama. Njegovo djelo *Gorski vijenac* centralno je djelo u srpskoj književnosti. *Gorski vijenac* opisuje “istragu poturica”, odnosno istrebljenje muslimana u Crnoj Gori tokom ustanka krajem 17. stoljeća. Koristeći termin *poturice*, Njegoš naglašava da slavenski muslimani time što su prešli na islam su ustvari promijenili i svoju rasu.¹⁷

Glavni predvodnici antiislamske i antimuslimanske retorike mogu se svrstati u tri grupe: Srpska pravoslavna crkva; historičari i orijentalisti.¹⁸ Srpska pravoslavna crkva daje ogromnu pažnju srpskoj mitologiji,

15 Michael A. Sells, *The Bridge Betrayed: Religion and Genocide in Bosnia*, University of California Press, 1996, p. 45.

16 Ibid., p. 39.

17 Sells, p. 41.

18 Fikret Karčić, *The Other European Muslims: A Bosnian Experience*, Centar za napredne studije, 2015, p. 185.

odnosno Caru Lazaru i Boju na Kosovu. Dva su razloga za ovo: konceptualni i historijski. Uzimajući u obzir da su pravoslavne crkve organizirane na etničkom, odnosno nacionalnom principu, logično je da neke političke i nacionalne ličnosti poprime vjerski značaj i zaštitu. Drugo, romantičari su upotrijebili mit Boja na Kosovu za intenziviranje antiosmanskog sentimenta i nakon odlaska Osmanskog Carstva sa Balkana. Tek je 1913. godine 28. juni proglašen za nacionalni praznik. U tom trenutku, Osmanlija više nije bilo na Balkanu i bilo je jasno da je 28. juni – Boj na Kosovu i Vidovdan, u čije obilježavanje Crkva ima veliku ulogu – usmjeren na kulturne nasljednike Osmanlija – muslimane. Historičar Miodrag Popović navodi u svojoj knjizi *Vidovdan i Časni krst*:

Po mitu, Vidovdan je bio dan junačkog ogledanja, pobjede, trijumfa nad zlom. U novom kultu, nastalom pod pritiskom političko-ekonomskih imperativa srpskog građanstva, prodiranja na jug i osvajanja Kosova, Vidovdan je pre svega simbol krvave, bespoštedne osvete nad svim što je tursko, muslimansko uopšte. U tako preinačenom mitu, već na samom početku, dolazi do unutrašnjeg raslojavanja kosovskog mita, pri čemu poetsko ustupa mesto konkretnoj nacionalnoj politici.¹⁹

Norman Cigar u svom radu “Uloga srpskih orijentalista u opravdavanju genocida protiv muslimana” analizira pisanja srpskih orijentalista te navodi:

“Umjesto da promoviraju atmosferu koegzistencije i miroljubivih rješenja, srbijanski su orijentalisti igrali značajnu ulogu u dolijevanju ulja na vatru i podizanju straha i mržnje među svojim zemljacima Srbima. Mnogo prije stvarnoga raspada Jugoslavije, ti su naučnici započeli oblikovati stereotipni imidž o muslimanima kao stranom, tuđem, inferiornom i prijetećem faktoru, i pomogli su da se glede muslimana stvori situacija jedne umjetne paranoje među Srbima, dok su branili grubu politiku s kojom se ima nastupati u bavljenju islamskom zajednicom. U pripremnoj fazi se odigralo stvaranje te antiislamske atmosfere koja je omogućila potonje skliznuće u genocid nakon što je izbio otvoreni sukob aprila 1992. godine u Bosni i Hercegovini.”

19 Miodrag Popović, *Vidovdan i časni krst*, Biblioteka XX veka, Beograd 1998, str. 167-172. Citirano iz http://www.yuorpe.com/zines/republika/arhiva/99/222/222_29.html

Ključni orijentalisti koji su se stavili na raspolaganje srpskoj antimuslimanskoj propagandi bili su: Aleksandar Popović, srpski orijentalista sa pariškom adresom, Darko Tanasković, profesor na Filološkom fakultetu u Beogradu i Miroljub Jevtić, profesor na Fakultetu političkih nauka. Oni su svojim pisanjem i javnim izjavama doprinijeli dehumanizaciji muslimana i time pripremili atmosferu za zločine koji će se počinili. Ubrzo termini poput kontrarevolucionari i iredentisti zamijenjeni su sa terminima mudžahedin i fundamentalista kako bi se označavali neprijatelji države.²⁰

Početak 1993. godine, u Skupštini Republike Srpske razgovaralo se o muslimanima. Momčilo Krajišnik je vodio riječ:

Dobro, gospodo, da zaključimo. Skupština je zauzela stav da su Muslimani komunistička tvorevina i da predstavljaju vjersku skupinu turske orijentacije... Oni su nevjernici, narod koji nije narod, odnosno narod koji hoće da bude narod i nema nikakve argumente za naciju... Mi ne prihvatamo tu vještačku naciju. Smatramo da su muslimani sekta, grupacija ili skupina, turske orijentacije... Ko je za? Ima li neko protiv? Suzdržan? Gospodo, hvala vam, usvojili smo zaključke jednoglasno.

Uspostavljanje paradržave

U martu 1991. godine, u Karađorđevu u Srbiji održan je sastanak između Slobodana Miloševića i Franje Tuđmana gdje je dogovorena podjela BiH. U Karađorđevu je srpska strana dala jasnu poruku da žele homogenu srpsku teritoriju bez obzira na različite vjerske, etničke i kulture zajednice koje se tu nalaze. Hrvatska strana je odgovorila logikom: ako mogu Srbi, mogu i Hrvati imati svoju homogenu teritoriju.²¹ Iako srpski i hrvatski zvaničnici negiraju sporazum u Karađorđevu, nekoliko učesnika sastanka potvrdili su ove navode. Ante Marković je svjedočio u Haškom tribunalu da je na tom sastanku Milošević njemu rekao da je "Bosna vještačka Titova tvorevina i ne može preživjeti" te da su Muslimani

²⁰ Fikret Karčić, *The Other European Muslims: A Bosnian Experience*, p. 191.

²¹ Branka Magas and Ivo Zanic, *The War in Croatia and Bosnia-Herzegovina 1991-1995*, The Bosnian Institute (London), 2001, p.138.

pravoslavci koji su prihvatili islam.²² Savjetnik Franje Tuđmana, Mario Nabilo potvrdio je britanskom novinaru Timu Judahu da se tajni pregovori vode kako “bi se riješio jugoslovenski konflikt preoblikovanjem Republike Bosne i Hercegovine i uspostavljanjem islamske tampon-zone između njih”.²³

Iste godine, u opštinama od značaja za velikosrpsku ideju, SDS počinje opstruirati rad legalno izabраниh organa. Dolazi do formiranja autonomne oblasti širom BiH gdje se nalazi značajna srpska populacija. Ovo je rađeno po istom principu kao i u Hrvatskoj 1990. godine. U Krajini dolazi do formiranja Srpske Autonomne Oblasti (SAO) Krajina odnosno Autonomne Regije Krajina. Na sjeveru SAO Semberija, na istoku SAO Romanija i na jugu SAO Hercegovina. Ove SAO su se 9. januara ujedinile i formirale Srpsku republiku BiH.

Dana 11. decembra 1991. Skupština srpskog naroda u BiH izglasala je preporuku za osnivanje posebnih srpskih opština. Otvoreno proglašeni cilj ove odluke bio je “razvaljivanje postojećih opština gdje Srbi nisu u većini”. Srpska Demokratska Stranka (SDS) je 19. decembra 1991. godine izdala Uputstvo o organizovanju i djelovanju srpskog naroda u BiH u vanrednim okolnostima, koje je služilo kao nacrt za preuzimanje vlasti u opštinama.²⁴ Uputstvo je sadržavalo dvije varijante: varijanta A (opštine gdje su Srbi većina) i varijanta B (opštine gdje su Srbi manjina). Obje varijante sadržavale su i uputstvo da će opštinski SDS odbori formirati krizni štab te da će se “zadaci, mjere i druge aktivnosti” provoditi isključivo po naredbi predsjednika SDS.

Rukovodioci SDS su bili svjesni da preuzimanje opština i stvaranje homogenih srpskih zajednica dovodi do najgoreg mogućeg scenarija. Radovan Karadžić je na 4. sjednici Skupštine Srpske Republike BiH, održanoj 21. decembra 1991. najavio:

“Mi kao razumna bića možemo da znamo šta znači građanski rat, a možemo tačno iz iskustva u Hrvatskoj da vidimo šta nam se desilo.

22 “Marković objašnjava kako je počeo”. *Sense Tribunal*. October 23, 2003. http://www.sense-agency.com/tribunal_%28mksj%29/markovic-objasnjava-kako-je-pocao-rat.25.html?cat_id=1&news_id=1703

23 Tim Judah, “Creation of Islamic buffer state discussed in ssecret”, *The Times*, 12 September 1991, cited in Magaš and Zanić, *The War in Croatia and Bosnia-Herzegovina 1991-1995*, p. 138.

24 *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, Presuda, 3.4.2007., p. 28. <http://www.icty.org/x/cases/brdanin/tjug/bcs/040901.pdf>

U građanskom ratu u BiH, pored toga što bi poginulo nekoliko stotina hiljada ljudi, pored toga što bi se nekoliko stotina gradova potpuno razrušilo, došlo bi i do masovnog i ubrzanog preseljavanja naroda, do homogenizacije.”²⁵

Skupština Republike Bosne i Hercegovina u međuvremenu je donijela odluku o raspisivanju referenduma o nezavisnosti. Referendum je održan 29. februara 1992. godine koji je bio bojkotovao od strane Srba. Velika većina ljudi je glasala za odvajanje od Jugoslavije i za nezavisnost. Na dan referenduma i nakon proglašenja nezavisnosti situacija u BiH se pogoršala. Eksplozije i ubistva kao i postavljanje barikada pojavilo se u cijeloj državi.²⁶

Skupština Srpske Republike BiH je 27. marta 1992. osnovala Srpsko ministarstvo unutrašnjih poslova. Dana 16. aprila 1992. Ministarstvo narodne odbrane Srpske Republike BiH donijelo je odluku da Teritorijalna odbrana predstavlja oružanu snagu Srpske Republike BiH. Komandovanje i rukovođenje TO-om vrše opštinski, oblasni i regionalni štabovi, kao i štab TO-a Srpske Republike BiH. Ministarstvo narodne odbrane je istom odlukom proglasilo neposrednu ratnu opasnost i naredilo opštu mobilizaciju TO-a na cjelokupnoj teritoriji Srpske Republike BiH.

Jedna godina nakon Sporazuma u Karadorđevu, 6. maja 1992., srpski predstavnici u BiH: Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik i Branko Simić, i hrvatski predstavnici u BiH: Mate Boban i Franjo Boras, sastali su se u Grazu u Austriji bez bošnjačkih predstavnika, gdje su razgovarali o sudbini BiH. Karadžić i Boban razgovarali su o podjeli BiH na osnovu granica iz 1939. godine, i pozivali su na sveopšti mir u zemlji. Zvanično nije potpisan sporazum ali dalji tok rata sugerira da je navedeni sastanak bio od velike važnosti za obje strane.

U julu 1992. godine Mate Boban je proglasio Hrvatsku zajednicu Herceg-Bosnu koja je brojala trideset opština i čiji je glavni grad Mostar. Politika Hrvatske prema BiH bila je kontradiktorna, odnosno

²⁵ Brđanin, p. 28, fusnota 129.

²⁶ Chuck Sudetic, "Deaths Cast Shadow on Vote in Yugoslav Republic", 1.03 1992., <http://www.nytimes.com/1992/03/01/world/deaths-cast-shadow-on-vote-in-yugoslav-republic.html>

formalno-javno su zagovarali savezništvo i podršku BiH a u stvarnosti su već isplanirali podjelu BiH.²⁷

Zaključak

Uspostavljenjem paralelizma olakšavalo se planirano preuzimanje vlasti u lokalnim zajednicama, odnosno izvršenje puča, koje je bilo planirano po proglašenju nezavisnosti. Institucija kriznog štaba bila je ključna u cjelokupnom projektu uspostavljanje nove srpske države. Krizni štabovi djelovali su kao koordinaciono tijelo policijskih i vojnih aktera sa političkim organima na lokalnom i regionalnom nivou a u saglasnosti, uputstvima i koordinaciji višeg stranačkog vrha.

Time, krizni štabovi SDS-a prvobitno su djelovali kao vlast u sjeni a potom je preuzeo legalne organe vlasti. Najveća aktivnost kriznih štabova trajala je od aprila do juna 1992. godine, kada su konačno preuzeli potpunu kontrolu nad opštinama.²⁸

Vojo Kuprešanin, predsjednik Autonomne regije Krajina, u decembru 1991. godine na jednom od SDS-ovih sastanaka u Sarajevu je kazao: “Ja lično mislim da je naš životni prostor i teritorija gdje živimo i radimo ugrožen... mi moramo spriječiti muslimane da ulaze u našu teritoriju i na naš prostor.”²⁹

Ova izjava možda i najbolje oslikava namjeru tadašnjeg rukovodstva, jer termin “životni prostor” koju Kuprešanin koristi je ustvari njemačka terminologija – *Lebensraum* – koji je skovan u imperijalističkoj Njemačkoj pred Prvi svjetski rat a postala je jedna od ključnih geopolitičkih ciljeva nacističkog režima tokom Holokausta.

Proglašenje Srpske republike 9. januara 1992. godine bio je samo formalni i ceremonijalni čin. Do tada su sve pripreme za preuzimanje i uspostavu nove države već bile obavljene. Tako, možemo konstatirati da je

27 Janusz Bugajski, *Ethnic Politics in Eastern Europe: A Guide to Nationality Policies, Organizations and Parties*, The Center for Strategic and International Studies, 1995.

28 Str. 21.

29 Robert Donia, Izvodi iz govora u Skupštini Republike Srpske, 1991 – 1996, razvrstani po temama. MKSJ, Predmet Br. IT 03-69, TUŽILAC PROTIV JOVICE STANIŠIĆA I FRANKA SIMATOVIĆA, str. 161. Kuprešanin je ovo izjavio na Trećoj sjednici Skupštine održane 11. decembra 1991.

1991. godine bila ključna godina za pripremanje genocidne politike koja ja aktivirana i realizirana 1992. godine.

د. فکرت کارتشیتش

إنشاء المؤسسات الموازية في عامي 1991-1992 تمهيداً لارتكاب جريمة الإبادة الجماعية في البوسنة والهرسك

إن إنشاء المؤسسات والهيئات الموازية في السنوات الأولى من حقبة ما بعد الشيوعية، أي في عامي 1991 - 1992، يمثل بداية هدم دولة البوسنة والهرسك والتحضير لحملة الإبادة الجماعية التي بدأت في ربيع عام 1992. إن الهدف من هذا البحث هو تقديم عرض للنشاطات المعادية للدولة التي أدت في النهاية إلى تفكك الدولة وارتكاب جريمة الإبادة الجماعية بحق البشانقة المسلمين.

Dr. Hikmet Karcic

Establishing parallelism as a prelude to genocide in Bosnia and Herzegovina 1991-92.

The establishment of parallel institutions and agencies in the first years of the post-communist period in 1991 and 1992 marked the beginning of the collapse of the state of Bosnia and Herzegovina and preparations for the genocidal campaign that began in the spring of 1992. This paper aims to present an overview of anti-state activities that ultimately led to the disintegration of the state and genocide against Bosniaks.

Ibrahim Džafčić: Bespoštedni borac za Bosnu i Bošnjake

Asmir Crnkic

bzk preporod bosanska krupa
acrnkic@gmail.com

Otađbina iznad svega to je tradicionalno geslo ponosnih Bošnjaka, koje već pet stoljeća neustrašivo strši na borbenom bajraku njihovom!

Sažetak

Termin intelektualac u značenju kakvom ga danas koristimo, nastao je u Francuskoj 1898. godine u doba tzv. „Dreyfusove afere“. Tada je grupa pisaca i profesora protestirala protiv Dreyfusovog utamničenja te je u listu *Aurore* objavila „Manifest intelektualaca“. Kao reakcija nastalo je i čuveno pismo Emila Zole *Optužujem - J'ACCUSE...* upućeno predsjedniku F. Faureu. Od tog vremena se u javnom diskursu vodi polemika ko je intelektualac, odnosno šta to čini neku osobu intelektualcem. Po nekim teoretičarima, osnovna karakteristika intelektualca je visoko obrazovanje. Međutim, postoje i oni koji zastupaju stav da znanje koje nije službeno priznato odnosno potvrđeno diplomom nije manje vrijedno, te da su intelektualci svi oni koje pored vidljiva znanja karakterizira kritički duh i odnos prema cjelokupnoj kulturi a ne samo prema jednom njenom izdvojenom segmentu. Dakle, to su oni koji imaju aktivnu ulogu u društvu i odnos prema društveno-političkoj stvarnosti. Kad govori o javnim ili angažiranim intelektualcima,

¹ Ibrahim Džafčić, *Fragments iz historije b.-h. muslimana*, „Obod“, Sarajevo, 1925, 4.

Dahrendorf² kaže da su javni intelektualci oni „koji smatraju da im je posao sudjelovati u javnim diskursima svoga vremena, određivati tematiku i utjecati na smjer kretanja“. Oni posebno nastupaju u vrijeme kriza i prekretnica, misle o širokom spektru pitanja i u konačnici nude rješenja.

Ovaj rad je posvećen Ibrahimu Džafčiću, rano preminulom krajiškom intelektualcu, koji je živio i djelovao u vrijeme Kraljevine SHS. Nije imao visoko obrazovanje, ali je kontinuiranim samostalnim učenjem, istraživanjem, pisanjem i djelovanjem u više polja, i to u veoma teškom vremenu, ostavio pozitivna traga u našoj zajednici.

Ključne riječi: Ibrahim Džafčić, Bošnjaci, Bosanska Krupa, angažirani intelektualac, reforme

Bosanska Krupa početkom 20. stoljeća

Uvod

U islamskoj filozofiji djelo bez čista i iskrena nauma ne vrijedi ništa. Samo ono što je iskreno, u ime Boga i što koristi ljudima ima vrijednost i za to Svemogući i Milostivi Bog obećava nagradu. Dobra djela koja učini pojedinac mogu biti skrivena i takva imaju veliku vrijednost a za neka djela je poželjno da budu vidljiva kako bi ponukala i druge da ih čine. Zato je poslanik Muhammed, s.a.v.s, jednom prilikom rekao: „Vi činite dobra djela a Svemogući Bog, Njegov Poslanik i dobri ljudi to će vidjeti.“ Iako se ponekad ljudi, a posebno društveni režimi potrude da nešto iz određenih razloga prikriju, ono kad-tad izađe na vidjelo. Davno

² Pogledati: Ralf Dahrendorf: *Iskušenja neslobode*, Prometej, Zagreb, 2008.

je rečeno da je historija dobar svjedok i da vrijeme pokaže pravu istinu. Nakon skoro stoljeća anonimnosti „otkrili“ smo Ibrahima Džafčića još jednog u nizu zaboravljenih Bošnjaka - Krajišnika koji je živio i djelovao između dva svjetska rata a čije intelektualne tragove nailazimo u publicistici iz tog perioda. Živio je kratko u veoma hirovitom vremenu gdje je režim tadašnje Kraljevine SHS činio sve da zatre narod kojem je pripadao. Istraživao je, pisao i suptilnim rječnikom objavljivao radove i priloge ukazujući da su Bošnjaci stari evropski i balkanski narod koji ima svoju kulturu, tradiciju i da s ostalim narodima u zajednici žele živjeti i graditi bolju budućnost. Pored niza novinarskih priloga, pjesama, zabilježenih pripovijetki, napisao je obimom neveliko ali veoma značajno djelo *Fragmenti iz političke istorije b.-h. muslimana*. Kad se uzme vrijeme i okolnosti kad je djelo nastalo i objavljeno, onda je to zaista vrijedno poštovanja. Podsjećamo da je vrijeme Kraljevine SHS period kada je bošnjačko-muslimanski identitet bio strašno ugrožen a teme vezane za našu kulturu veoma deficitarne u tadašnjoj publicistici.³ Sam naslov Džafčićevog djela potvrđuje njegov stav da su bosanskohercegovački muslimani zaseban narod a nikako Srbi ili Hrvati islamske vjeroispovijesti kako je to u momentu izdavanja knjige tadašnji režim nametao. Autor kroz cijelu knjigu bosanskohercegovačke muslimane naziva Bošnjacima i konstatira da „čitava prošlost Bosne nije ništa drugo već jedna duga historija krvavih borbi autohtonog življa u obrani od nasrtljivog tuđina“.

Zanimljivo je da i danas mnogi savremeni bosanskohercegovački intelektualci citiraju Džafčića a da se nigdje nije mogla čuti ili pročitati njegova biografija. Istražujući prošlost Bosanske Krupe tokom pisanja knjige *Bosanska Krupa u vrijeme austrougarske uprave*⁴ iz više izvora smo sabrali sve dostupne podatke i kompletirali biografiju ovog veoma interesantnog Bošnjaka Krajišnika. Nakon „otkrića“ Murata Šuvalića, Murat-ef. Hajrovića, Husein Hilmi-ef. Durića, Fejzulaha Čavkića napokon ćemo u kolektivnu memoriju vratiti i Ibrahima Džafčića.

3 Koliko su Bošnjaci bili ugnjetavani i nezaštićeni na kraju Prvog svjetskog rata i u prvim godinama postojanja zajedničke države govori i intervju tadašnjeg reisu-l-uleme Džemaludin-ef. Čauševića za francuski list *Le Temps*, vidjeti Atif Purivatra: *JMO u političkom životu Kraljevine SHS*, Svjetlost, 1977.

4 A. Crnkić, M. Ahmetbašić: *Bosanska Krupa u vrijeme austrougarske uprave*, Arhiv USK, 2020.

Ibrahim Džafčić istraživač prošlosti Bosne i Bošnjaka

Ibrahim Džafčić

Prezime i porodica Džafčić na području Bosanske Krupe su iščezli a bivši sistemi i prirodni zaborav su učinili da nestane i sjećanje na njih. Kako smo mogli saznati, posljednja porodica s tim prezimenom živjela je u blizini današnje autobusne stanice. Velika vjerovatnoća je da je porodica odnekud doselila u Bosansku Krupu. U vrijeme austrougarske uprave migracije su bile jako izražene. Kako se prenosi, znameniti bosanskokrupski intelektualac Murat Šuvalić je također bio potomak doseljenika iz Beograda. I porodica Murata Hajrovića je doselila u Krupu. Sudeći po prezimenu možda čak i iz Sandžaka. Otac Huseina Šehića je doselio iz Bosanskog Petrovca (Novosel) u Bosansku Krupu nakon što je dobio posao kadije. Za duboko porijeklo Ibrahima Džafčića ne znamo, ali sa sigurnošću znamo da je rođen u Bosanskoj Krupi 1894. Muhtar Džafčić spominje se 1880. kao član tadašnjeg Općinskog vijeća u Krupi. Kao član općinskog vijeća 1915. godine pojavljuje se Ibro Džafčić.⁵ Može se pretpostaviti da se radi o nekom njegovom bližem srodniku. Iz drugih dostupnih tekstova saznajemo da je odrastao u siromašnoj porodici pa se rano morao brinuti o svojoj egzistenciji. Nažalost, zbog tih okolnosti nije mogao nastaviti školovanje. Međutim, prirodni talent, bistрина i marljivost u samostalnom stjecanju znanja učinili su ga izuzetno društveno angažiranom osobom.

Kao što sam napomenuo, njegovo najpoznatije djelo je *Fragmenti iz političke historije b.-h. muslimana* - knjigu je stampala stamparija „Obod“ iz Sarajeva 1925. Radi se o političko-historijskoj studiji gdje se tematizira višestoljetna borba bh. muslimana za svoj identitet i za svoj vatan Bosnu i Hercegovinu. Značaj ove knjižice je u tome što je to jedan od prvih osvrtā na historiju Bosne i Bošnjaka od strane autora koji dolazi iz tog naroda. Prije njegove knjige o ovoj temi starija je jedino *Kratka uputa o prošlosti Bosne i Hercegovine* od Safvet-bega Bašagića izdana

⁵ *Bosnischer Bote*, 1915, 438.

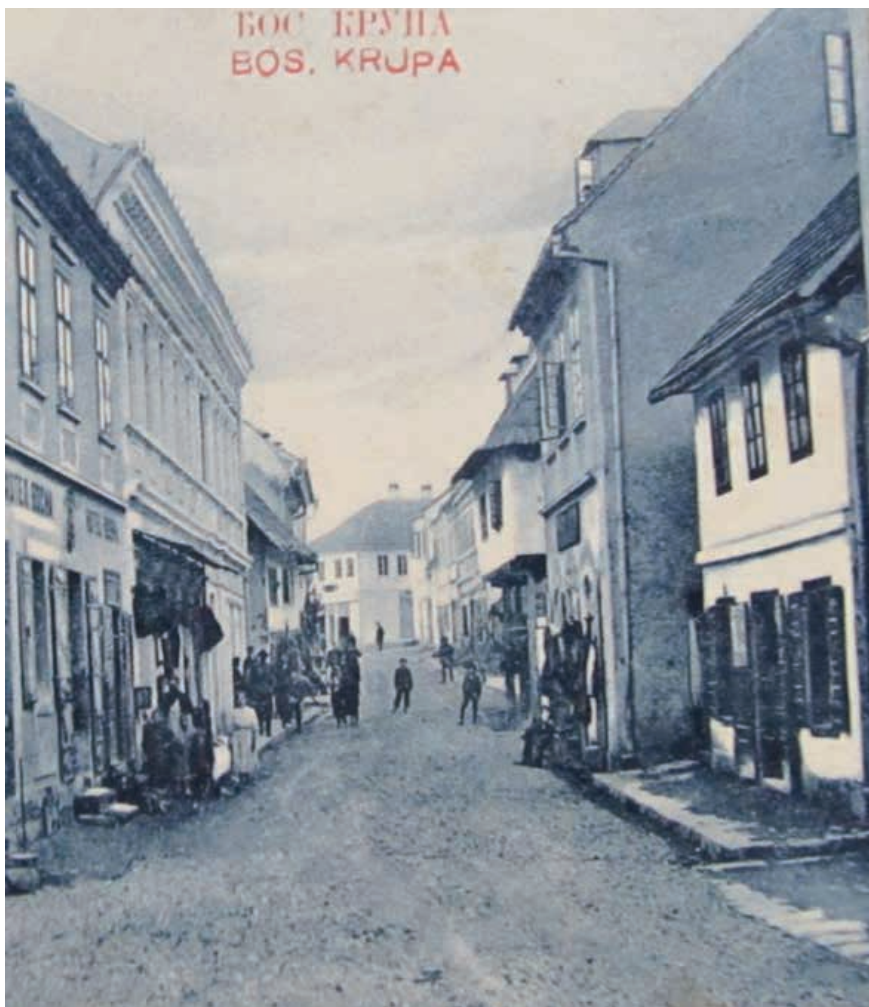

Foto: Bosanska Krupa početkom 20. stoljeća

1900. godine. Podsjetimo da je francuski filolog i istraživač Massieu de Clerval (1820-1896) za Bošnjake - muslimane izjavio sljedeće: „Velika nesreća ovog dijela slavenskog naroda jeste u tome da je nepoznat, osim po izvještajima svojih neprijatelja.“ Ne treba zaboraviti da se do tada slika i stav o Bošnjacima u Evropi kreirala uglavnom prema izvještajima srednjoevropskih a posebno habsburških uhoda (špijuna). Zato su knjige domaćih autora o historiji Bosne i Bošnjaka veoma značajne.

Profesor Husnija Kamberović je jednom prilikom rekao da razumljivo mogu pisati samo oni koji dobro razumiju ono o čemu pišu. Knjiga *Fragments iz političke historije b.-h. muslimana* je razumljiva širokim masama baš iz razloga što je Džafčić u ono vrijeme istražio raspoloživu literaturu, konsultirao umne ljude i javnosti predočio vrlo jasan prikaz prošlosti Bosne i njenog autohtonog bošnjačkog naroda. Kroz cijelu knjigu osjeti se autorova jaka emocija i patriotizam kad su Bošnjaci i Bosna u pitanju. Njegove radove i priloge nailazimo u listovima *Gajret*, *Novi Behar*, *Đulistan*, *Vrbaske novine* i dr. U svojim prilogima Ibrahim je pored imena stavljao da se javlja iz Bosanske Krupe. Imao je čak i srednje ime Edhem, što na arapskom znači crn ili tamnopus. Kroz te priloge je vidljiv interes za mnoge društvene anomalije i probleme s kojima se tada susretao bošnjačkomuslimanski narod. Vidljiv je i trud u prikupljanju i očuvanju naše usmene predaje, narodnih pjesama te namjera memoriranja značajnih historijskih događaja.

Kad je u pitanju njegov stvaralački opus, izdvajamo neke od njegovih radova:

- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Tri brata i tri sestre, *Behar*, br. 20/21, za 1909/10.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, *Uzroci propadanja muslimanskog ženskinja*, izd. Štamparija S. Ugrinović sa sinovima, Banja Luka, 1919.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, O noste se, crna jata gavranova, *Gajret*, br. 5, 1924, str. 72.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Uspomena na Muju Pašića, *Gajret*, 1924.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, *Fragments iz političke istorije b.-h. muslimana*, Sarajevo, „Obod“, 1925.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Borba protiv okupacije Bosne i Hercegovine, *Novi Behar* I, Boj u Banjoj Luci. – 1(1927-1928), br. 4, str. 5-7. (53-55).
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Naš ideal, I/1926, 3.3.1926, *Đulistan* br. 1, str. 8.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Grob Potopnice Naze u Banjoj Luci, *Novi Behar* – 2 (1928-1929), br. 3, str. 34-35.
- DŽAFČIĆ, Ibrahim, Jedan aktuelan prijedlog, *Novi Behar*, (Povodom 50-godišnjice okupacije BiH) br. 2. za god.1927/28), str. 12.

- **DŽAFČIĆ, Ibrahim**, U srid šehera, u srid Banjaluke, *Novi Behar*, br. 2 za god. 1928/29, str. 34-35.⁶

Od Edhema Miralema, koji je pisao za *Literarnu štampu* saznajemo da je „Džafčić bio uistinu plodan i vrijedan naš javni radnik te da je pisao i surađivao sa skoro svim muslimanskim listovima, a bio je saradnik i nekih zagrebačkih listova.“⁷

Autor je i dvije pjesme koje su i danas jednako aktuelne jer tematiziraju dvije pojave prisutne i u današnje vrijeme: međubosnjačke svade i iseljavanje.⁸

Pjesmu *Ne ostavljajmo domovinu!* koja podsjeća na Šantićevu pjesmu *Ostajte ovdje* objavio je 1910. godine kada je imao samo sedamnaest godina.

U listu *Novi Behar* 1927. objavio je rad o borbi Bošnjaka protiv okupacije Bosne i Hercegovine sa fokusom na Banju Luku gdje detaljno opisuje upad austrougarskih vojnih trupa, stradanje muslimana i sveopću pljačku i uništavanje njihove imovine. Kako saznajemo iz tog priloga, u direktnom teroru smrtno je stradalo 600 ljudi dok je u logore i zatvore u unutrašnjost carevine u nekoliko navrata odvezeno preko 500 ljudi.

„Gdje god bi se musliman pojavio na ulici, bio je smjesta ubijen“ - konstatira Džafčić.

Pored stradanja Džafčić istražuje i evidentira otpor, pobjede i herojstvo Bošnjaka:

„Samo, ako je dolazila u pitanje čast, ponos i sloboda Bosne, oni su kao lavovi srljali u oganj i bez roptanja podnosili najveće grozote tuđinskih dželata... Čitava prošlost Bosne i nije ništa drugo već jedna duga historija krvavih borbi autohtonog življa u obrani od nasrtljivog tuđina...“⁹

Inspiriran herojstvom svojih sunarodnjaka, u *Novom Beharu*, povodom 50-godišnjice od okupacije Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske monarhije, iznosi prijedlog da se izda „Spomenica“ u kojoj bi bile sažete sve historijske činjenice vezane za suprotstavljanje bosansko-hercegovačkih muslimana austrougarskoj okupaciji. Uz opise pojedinih

6 Asmir Crnkčić, Mirza Ahmetbašić: ibid, 174.

7 Edhem Miralem, „Kronika - merhum Ibrahim Džafčić“, *Literarna štampa*, br. 1, 1930, 11.

8 *Gajret*, 5, 11. 1910.

9 Ibrahim Džafčić, *Fragmenti iz političke istorije b.-h. muslimana*, Sarajevo, 1925, str. 3-4.

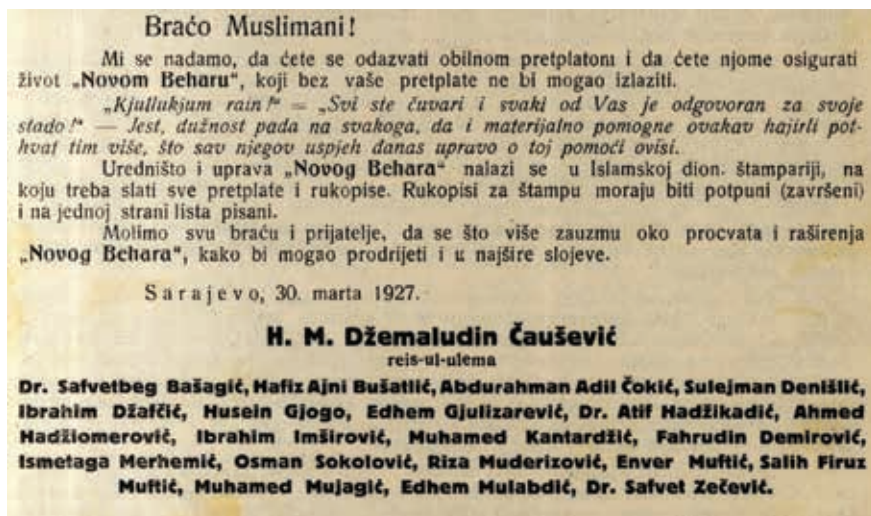
bojeva i okršaja pozvao je da se „naznače imenično naši istaknuti junaci kao i imena streljanih, interniranih i opljačkanih naših ljudi, uz sve detalje koji se na to odnose“. Kako je naveo u tom pozivu, u tu svrhu je kontaktirao sve naše historičare i osigurao njihovu saradnju. Također poziva „svu našu pismenu braću diljem domovine a naročito iz onih mjesta gdje su se bojevi najviše vodili, da porade na prikupljanju dragocjenih podataka za ovu stvar dok još ima živih svjedoka.

Vidimo, dakle, koliko je Džafčić bio svjestan značaja dokumentovanja i zapisivanja historijskih događaja, odnosno opasnost od zaborava ukoliko se to pravovremeno ne učini.

Zagovarao je korjenite reforme u svim segmentima

Bio je dio reformističkog kruga inteligencije okupljene oko lista *Du-listan*. Radi se o časopisu koji je promovirao umjerenu modernističku orijentaciju i srednji put kad je u pitanju rješenje bošnjačkog ženskog pitanja. Zagovarao je evolutivne promjene putem prosvjete, a ne revolucionarne prevrate. Riječ „savremeno“ je prihvatao s oprezom. Bio je za savremeniji odgoj i kontinuirano obrazovanje žena muslimanki, ali u duhu islamskih normi. Kao uzor za emancipaciju žene muslimanke navodio je primjer Sukejne, kćerke hazreti Husejna odnosno praukuke Muhammeda, a.s., koja je bila slavna u svoje vrijeme, vrlo obrazovana te poznata po dobročinstvu i moralu.

Nakon završetka Prvog svjetskog rata iz Krupe je Džafčić odselio u Banju Luku gdje je radio kao službenik Vrbaske banovine. Nije tajna da je u to vrijeme jugoslavensku ideju srčano prihvatila većina muslimana sve dok nije kompromitirana od strane velikosrpskih hegemonista zbog čega su muslimani doživjeli razočarenje. Džafčić je vjerovatno bio pristalica jugoslavenske ideje jer drukčije i ne bi mogao postati državni službenik. U toj ulozi je učestvovao na Prvoj konferenciji radničkih povjerenika održanoj 6. aprila 1924. godine, gdje je iznio svoj referat „Inspekcija rada i radnički povjerenici“. Bio je i saradnik *Službenog lista* čiji je izdavač bio tadašnji zvanični organ Oblasnog odbora Vrbaske oblasti u Banjaluci.

Isječak iz novina: Poziv reisu-l-uleme Džemaludina Čauševića da se podrži Novi Behar. Pored potpisa reisu-l-uleme pobrojani su i saradnici lista među kojima je i Ibrahim Džafčić.¹⁰

Godine 1919. sa krugom banjalučkih muslimanskih intelektualaca osniva muslimansko kulturno i dobrotvorno društvo „Spas“ čija misija je bila obrazovna i materijalna podrška muslimanskim ženama u funkciji sprečavanja prosjačenja i nemoralna. Brinuo je Džafčić i za opći ekonomski i kulturni razvoj Bošnjaka. Bio je stava da „ako i dalje naši sugrađani drugih vjera ovako budu nama odmicali, neće puno proći a nestat će nas sa površine kugle zemaljske“. Iz tog razloga je podržao osnivanje „Reforme“ - organizacije naprednih muslimana.¹¹

Poput svojih Krupljana Murata Šuvalića i Murata Hajrovića i Džafčić je umro veoma mlad. U *Novom Beharu* za godinu 1929/1930. u rubrici Listak Husejn Đogo informira javnost o njegovoj smrti: „*Inna lillahi...*“ Naš saradnik Ibrahim Džafčić ispustio je svoju plemenitu dušu u Banjaluci gdje je bio činovnik Vrbaske banovine. Umro je koncem decembra prošle godine. Isticao se kao javni radnik u kulturnim muslimanskim društvima Banjaluke a pomagao je i naš list koliko saradnjom još više

¹⁰ *N. Behar*, br.1, 1.5.1927.

¹¹ U Sarajevu je 23. marta 1928. izašao 1. broj „*Reforme*“, organa istoimene organizacije naprednih muslimana, *Novi Behar*, br. 23, 1.4.1928, 392.

Naslovna strana Džafčićeve knjige

sakupljanjem pretplata. Rahmetliji neka Bog dadne firdevsi ala dženet a njegovoj supruzi sabur.¹²

Veoma lijep, emotivan i sadržajan nekrolog o Ibrahimu Džafčiću u *Literarnoj štampi* napisao je njegov prijatelj Edhem Miralem, koji je kao i Džafčić pisao za *Novi Behar* i druge listove iz tog vremena. Iz tog teksta saznajemo da je Džafčić pisao za skoro sve muslimanske listove te da je bio saradnik i nekih zagrebačkih listova. Između ostalog u nekrologu stoji i sljedeće:

„Rahmetli Ibrahim bio je neobično osjećajan. Jedna blagorodna duša, koja je trpjela za muke slabih i potlačenih. Bolila ga je nepravda učinjena bilo kome. Naročito je patio nad nedaćama u našoj islamskoj zajednici. Svaki ružni slučaj koji bi se dogodio među nama, odjeknuo bi bolno u osjetljivoj duši rahmetli Ibrahima. U radu za poboljšanje i pridignuće nas muslimana, nije znao mjere. Nije se žalio ni štedio ni onda kada mu je to zdravlje zahtijevalo. Taj veliki i nesebični rad mnogo je doprinio da je potpuno ruinirao svoje zdravlje.“

Koliki je bio musliman (vjernik) ilustrira njegovo pismo jednom prijatelju skoro pred samu smrt. U tom pismu stoji ovakav pasus: „...nemoj prijatelju da te čudi što ti mnogo ne pišem. Ja sam potpuno iscrpljen i svjestan sam da mi se približio kraj života, a u teškim momentima najbolje je da mi je uvijek na jeziku kelimei-šehadet.“¹³

Na kraju Miralem konstatira da nikad nije upoznao tako nesebičnog i vjernog prijatelja te da je gubitak Ibrahima veliki gubitak i za našu zajednicu.

Umro je u banjalučkoj bolnici 29. decembra 1929. u 34. godini života najvjerovatnije pokošen sušicom (tuberkulozom) od koje su tada mnogi stradali. Zagonetna je činjenica da je prezime Džafčić danas prava

¹² *Novi Behar*, br. 17-18, 1929-1930, 288.

¹³ Edhem Miralem, *ibid*, 11.

rijetkost u Bosni i Hercegovini. U *Novom Beharu* iz 1928. godine nalazi se pjesma „Otmica Jedidar Emine“ koju je zabilježila Razija Džafčić¹⁴. Da li se radi o suprugu rhm. Ibrahima, nisam mogao saznati. U Medžlisu IZ Banja Luka nemaju saznanja gdje je tačno pokopan ni da li ima potomke.

Zaključak

Nakon nekoliko objavljenih radova o našim uglednicima iz Bosanske Krupe, možemo zaključiti da je u ovom gradu između dva svjetska rata djelovao veoma jak krug angažiranih intelektualaca u kojem je bilo darovitih pisaca, pripovjedača, slikara, filozofa, novinara dopisnika, vjerskih službenika, humanitarnih i kulturnih radnika. Iza njih su ostale jake, inspirativne i plemenite poruke. Ovi markantni intelektualci, koji su djelovali u daleko težim vremenima nego mi, obavezuju nas svojom zaostavštinom da ne posustajemo, već da se više trudimo i dalje razvijamo ideje i ideale na kojima su oni radili i da na tom putu istrajemo.

Literatura:

1. Asmir Crnkić, Mirza Ahmetbašić: *Bosanska Krupa u vrijeme austrougarske uprave*, Arhiv USK, Bihać, 2020.
2. Atif Purivatra: *JMO u političkom životu Kraljevine SHS*, Svjetlost, Sarajevo, 1977.
3. *Bosnischer Bote*, 1915.
4. Edhem Miralem, Kronika - merhum Ibrahim Džafčić, *Literarna štampa*, br. 1, 1930.
5. *Gajret*, 5.11.1910.
6. *Novi Behar*, br.1, 1927.
7. *Novi Behar*, br.10, 1928.
8. *Novi Behar*, br. 17-18, 1929-1930.
9. Ralf Dahrendorf: *Iskušenja neslobode*, Prometej, Zagreb, 2008.

¹⁴ *Novi Behar*, broj 10, 15.9.1928, 156.

إبراهيم جافتشيتش: مجاهد متفان للبوسنة والبشانقة

هذه المقالة مخصصة لإبراهيم جافتشيتش (١٨٩٤-١٩٢٩م) وهو مفكر بوسني عاش وعمل في منطقة كرايينا في عهد مملكة الصرب والكروات والسلوفانيين وتوفي عن سن مبكر. ما كان إبراهيم ذا ثقافة مدرسية عالية ولكنه بتعلمه الذاتي المستمر والبحث والكتابة والعمل في مجالات كثيرة ومختلفة قد خلف وراءه أثرا إيجابيا بالغيا في مجتمعنا وذلك في ظروف وأزمنة كانت صعبة جدا. ويشير المؤلف بهذه المقالة إلى فضله وأهمية ما عمل لترقية الثقافة في البوسنة والهرسك.

Asmir Crnkic

Ibrahim Dzafcic - A Dedicated Fighter for Bosnia and Bosniaks

Summary

This work is dedicated to Ibrahim Dzafcic (1894-1929), an early deceased Krajina intellectual who lived and worked during the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. He did not have a higher education, but through continuous independent learning, research, writing and activism in several fields, in very difficult times, he left a positive mark in our community. With this work, the author draws attention to this dedicated activist and points out his importance in the culture of Bosnia-Herzegovina.

Inkluzija islamskog bankarstva u konvencionalni bankarski sistem

Sumeja Smailagić

fakultet za islamske studije u novom pazaru
sumeja.s@hotmail.rs

Sažetak

Cilj ovog rada je uporedna analiza dva aktuelna bankarska sistema, konvencionalnog (tradicionalni, klasični) koji funkcioniра na kamatnoj osnovi i islamskog koji funkcioniра na osnovu šerijatskog zakona (Shari'a) koji zabranjuje kamatu (riba), vrednuje i štiti društvenu pravdu, i oštro sankcionira neodgovorno ponašanje pojedinca i društva u cjelini. Ovo je pokušaj da se donekle otklone dileme pa čak i dogme, u vezi sa islamskim bankarstvom čije je funkcioniranje za mnoge velika nepoznanica. Ne postoji namjera da se sličnosti i razlike između konvencionalnog i islamskog "etičkog" bankarstva, i njihovi odnosi sa ostalim finansijskim disciplinama sagledavaju kroz religiozne i njima slične postavke i rasprave. Bankarstvo je univerzalna disciplina koja izučava strukturu bankarskog sistema i pravila koja opredjeljuju vrste finansijskih organizacija, načine i procedure mobilizacije i koncentracije finansijskih sredstava kao i vještinu njihovog plasiranja na ukupnom svjetskom prostoru. Također je i djelatnost koju pogadaju razorne krize čiji su ishodi najčešće katastrofalni. Tim prije je veća pažnja posvećena definiranju razloga nastajanja finansijske krize i mogućnostima za izgradnju jedinstvenog, homogenog i integralnog bankarskog sistema u okviru svake nacionalne ekonomije.

Ključne riječi: banke, bankarski sistem, konvencionalno bankarstvo, islamsko bankarstvo i ekonomija, fikhu-l-ibadat

Uvod

U posljednjih nekoliko decenija svjetskim ekonomskim prostorom evidentno haraju finansijske krize, te je potrebno da se naznače razlozi njihovog nastajanja, a zatim i razlozi suprotstavljanja stavova ekonomskih autoriteta u vezi s njima. Nedavna dešavanja vezana za Lehman Brothers, najveću investicionu banku u SAD sa sjedištem u Njujorku, koja je 10. septembra 2008. godine, objavila najveći gubitak u svojoj 158-godišnjoj historiji (pad vrijednosti nekretnina koji je doveo do otpisivanja vrijednosti njene imovine od 5,6 milijardi \$ USA, uzdrmao je cijeli finansijski svijet.¹ Također, prema izvještaju prestižne finansijske publikacije iz Londona *The Banker* od 01. jula 2010. godine, još jedan finansijski (bankarski) dinosaurus se našao na koljenima. Riječ je o anglo-irskoj banci sa sjedištem u Londonu, najvećoj banci gubitahu na svijetu. S terena kamatnog, konvencionalnog, odnosno tradicionalno zapadnjačkog bankarstva nijedna lijepa vijest.

Na drugoj strani, u islamskom bankarstvu postoji potreba da se iskaže ispravnost stava po kome je potpuno ispravno najstrožije zabraniti svaku aktivnost za koju se vjeruje da direktno prouzrokuje nastajanje finansijske krize.

Islamski ekonomisti smatraju da je glavni uzrok nastajanja finansijske krize kamata i time glorificiraju izvode iz svete knjige Kur'ana i Šerijatskog prava (Shari'a) – da svako ko ispravno misli mora biti spreman da svaku krizu pripiše ljudskoj pohlepi i nesavjesnom odnosu prema finansijskim izvorima i drugim oblicima imovine. Pohlepa je zlo, jače od svake banke i finansijske organizacije, njihovih vlasnika, menadžera i zaposlenih koji joj se nisu u stanju oduprijeti. Svojevremeno je ljudima loših moralnih stavova koji koriste svaku mogućnost da finansijskim spekulacijama i prevarama režiraju propast ustanova u kojima rade, grabeći za sebe ogromne svote nezarađenih \$ USA. Islamski bankari smatraju da je izbjegavanje kamate ključno pitanje da islamske banke, upravo zbog toga što je ne obračunavaju i ne naplaćuju, doživljavaju procvat u zemljama Evropske unije (EU) i šire.²

1 Figenwald Vanja, "Bankrotirala legendarna banka Lehman Brothers, Prva velika žrtva krize na Wall Streetu", *Lider*, Zagreb, 18.09.2008., str. 18.

2 Iqbal Zamir & Mirakhor Abbas, *Uvod u islamske financije: Teorija i praksa*, MATE, Zagrebačka škola ekonomije i managementa, Zagreb, 2009, str. 194.

Prvi pokušaj da se islamsko bankarstvo uredi na principima Kur'ana i Shari'a zakona bio je u Egiptu, 1963. godine, kada je finansijski magnat Ahmed Nedžar osnovao banku štedionicu koja nije poznavala rad sa kamatom. Stekavši utisak da im finansijski uspjeh Ahmeda Nedžara ugrožava poslove, predstavnici državnog bankarskog sistema su zatražili od vlasti da preduzme rigorozne mjere i osujeti sve veću popularnost novih finansijskih institucija (u međuvremenu je funkcioniralo još sedam islamskih banaka).

Kako to obično biva, one koje uzdignete, sve vam praštaju osim uspjeha, pa je zbog takvih pionir i osnivač halal bankarstva morao u egzil, najprije u Sudan, a potom 1969. godine u Saudijsku Arabiju. Svoje inovacije je ponudio zvaničnicima Saudijske Arabije, koji su ih pozitivno ocijenili i ubrzo počeli s njihovom primjenom.

Nakon kratkog vremena Saudijska Arabija je postala svjetski centar islamskog bankarstva. Njen primjer su slijedile ostale islamske države koje su u nizu počele s primjenom pravila islamskog bankarstva. Taj trend se nastavio, ali sada u zemljama EU i šire.

U Austriji i Švicarskoj banke su davno počele nuditi muslimanskom stanovništvu na privremenom radu (koje važi kao vrlo štedljivo, iako sa manjim zaradama od ostalih), bankovne račune po islamskim bankarskim pravilima. Sada već veliki broj banaka u Evropi posluje po šerijatskim bankarskim propisima, npr. u Velikoj Britaniji, Luksemburgu, Njemačkoj i Francuskoj. Rusija, također, nije ostala po strani. U Moskvi je 1998. godine otvorena Badr bank, koja je kasnije nazvana Badr Forte Bank, sa filijalama u skoro 40 zemalja. Ona je prva banka u Rusiji koja radi po islamskom bankarskom modelu. Japan, također, preispituje mogućnosti primjene islamskog modela u svom bankarskom sistemu.

Osnovne aktivnosti i tipovi bankarstava

U modernom industrijskom svijetu razvijene poslovne banke čine kostur bankarstva, ali svoje aktivnosti usko vezuju za centralno bankarstvo. Skoro sve poslovne banke su u prvom redu dileri novca i njegovih supstituta (čekovi, trgovinske mjenice i sl.), a zatim su i finansijske institucije koje nude veliki broj različitih bankarskih usluga.

Njihova osnovna aktivnost je pribavljanje slobodnog novca od pojedinaca, kompanija, korporacija i/ili povremeno od države s jednim jedinim ciljem: da uz dodavanje sopstvenog kapitala obezbijede finansijske resurse (depoziti) iz kojih će kasnije zainteresiranim klijentima odobravati različite vrste kredita, pozajmice ili će investirati u hartije od vrijednosti. Ključni resursi banke su depoziti (po viđenju, oročeni i štedni depoziti). Tu su još nedepozitni bankarski resursi u formi kreditnih (dugoročni dug banke) i tržišnih izvora (emisija i prodaja hartija od vrijednosti) i dionički kapital banke.³ Prilikom sastavljanja bilansa svaka banka evidentira efekte pribavljanja slobodnih novčanih sredstava, iskazuje tokove i strukturu formiranih kreditnih potencijala. Bankin potencijal predstavlja kvantum slobodnih finansijskih sredstava kojima banka raspolaže i koja se mogu bez problema usmjeriti u kredite ili u hartije od vrijednosti.

Govoriti o bankarstvu, a ne istaći da njegovu suštinu čini samo jedan jedini esencijalni detalj, međusobno povjerenje između banaka i depozitara (štediše) i/ili klijenata, u najmanju ruku predstavlja ignoriranje primarnog načela. Dakle, samo povjerenje (stečeno kvalitetom) može izgrađivati i čuvati bankarski sistem i u okviru njega adekvatan status i funkcionalnost svake od banaka.⁴ U zemljama u kojima je finansijsko tržište razvijeno, banka nije ništa drugo do kompanija koja pruža usluge deponovanja sredstava koja podliježu povlačenju na zahtjev i koja odobrava zajmove komercijalne i poslovne prirode.⁵ To je karakteristika depozitnog bankarstva svojstvenog otvorenim privredama razvijenog svijeta, za razliku od bankarstva u nekim od bivših socijalističkih zemalja čije funkcioniranje i dalje znatno odstupa od pravila koja važe na finansijskom tržištu. Naime, vlade većeg broja sada bivših socijalističkih zemalja sprovođenjem svoje monetarne politike i dalje svjesno i permanentno ignoriraju tržišna pravila.

3 Čurčić Uroš, *Bankarski portfolio menadžment*, Feljton, Novi Sad, 2002, str. 119.

4 Ljutić Ž. Branko, *Bankarsko i berzansko poslovanje: investicioni pristup*, edicija magistar biznis i administracija, MBA Press, Mladost biro, Beograd, 2007, str. 270.

5 Rose S. Peter, Hudgins C. Sylvia, *Bankarski menadžment i finansijske usluge*, Bankarstvo, monetarna ekonomija i javne finansije, Datastatus, Beograd, 2005, str. 6.

Drugi tip bankarskog poslovanja obuhvata aktivnosti koje obavlja centralna ili emisiona banka. Za nju važi pravilo da je državni (vladin) banakar i zajmodavac posljednjeg izvora (eng. *lenders of last resort*), odnosno kreditor poslovnih banaka i ostalih finansijskih institucija. U svim zemljama je uglavnom organizirana kao jedinstvena i centralizirana emisiona ustanova pod dominantnom kontrolom države, izuzev Sjedinjenih Američkih Država,⁶ u kojima funkcioniра višestepeni decentralizirani emisioni sistem poznat kao Federalni rezervni sistem SAD (Federal Reserve System FRS). Nijednoj od centralnih banaka nije cilj stjecanje zarade već stvaranje ambijenta za primjenu adekvatnih mjera monetarne i kreditne politike i ostvarivanje kreditno-monetarnih ciljeva državne ekonomske politike. Zbog toga se u finansijskoj literaturi često naziva banka svih banaka ili kičma bankarskog i privrednog sistema. Podrazumijeva se da centralna banka za sprovođenje monetarne i kreditne politike, koja je bliska politici vlade, upravo zbog toga koristi najefektnije finansijske instrumente.⁷

Imajući u vidu činjenicu da poslovanje svake banke podliježe kontroli i reviziji, u tom smislu ni centralna banka nije i ne može biti subjekt izvan sistema. Revizija, kao oblik superkontrole zapravo najviše pomaže centralnoj banci, naročito u slučajevima kada treba sprovesti likvidacija neke od poslovnih (komercijalnih) banaka.⁸ U islamskim zemljama centralne banke nastoje privući veći broj zemalja s drugih kontinenata,

6 Federalni rezervni sistem SAD sastoji se od dva osnovna organizaciona dijela, od Odbora guvernera Federalnog rezervnog sistema (Board of Governors of the federal reserve-System) i 12 federalnih rezervnih banaka (Federal Reserve Banks) sa sjedištima u gradovima: Boston, Njujork, Filadelfija, Klivlend, Ričmond, Atlanta, Čikago, Sent Luis. Mineapolis. Kanzas Siti, Dalas i San Franeisko (Opus citarum, str. 13).

7 1. Rediskontni krediti banaka, 2. operacije na otvorenom tržištu, 3. stopa obavezne rezerve, 4. specijalni depoziti, 5. eskontna kamatna stopa i 6. kvantitativne i kvalitativne direktivne mere (vidjeti: Jović Srbo-ljub, *Bankarstvo*, Naučna knjiga, Beograd, 1990, str. 96-104).

8 I danas su sveža sećanja na slučaj Internacionalne komercijalno-kreditne banke (Bank of Credit and Commerce International-BCCI) sa sedištem u Londonu, koji je dobio epitet najveće pronevere u svetskoj finansijskoj istoriji. Vladajuća porodica al-Nahuan iz Abu Dabija, vlada Abu Dabija i investicioni fond te države, posedovali su 77% vlasništva BCCI. Reč je o jednoj od pet najvećih privatnih banaka na svetu sa 400 filijala u 69 zemalja. U Ujedinjenom Kraljevstvu njeni ukupni depoziti iznosili su oko dve milijarde £, na oko 120 hiljada depozitnih računa. Smatrajući da revizori nisu ispravno radili svoj posao, jedan bračni par iz sultanata Oman, koji je posedovao depozit na 600 hiljada \$ USA, uložio je tužbu protiv revizora i slučaj je dobio sudski epilog. BCCI je 1991. god. likvidirana od strane engleske centralne banke (Bank of England), a revizorske kuće su platile izvagani dug i to, Price Waterhouse (PW) 95, a Ernst & Yung, 30 miliona \$ USA (vidjeti: Mihajlović S. Dušan, *Revizori u znaku Justicije, Analiza sudskih presuda u odnosu na izveštaje revizora, slučaj BCCI*, Savez računovođa i revizora Srbije, Beograd, 2000, str. 107).

prioritetno one koje su spremne investirati u trgovinu, proizvodnju i hartije od vrijednosti (obveznice).

Tako je, npr., guverner centralne banke Malezije Zeti Akhtar Natasa, svojevremeno pozvao zvaničnike neislamskih komercijalnih i investicionih banaka licenciranih od Malezijske vlade, da posluju na principima islamskog bankarstva rekavši “...da Malezija ima cilj da se pozicionira kao globalni centar za finansijski sektor i da se razvije u centar za nastanak, distribuciju i trgovinu sukuks (islamske obveznice) i da obezbijedi dalji podsticaj življeg i progresivnijeg tržišta obveznica, ne samo u Maleziji nego i u cijelom Azijskom regionu.”⁹

Razvoj savremenog bankarstva u svijetu

Nakon završetka Drugog svjetskog rata razvijene zemlje Zapadne Evrope započele su živu aktivnost na uspostavljanju monetarne saradnje. U okviru Maršalovog plana dogovoren je sporazum o interevropskim plaćanjima i kompenzacijama koji nije dao očekivane rezultate što je doprinijelo formiranju Evropske platne unije 1950. godine, koja je tokom svog osmogodišnjeg funkcioniranja (prestala sa radom 1958. godine), u vrijeme kada nisu sve evropske zemlje imale konvertibilnu valutu, omogućavala multilateralni kliring. To je u velikoj mjeri onemogućavalo obavljanje korektnih međunarodnih bankarskih transakcija, zbog kojih su trpjele ekonomije velikog broja zemalja učesnica u transakcijama. Na sastanku u Hagu decembra 1961. godine, grupa monetarnih i finansijskih stručnjaka na čelu sa Pjerom Vernerom, premijerom Luksemburga, utvrdila je osnove za stvaranje monetarne saradnje. Vernerovim izvještajem utvrđena je potpuna konvertibilnost valuta, fiksni pariteti i liberalizacija u kretanju naročito bankovnog kapitala.

Kada su razvijene zemlje obezbijedile konvertibilne valute, počeo je s radom Evropski monetarni sporazum (European Monetary Agreement EMA) koji je funkcionirao do početka sedamdesetih godina 20. stoljeća.

9 Prema strogim islamskim pravilima finansiranja, kamata i profit zarađen od alkohola, pornografije, svinjetine ili kockanja je haram. Sanglai Mahmud, *Islamske finansije i vjere kao roba*, Bruney Times, 14.08.2007.

Zanimljivo je da, npr., u Rimskom ugovoru¹⁰ stvaranje spomenute unije nije bilo među prioritetnim ciljevima. No, vrlo brzo se pokazalo da je taj (kao politički) previd bio ustvari veliki hendikep, jer se ekonomski ciljevi i planirana integracija nisu mogli realizirati bez uspješnog sprovođenja monetarne integracije.

U prvoj fazi monetarne saradnje tokom 1972. godine zemlje članice Evropske ekonomske zajednice mogle su uz odobrenje svojih centralnih banaka mijenjati kurs u rasponu od + - 2,5% od utvrđenog pariteta. Identična praksa sprovedena je i prema američkom dolaru. U finansijskoj teoriji ovaj aranžman poznat je kao “tunel zmija”.¹¹ Njegovim uspostavljanjem zaživio je Evropski fond za monetarnu saradnju (European Monetary Comunication Fund – EMCF) koji je bio osnova za kasnije osnivanje Evropske centralne banke.¹²

Modeli u bankarstvu – komparativni pristup

Savremena finansijska literatura naoružana iskustvima iz ranijih perioda posmatra konvencionalno bankarstvo sa dva aspekta, ili bolje reći preko dva modela. Na taj način omogućava njegovu komparaciju sa islamskim bankarstvom koje više nije nepoznanica, jer je podavno prisutno u svjetskoj ekonomiji. Prvi model konvencionalnog bankarstva karakterizira:

Njemački i japanski bankarski sistem, kome je osnovna uloga odobravanje kredita koji dominiraju u finansiranju preduzeća, pri čemu su upravo banke najveći *shareholder's*. Njemačko bankarstvo karakterizira model univerzalne banke koja predstavlja kombinaciju komercijalne i investicione banke i glavni je izvor finansiranja firmi svih veličina. U Njemačkoj tri vodeće domaće banke (Deutsche Bank, Dresdner Bank

10 Ugovorima potpisanim 1957. godine u Rimu, osnovane su Evropska ekonomska zajednica (EEZ) i Evropska zajednica za atomsku energiju (Euroatom). Uspostavljena je carinska unija među zemljama Evropske zajednice za ugalj i čelik (Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka) i postavljeni su ciljevi stvaranja zajedničkog tržišta na kome je slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. Šimović Jure, Šimović Hrvoje, *Fiskalni sustav i fiskalna politika EU*, Pravni fakultet, Sveučilište, Zagreb, 2006, str. 23.

11 Pušara Kostadin, *Međunarodne finansije*, Univerzitet “Braća Karić”, Fakultet za trgovinu i bankarstvo, Beograd, 2004, str. 145.

12 Centralna banka Evrope formirana je 1998. godine, a njen prvi predsjednik bio je Nizozemac Vilijem Dizburg koji je imenovan 2. maja iste godine, nakon duge rasprave između Njemačke i Velike Britanije.

i Commerzbank) sa nekoliko većih regionalnih banaka doprinijele su stvaranju spomenutog koncepta "univerzalne banke". Savezna banka (Bundesbank) predstavlja centralnu banku koja emitira novac, vodi monetarnu politiku i finansijsko i blagajničko poslovanje za saveznu vladu. Bundesbank je donedavno imala visok stepen poslovne autonomije, ali joj je ona djelimično reducirana od strane Evropske monetarne unije i Evropske centralne banke. Savremene njemačke banke u kojima dominira univerzalni model raspolažu s vrlo širokom lepezom kvalitetnih proizvoda i usluga posebno prilagođenih stanovništvu s malim prihodima i depozitarima koji svoju budućnost vide u malom biznisu. Njemačka je naveća i najjača ekonomija u EU. U Njemačkoj privremeno živi i radi oko 4,3 miliona muslimana, poslije Francuske sa 5,5 miliona, najviše u Evropskoj uniji. Nedavno je centralna banka Njemačke izdala ograničenu (privremenu) licencu Kuvajtskoj bankarskoj kući u kojoj učešće ima jedna od četiri turske islamske banke.

Kuvajtsko-turska banka (KTB) dobila je zeleno svjetlo krajem 2009. godine, i prva je banka koja radi na principima islamskog bankarstva u Njemačkoj, a druga u EU, poslije Islamske komercijalne banke Velike Britanije (IBB), koja je osnovana u augustu 2004. godine.¹³ Rezultati su briljantni, što je doprinijelo da je vlada Njemačke početkom 2010. godine otvorila svoju prvu islamsku banku u Manhajmu i da slijedi praksu drugih zemalja koje su to učinile nešto ranije.

Bankarstvo u Japanu koncentrirano je uglavnom u velikim bankama. Od završetka Drugog svjetskog rata naovamo, japanski bankarski sistem funkcioniše bez značajnijih oscilacija u kome su dvije glavne klase banaka, gradske i regionalne.¹⁴ Obje klase banaka pripadaju Federaciji asocijacija bankara Japana (eng. Federation of Banker's Association of Japan) u kojoj gradske banke opslužuju velike firme u oblasti industrije i trgovine (po čemu su slične njemačkim bankama), dok su regionalne banke locirane u prefekturama (lokalne uprave), čije granice većina njih prelazi bez većih problema. U japanskom finansijskom sistemu prisutna je značajna državna kontrola finansijskog sektora kao i specijalizacija

¹³ Mushtak Parker, *Islamic Finance: Islamic Bank enters Germany*, Arab News, 26.04.2010.

¹⁴ Ljutić Ž. Branko, *Bankarsko i berzansko poslovanje*, MBA Press, Mladost biro, Beograd, 2007, str. 297.

banaka. Japanski model bankarskog sistema je karakterističan po ulozi glavnih banaka oko kojih su formirani industrijski konglomerati. Regionalne banke prikupljaju depozite i odobravaju zajmove lokalnim biznisima i malim firmama i imaju razvijene korespondentske odnose sa gradskim bankama. Pored svega, japanski mediji izvještavaju da se u Japanu u toku jedne godine dogodi prosječno oko 30.000 samoubistava.

Većina tih suicidalnih djela su posljedica poslovanja sa bankama ili proglašenog stečaja firme. Da li je harakiri uvijek stvar ponosa? Recimo da jeste, tako da Japanci taj tradicionalni način sve više koriste (ili zloupotrebljavaju) da bi izbjegli sramotu, i ne samo to, već i da nasljednicima ne bi ostavili obavezu da vraćaju njihove dugove.

Anglosaksonski bankarski sistem ili drugi model sa razvijenim finansijskim tržištem, odlikuje to što primarna uloga u finansiranju preduzeća pripada finansijskom tržištu na kome se emitiraju akcije i obveznice, kao i drugi finansijski instrumenti. Korektno poznavanje ovog modela uvjetovano je poznavanjem osnovnih karakteristika bankarskog sistema svake zemlje posebno.

U SAD-u dominira tip jedinstvenog bankarstva. Banke su se tokom sedamdesetih godina 20. stoljeća razvijale prolazeći isti put koji su prolazile banke u drugim zemljama. Ubrzana evolucija bankarskog sistema, brze promjene bankarske strukture i izmjene u ponudi finansijsko-bankarskih usluga otvorile su veliki broj pitanja i ubrzale donošenje Zakona o deregulaciji kontrole depozitnih institucija i monetarnoj kontroli 1980. godine (engl. Depository Institutions Deregulations and Monetary Control Act). Zakon je donesen s ciljem da se izvrše određene promjene¹⁵ i eliminišu zastarjele odredbe. Tokom Velike ekonomske krize na hiljade banaka je objavilo bankrot. Za glavnog krivca tih bankrota proglašeno je investiciono bankarstvo, što je bio povod da se odvoji od komercijalnog bankarstva. Tako je 1933. godine donesen Glas-Stegalov zakon kojim je bankarski sistem decentraliziran, a funkcije komercijalnih i investicionih banaka su bile jasno razgraničene, sve do 1999. god.

15 Dašić David, *Diplomatija, Ekonomska multilateralila bilateralila*, Univerzitet "Braća Karić" i Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizacija prava, Beograd, 2003, str. 212.

Na teritoriji SAD muslimanima se ostvaruje san o beskamatnim zajmovima. Više američkih banaka je otpočelo sa davanjem finansijskih usluga koje su zasnovane na Šerijatu kako bi pomogle američkim muslimanima da ostvare san, npr. o posjedovanju sopstvene kuće. "Nisam nikada mislio da ću se baviti islamskim bankarstvom, jer nisam ni čuo za to...";¹⁶ izjavio je jednom prilikom Stefan L. Rancini, predsjednik University Islamic Financial Corporationa (UIFC) u Mičigenu. Za mnoge je porast šerijatskog bankarskog poslovanja samo dio državnog trenda. Naime, taj trend je mnogo usporio, naočito poslije čuvenog događaja u Njujorku, 11. septembra 2001. godine. Nasuprot američkom jediničnom bankarstvu u Ujedinjenom Kraljevstvu se razvio antipod, prototip bankarskog sistema na temelju filijala ogranaka banaka (engl. branch banking).¹⁷

Industrijska revolucija je povoljno utjecala na razvoj biznisa koji je nametnuo novu bankarsku filozofiju i nove principe funkcioniranja bankarskog sistema u Ujedinjenom Kraljevstvu. Ujedinjeno Kraljevstvo je prva vanislamska teritorija na kojoj je počela primjena islamskog bankarstva. Islamska banka PLC (LSE: IBB) je prva komercijalna banka u Velikoj Britaniji, osnovana u augustu 2004. godine, sa tendencijom da britanskim muslimanima ponudi novu vrstu bankarskih proizvoda i usluga u skladu s učenjima Kur'ana i pravilima šerijatskog zakona.

Islamska banka Velike Britanije je prva velika banka koja posluje na beskamatnom modelu u istim uvjetima u kojima paralelno posluju i konvencionalne banke koje insistiraju na kamati, ali potpuno nezavisno i bez uobičajenih kontakata s njima. Za razliku od konvencionalnih banaka, Islamska banka Velike Britanije koristi alternativne poslovne modele koji isključuju naplaćivanje kamate (riba) i eliminiraju kontroverze muslimana u vezi s posjedovanjem bankarskih računa, davanja hipoteka, uzimanja pozajmica i sl.

Danas je sve više banaka iz Velike Britanije (SABB i HSBC), koje su u mogućnosti da svoje usluge ponude muslimanskim korisnicima u skladu

¹⁶ *The New York Times*: "The rise of Islamic banking in the United States", 10.03.2009.

¹⁷ Ovaj model (filijale) je nekada bio karakterističan za Škotsku, gde je (The Bank of Scotland) primenji- van još daleke 1695. god. Ljutić Ž. Branko, *Bankarsko i berzansko poslovanje: investicioni pristup, edicija magistar biznis administracija*, MBA Press, Mladost biro, Beograd, 2007, str. 298.

s principima islamske ekonomije. Banku su formirali investitori sa Srednjeg istoka jula 2002. godine, poslije odluke Odbora za finansijske usluge (Financial Services Authority-FSA), da prihvati uvjerljiv izvještaj konsultanata i savjetnika zaduženih da ispituju potrebu za takvom bankom.¹⁸ Početkom 2003. godine, pozvani investitori (zemlje Perzijskog zaliva) obezbijedili su 14 miliona eura početnog kapitala banke, da bi augusta 2004. godine spomenuti odbor (FSA) dao ovlaštenje za rad, čime su njezne finansijske usluge postale dostupne javnosti Velike Britanije. Banka za sada ima šest filijala u Londonu, Birmingemu, Mančesteru i Lesteru.

Poslovna politika Islamske banke fundira se na četiri glavna principa: vjeri, vrijednostima, pragmatičnosti ili praktičnosti i povjerenju, od kojih vjera¹⁹ ima prioritarno neprikosnoveni značaj, s tim što se značaj ostalih principa ničim ne umanjuje. Naime, svakog petka poslije podne, poslovna zgrada (i zgrade filijala) Islamske banke Velike Britanije se zatvara kako bi u skladu s načelima Kur'an zaposleno osoblje moglo obavljati redovnu molitvu (džuma).

Francuska odavno, ali pažljivo, pokušava se približiti sistemu „univerzalnog bankarstva” što je dokazala 1984. godine, kada je donijela Zakon o poljoprivredi i agrobiznisu (fr. Caisse Nationale de Credit Agricole, banques populaires, credit mutuel). Zanimljivo je da Francuska, dom za 5,5 miliona muslimana, statistički najveća muslimanska manjina u Evropi, dugo vremena nije smatrala za shodno da svoje bankarstvo reorganizira i da ga po ugledu na druge zemlje EU modificira na pružanje bankarskih usluga prema kodeksima muslimanskog bankarstva. Ovo pitanje inicirala je studija koja je rađena tokom maja 2008. godine. Ona je pokazala da je preko milion muslimana u Francuskoj zainteresirano da koristi bankarske usluge u skladu sa šerijatskim pravilima. Ministar ekonomije Kristin Lagarde²⁰ je na Drugom francuskom forumu o islamskom bankarstvu u Parizu izjavio da je francuska vlada odlučna u stavu da su investitori iz Zaliva dobrodošli u Pariz, s obzirom na to da odavno uživaju gostoprimstvo u Londonu i drugim finansijskim centrima EU. Ostaje da se vidi šta je francuska vlada zaista spremna učiniti da bi Francuska

18 IBB, *Godišnji izvještaj Islamske banke Velike Britanije*, od 31.12.2006.

19 Yemen Times, *Regulation and Islamic finance*, Financial Services Authority, 13.06.2006, str. 87.

20 Voland Emanuel, *Agencija za rejting*, Standard & Poor's, France Presse Agence (AFP), 22.07.2009.

kao bitna zemlja EU postala poželjna adresa za investitore sa Istoka i za razvoj islamskog bankarstva i finansija.

Karakteristike i perspektive islamskog bankarstva

Od pojave islamskog bankarstva, odnosno od prvog pokušaja da se islamsko bankarstvo uredi na principima Kur'ana i Shari'a zakona afirmirano je u Egiptu, 1963. godine, broj islamskih finansijskih institucija širom svijeta dosegao je neslućene razmjere. Od jedne institucije u jednoj zemlji u 1975. godini, na preko 300 institucija koje djeluju u više od 75 zemalja.²¹ No, većina autora smatra da islamsko bankarstvo u većini ovih zemalja ipak nema potreban udio i zadovoljavajuću ulogu. Također, velike islamske banke imaju niže rezultate od velikih komercijalnih banaka, što pokazuje da velike islamske banke imaju u prosjeku veći kredit na sredstva od velikih komercijalnih banaka. Termin "komercijalne banke" se iz praktičnih razloga odnosi na neislamske banke. One su mahom koncentrisane na Bliskom istoku i jugoistočnoj Aziji, ali su prisutne kao bitni igrači u Evropi i SAD. Neke od islamskih zemalja su u potpunosti konvertirale svoje konvencionalne u islamske finansijske sisteme (Iran, Pakistan i Sudan). Druge zemlje imaju implementiran paralelan bankarski sistem, i konvencionalno i islamsko bankarstvo (Malezija i Bangladeš).

Najveća islamska grupacija u svijetu u 2002. godini je Al Rajhi Banking & Investment Corp, sa sjedištem u Saudijskoj Arabiji i aktivom većom od 13 milijardi \$ USA. Konkretno, finansijske usluge islamskog bankarstva odlikuje striktna i nedvosmislena zabrana poslova s kamatom (plaćanje i prijem), ma u kom obliku, što ih u biti razlikuje od usluga konvencionalnog bankarstva, gdje je kamata cilj i karakteristična praksa. Umjesto kamate, profit (gubitak) od kupovine i prodaje robe, bankarskih i drugih finansijskih usluga dijeli se prema unaprijed utvrđenom odnosu, npr., kod depozitnih sredstava profit se raspoređuje između deponenta i banke, 80% deponentu a 20% banci.²²

21 El-Qorchi Mohammed, *Islamic Finance Gears Up*, Finance and Development (Washington:International Monetary Fund), 2005, p. 218.

22 Čihak Martin, *How Do Central Banks Write on Financial Stability?*, IMF Working Paper, Washington, 2006, No. 06/163.

Postavlja se pitanje da li su islamske banke stabilnije od drugih banaka, posebno konvencionalnih, komercijalnih banaka? I može da se razlikuje od zemlje do zemlje, pa čak i od banke do banke zato što ni postojeća finansijska literatura nema dovoljno argumenata da ga precizno ponudi. Nedavno su u jednoj studiji²³ iznijete tvrdnje da islamsko bankarstvo, bar ono koje funkcioniše u Maleziji, odstupa od paradigme dijeljenja profita i gubitka, tako da se u praksi ne razlikuje mnogo od konvencionalnog bankarstva. Kada je posrijedi komparacija između komercijalnih i islamskih banaka u svijetu, dominacija je na strani komercijalnih.

Kontrast između visoke stabilnosti u malim islamskim bankama i relativno niske stabilnosti u velikim islamskim bankama posebno je zanimljiv za ispitivanje, isto kao i utjecaj islamskih banaka na poslovnost drugih banaka u finansijskom sistemu zemlje, uz napomenu da on nije, ali da može biti značajan. Islamsko bankarstvo uređuje veliki broj instrumenata koji su šerijatski validni, među kojima su najbitniji:

- Salam – plaćanje unaprijed prije isporuke robe. Kupac plaća prodavcu punu dogovorenu cijenu proizvoda koji je on dužan da u budućnosti isporučiti.
- Idžara – zakup ili najam. Stranka zakupljuje određeni proizvod za određenu sumu na određeni vremenski period. U slučaju zakupa radi kupovine, svako plaćanje sadrži dio koji vodi ka konačnoj kupovini i prijenosu vlasništva nad proizvodom na kupca.
- Istisna – odloženo plaćanje, odložena isporuka. Proizvođač (izvođač radova) se obavezuje da će proizvesti proizvod (graditi) i dostaviti određeno dobro po datoj cijeni na utvrđeni datum u budućnosti.
- Havale – naknada za usluge. Stranka plaća određeni iznos novca kao naknadu za pružanje određene usluge u skladu s uvjetima ugovora zaključenog između dvije strane. Ovaj režim se obično odnosi na transakcije, poput konsultacija stručnih savjeta.

23 Choong Beng Soon and Ming-Hua Liu, *Islamic Banking: Interest-Free or Interest-Based?*, Available at SSRN., 2006, p. 48.

- Mudareba – pravilo finansijskog ugovora. Rabbu-l-mal (vlasnik kapitala) obezbjeđuje kapital potreban za finansiranje projekta, a preduzetnik nudi svoj rad i stručnost. Dobit (profit) dijele međusobno prema utvrđenom iznosu, dok gubitak isključivo snosi vlasnik kapitala (rabbu-l-mal). Odgovornost preduzetnika je ograničena samo na vrijeme i stručnost u radu.
- Murabaha – prodavac obavještava kupca o svojim troškovima nabavke ili proizvodnje određenog proizvoda. Profitnu maržu dogovaraju međusobno. Ukupni troškovi se obično plaćaju u ratama.
- Musharaka – učešće u kapitalu. Banka ulazi u ugovor o partnerstvu s jednom ili više partnera da zajednički finansiraju investicioni projekat. Profit (gubitak) se decidno dijeli u odnosu na doprinos odgovarajućeg kapitala.²⁴

Kako je počelo?

Prvi pokušaji inkluzije islamskog bankarstva u ekonomiju zemalja koje njeguju konvencionalno bankarstvo ne treba shvatiti kao negaciju potonjeg, odnosno afirmaciju islamskog, naprotiv, treba samo konstatirati da se konvencionalno bankarstvo razvijalo i da funkcioniše na kamatnom, a islamsko na antikamatnom modelu.

Konvencionalno bankarstvo tipično je za zapadni finansijski svijet, a islamsko, “etičko” bankarstvo utemeljeno je na principima Kur’ana²⁵ i šerijatskog prava. Beskamatno bankarstvo karakterizira veliki broj značajnih pokušaja da se izgrađuje na dobiti, a ne na kamati (interes). Takve pokušaje su među prvima činili Anvar Kureshi 1946. godine, Naim Sidiqi 1948. godine i Mahmud Ahmed 1952. godine, a zatim Mavdudi 1950. i 1961. godine, i Muhamed Hamidulah 1962. godine. Oni su detektirali potrebu da se eliminišu komercijalne banke i zlo zvano kamata i predložili novi koncept bankarskog sistema Mudareba ili dijeljenje profita i gubitka.²⁶

24 Enver Gicić, *Islamsko građansko pravo*, El-Kelimeh, Novi Pazar, 2013, str. 54-171.

25 The Quran, *The Meaning of the Glorious Koran*, an explanatory translation, by M.M. Pickthall, New York, Mentor, 1964, p. 29.

26 Gafoor A.L.M.Abdul, *Interest, Usury, Riba and the Operational Costs of a Bank*, A.S. Noordeen 68, 2005, p. 124.

Godina 1963. Egipat, Prva islamska banka (Mir Ghamr Saving Bank), Štedionica koja je prva udarila gong za početak islamskog bankarstva. Štedionica je 1967. godine napustila svoju poslovnu filozofiju i beskamatni model poslovanja i pretvorila se u konvencionalnu banku. Promjena političke klime u Egiptu 1972. godine doprinosi osnivanju druge banke (Nasser Social Bank) uz veliku podršku vlade. U naredne dvije decenije beskamatno bankarstvo privuklo je veliku pažnju mladih muslimanskih ekonomista koji su uspjeli obogatiti finansijsku literaturu novim saznanjima i zaintrigirati bankarski svijet novim iskustvima i novim prijedlozima.

Njihovo učešće je posebno zapaženo na Konferenciji ministara finansija islamskih zemalja u Karačiju 1970. godine, na Prvoj međunarodnoj konferenciji o islamskoj ekonomiji u Meki 1976. godine, i na ekonomskoj konferenciji u Londonu 1977. godine. Vlade i finansijske institucije pojedinih zemalja osnivaju prve beskamatne banke. Privatna beskamatna banka u Dubaiju (Dubai Islamic Bank) zvanično je prvi institut u kome je počelo uspostavljanje novih bankarskih pravila. Tokom 1977. godine osnovane su još dvije privatne banke (Fejsal Islamic Bank) u Egiptu i u Sudanu, dok je vlada u Kuvajtu osnovala Kuvajtsku finansijsku kuću. Nešto ranije, odnosno 1962. godine, malezijska vlada je osnovala "Vjersko rukovodstvo fonda" za pomoć potencijalnim hodočasnici²⁷. Islamsko bankarstvo je uveliko počelo stjecati svoj legitimitet, samo u toku 1983. godine osnovano je 11 a naredne, 1984. godine, još 13 novih islamskih banaka. U Iranu i Pakistanu su na osnovu vladine inicijative pokrivene sve banke u ovim zemljama.

Vlasti u obje ove zemlje su napravile prve ozbiljnije korake u 1981. godini i uspjele su sprovesti misiju uvođenja "Šerijatskog" bankarstva. U Pakistanu su od 1. januara 1981. godine sve domaće komercijalne banke mogle primati depozite i na osnovu ostvarenih poslovnih rezultata dijeliti profite i snositi gubitak. Počevši od 1. januara 1985. godine, s formalnom transformacijom bankarskog sistema, značilo je da se za narednih šest mjeseci prelazi na sistem beskamatnog poslovanja. Od 1. jula 1985. godine banke su mogle prihvatiti sve postojeće kamatonosne depozite

²⁷ Opus citatum, p. 139.

koji su postali predmet novih pravila. U Iranu su konkretnije administrativne mjere preduzete februara mjeseca 1981. godine, kako bi se i definitivno eliminirala kamata i potvrdila sintagma da je ... dopušteno biti musliman ili nemusliman (u Iranu živi dosta hrišćana), ali muslimanima nije dozvoljeno da rade poslove u vezi sa kamatom.

Konačno se može reći da se islamsko bankarstvo integriralo u britanski i njemački pravni sistem²⁸ a uskoro će isti tretman imati u francuskom pravnom sistemu. Istina, u posljednjih nekoliko godina osnivačka dinamika je u silaznoj putanji, ali za to postoje različita tumačenja, ali nikako opravdanja. Potvrđuje se činjenica da veliki broj arapskih magnata sve više investira u velike biznise, naročito u sport, osiguranje i građevinarstvo. U Engleskoj skoro svaki fudbalski ili ragbi tim funkcioniра na arapskom kapitalu, da ne govorimo o konjskim ergelama koje broje stotine rasnih grla za kojima Arapi jednostavno luduju. Svaki stadion je finansiran arapskim kapitalom, a to su sigurnija ulaganja od onih koja se odnose na ulaganja u šampionske titule.

Kamata – primarni cilj i grijeh (haram)

Može se reći da finansijska literatura od ranih radova do danas obiluje velikim brojem komentara o kamati. Prema mnogim mišljenjima, njena uloga je impresivna, a efekti vrlo visoki, jer u finansijskoj praksi nijedna transakcija vezana za novac (kredit, investicija i sl.) ne može biti realizirana ukoliko kamata nije ugovorena. Kamata je nadoknada ili cijena koja mora biti plaćena za korištenje tuđih (pozajmljenih) novčanih sredstava u određenom vremenskom periodu. Izražava se pomoću kamatne stope koja je utvrđeni procentualni iznos od pozajmljene sume koji treba platiti mjesečno, tromjesečno ili godišnje. Izračunava se prostom metodom kao procentualni prinos na glavnici u jednom periodu ili složenom metodom kao prinos na glavnici i na akumuliranu kamatu

28 Danas je islamsko bankarstvo najrazvijenije u Velikoj Britaniji. Npr. grupacija Lloyds TSB je nakon osnivanja Islamic Bank of Britain postala lider u uslugama koje se pružaju u skladu sa principima Kur'ana i pravilima šerijatskog zakona. Fikret Karčić, *Šerijatsko pravo – reformizam i izazovi modernosti, hrestomatija tekstova i eseja*, biblioteka Savremeni islamski mislioci, Sarajevo, 2006, str. 136.

čiji su određeni iznosi već isplaćeni u prethodnim periodima.²⁹ Džon M. Kejns je govorio: "...da je kamata istovremeno prihod i trošak ali je... u osnovi nagrada za odricanje od novca kao najlikvidnijeg oblika imovine u uslovima neizvjesnosti." Kamata izražava oplodnju zajmovnog kapitala, kao cijena koja se za njega plaća zajmodavcu za kapitalovo svojstvo da donosi profit. Kao takva ona je samo veći ili manji dio tog profita. Kamata ustvari predstavlja cijenu novca kao robe ili cijenu korištenja tuđih resursa na finansijskom tržištu.

Njen utjecaj na poslovanje banaka je dvostruk, kod pribavljanja slobodnih sredstava treba platiti manju, pasivnu kamatu, a kod plasiranja sredstava iz formiranih depozita, treba naplatiti veću, aktivnu kamatu. Sukladno tome, kamata je ekonomska kategorija koja u konvencionalnim finansijskim poslovima predstavlja bezmalo najizdašniji izvor prihoda, dok u islamskom bankarstvu predstavlja najveći mogući grijeh (haram). Pitanje kamate u Kur'anu reguliraju četiri sure: Er-Rum, 39, El-Bekare, 275-279, Alu Imran, 130 i En-Nisa, 160-161.³⁰ Neprikosnoveni Kur'an je eksplicitno jasan. Islam kategorički zabranjuje put kojim neko pokušava uvećati svoj kapital pomoću "lihvarstva (riba) ili kamate".

Lihva je stari engleski naziv za kamatu (usury), dok je riba arapska riječ koja se spominje u Kur'anu i označava višak koji dužnik plaća povjericu po osnovu primljenog kredita. Sama riječ *riba* etimološki znači: povećanje, porast, umnožavanje i/ili narastanje. Islamski pravni i ekonomski autoriteti tumačeći Kur'an poistovećuju termin *riba* (kamata) s terminom *haram* (grijeh).

U hrišćanstvu, prema Bibliji, vjernik pošteno stječe prihode samo radom, i novac ne smije imati "mladunče". U Starom zavjetu stoji, ako uzajmiš novac kome od mog naroda, siromahu koji je kod tebe, ne postupaj prema njemu kao lihvar! Ne nameći mu kamatu! No, danas su druge okolnosti. U hrišćanskom bankarstvu kamata je ne samo dozvoljena nego i primarni cilj svake finansijske aktivnosti. Judaizam, jedna

29 Jakšić Milomir, Pejić Lazar, *Doktrine velikih ekonomista*, Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd, str. 459; Kejns Majnhard John, *Ekonomski eseji*, Matica srpska, 1995, Novi Sad, 1987, str. 91.

30 Enver Gicić, *Islamsko građansko pravo*, El-Kelimeh, Novi Pazar, 2013, str. 198.

od tri velike monoteističke religije, pozivajući se na Talmud, zabranjuje uzimanje kamate, ali samo od pripadnika svog naroda.

Kamata je civilizacijsko zlo koje luči gorak sok devijacije i kategorija koja generira finansijski kolaps. Odavno je kao takva prestala da privlači pažnju islamskih ekonomista, dok su predstavnici konvencionalnih finansija i dalje primorani na borbu s njom. Muslimanski ekonomisti su koristeći prednosti šerijatskog zakona uspjeli da se na praktičan, efikasan i u krajnjim konsekvencama djelotvoran način obračunaju s njom, spriječivši je da razara tkivo privrede i ekonomije. U prilog ovome idu argumenti koji podržavaju beskamatno bankarstvo i nude rješenje, brže i efektivnije nego što se moglo i zamisliti. Eminentni islamski ekonomisti poput Ikballa, Levelina i Gafura navode je kao najveći ljudski grijeh. Dakle, svi islamski ekonomisti, bez izuzetka, počinju od decidne zabrane kamate (riba), koju nasuprot njima, zapadnjački ekonomisti uzdižu u kosmičke visine.

Šerijatsko pravo najstrožije zabranjuje kamatu jer se na taj način pragmatično sprječava nepravda prema korisniku tuđih sredstava koju mu kreditor može nanijeti. Kamata ili način neprimjerenog i nehumanog ekonomskog iskorištavanja nečije ekonomske zavisnosti pospješuje raslojavanje među ljudima, učesnicima u ekonomskom životu, u kome se imućni dodatno bogate, slabi postaju slabiji a siromašni još siromašniji. Opterećivanje kamatom je najbolji način da se uništi ljudsko dostojanstvo, a kada čovjek izgubi dostojanstvo, njegov život gubi svaki smisao.

Zaključak

Poslovanje finansijskih institucija na principu etičkog bankarstva doprinosi jednakoj raspodjeli bogatstva i pojačavanju ekvivalencije u ekonomskoj participaciji. Sigurno je da islamsko, "etičko bankarstvo" svoju karakterističnost zasniva na aksiomu "kamata kao ekonomska kategorija ne postoji"! Islamske finansije priznaju kapital kao faktor produkcije, ali ne dozvoljavaju njegovu supremaciju. U principu, ima kapitala, a nema kamate, postavlja se pitanje, šta zamjenjuje mehanizam kamatnih stopa, a istovremeno čuva supstancu kapitala? Sugestije su da je u pitanju korektna podjela profita, odnosno da vlasnik kapitala legitimno dijeli profit s njegovim stvaraocem preduzimačem. Ili, kako tvrdi poznati

pakistanski autoritet Arif Nakui, supstitucija dijeljenja profita institucijom kamate je “potrebno zlo” pa zbog toga su islamske banke našle rješenje u pribjegavanju i otvaranju transakcijskih i investicionih depozita.

Da bi ublažile ugroženost finansijskog sistema i spriječile njegov skoro izvjestan kolaps, vlade i centralne banke zapadnoevropskih zemalja i SAD preduzimaju radikalne mjere kako bi reanimirale skoro mrtvo međubankarsko i kreditno tržište.

Kur’an eksplicitno zabranjuje kamatu, banka ne može da je obračunava niti da je naplaćuje, ali se čini da oštro akademsko oko, ipak može da joj nazre trag. Stvari su potpuno jasne, stav je rigidan: kamate ne smije da bude. Istina, uloženi novac (depoziti) se uvećava i mnogi će se pitati: kako?! Jednostavno. Ulaganjem u velike biznise i sigurne investicione programe koji donose finansijsku dobit. Islamsko bankarstvo iznad svega favorizira investiranje u sigurne projekte, uglavnom u industriju i trgovinu. Treba li podsjećati na to da ovdje niko nikom ne nameće bilo koju vrstu finansijske globe.

Zašto je ovo važno? Zato što se treba zaštititi istinom da se ostvareni profit investira ili samo dijeli, ili i jedno i drugo. Kur’an stavlja akcenat na pravdu i pravednost u ekonomskom i socijalnom životu i zahtijeva od pojedinca da svoj imetak troši na porodicu i srodnike, sirotinju, ljude bez smještaja i na one kojima je pomoć potrebna. To su djela koja određuju odgovornost za razvijanje društvene svijesti i za podjelu individualnih i općih dobara, a pravila su institucionalizirana u Kur’anu kroz dužnost zekata. Zekat (davanje, povećanje ili očišćenje) vremenom je postao čvrst stub islama i obaveza svakog njegovog pripadnika. Riječ *islam* znači prvobitno otkrovenje i nalaže pokornost i postizanje balansa i ravnoteže u svim segmentima i privatnog, poslovnog i društvenog života.

Literatura

Gicić E., *Islamsko građansko pravo*, El-Kelimeh, Novi Pazar, 2013.

Dašić D., *Diplomatija, Ekonomska multilateral i bilateral*, Univerzitet “Braća Karić” i Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizaciju prava, Beograd, 2003.

Čurčić U., *Bankarski portfolio menadžment*, Fejton, Novi Sad, 2002.

Figenwald V., *Prva velika žrtva krize na Wall Streetu*, Lider, Zagreb, 2008.

Halebić J., "O kamati", *Znakovi vremena*, Naučnoistraživački institut "Ibn Sina", Sarajevo, 2001.

IBB Godišnji izvještaj Islamske banke iz Velike Britanije od 31.12.2006.

Ibreljić I., "Kamata ili lihvarstvo u teoriji i praksi i problem u tranziciji savremene islamske privrede u beskamatnu", *Znakovi vremena*, Naučnoistraživački institut "Ibn Sina", Sarajevo, 2001.

Iqbal Z. & Mirakhor A., *Uvod u islamske financije: Teorija i praksa*, MATE, Zagreb, 2009.

Jakšić M., Pejić L., *Doktrine velikih ekonomista*, Univerzitet u Beogradu, Beograd, 1995.

Jović S., *Bankarstvo*, Naučna knjiga, Beograd, 1990.

Karčić F., *Šerijatsko pravo – reformizam u islamskim propisima izazovi modernosti, hrestomatija tekstova i eseja*, biblioteka Savremeni islamski mislioci, Sarajevo, 2006.

Mihajlović S. D., *Revizori u znaku Justicije, slučaj BCCI*, Savez računovoda i revizora Srbije, Beograd, 2000.

Mushtak P., "Islamic Finance: Islamic Bank enters Germany", *Arab News*, 26.04.2010.

Sanglai M., "Islamske finansije i vjere kao roba", *Bruney Times*, 14.08.2007.

Singer P., *Uvod u etiku, Islamska etika*, Izdavačka knjižara Stojanović, Novi Sad, 2007.

The New York Times: "The rise of Islamic banking in the USA", 10.03.2009.

Yemen Times, "Regulation and Islamic finance", Financial Services Authority, 13.06.2006.

سمية سمايلاغيث

تضمين الصيرفة الإسلامية في النظام المصرفي التقليدي

إن الغرض من هذه المقالة هو إجراء التحليل المقارن بين النظامين المصرفيين الحاليين - التقليدي الذي يجري متأسساً على الفائدة والإسلامي الجاري وفقاً للشريعة الإسلامية المحرمة للربا وهو يقدر ويحمي العدالة الاجتماعية ويعاقب معاقبة حادة السلوك غير المسؤول للأفراد والمجتمع بأسره. وهذه محاولة لإزالة ما يمكن إزالته من المعضلات بل الاعتقادات الضالة بخصوص الصيرفة الإسلامية الممثل جريانها لدى الكثيرين مجهولة بالغه.

Sumeja Smailagic

Inclusion of Islamic Banking in the Conventional Banking System

Summary

The aim of this paper is a comparative analysis of two current banking systems, conventional (traditional, classical) which operates on an interest rate basis and Islamic which operates on the basis of Sharia law, which forbids interest (ribā), protects and values social justice and strictly sanctions the irresponsible behavior of the individual and society as a whole. This is an attempt to somewhat eliminate dilemmas, and even dogmas, regarding Islamic banking, the functioning of which is a great unknown to many.

Kur'anska perspektiva pluralizma¹

Sajjad Ahmad Padday

Sažetak

Islam je nedvojbeno univerzalna religija. Budući da je takav, relevantan je za sve aspekte ljudskog života (društveni, ekonomski i politički) i duboko je zabrinut za "druge" koji žive u ili oko muslimanskih društava. Sadrži Uputu koju je Allah, dž.š., objavio svim ljudskim bićima i ne pravi razliku među ljudima na osnovu spola, rase, kaste, boje kože itd. Islam nikada ne poziva na netrpeljivost; zapravo, omogućava muslimanima i nemuslimanima da žive zajedno sretno i mirno u bilo kojoj zemlji. Islamska doktrina predviđa vjersku slobodu (al-Kur'an, 2: 256; 10: 99). Islam podržava i potiče interakcije i odnose između muslimana i nemuslimana. Danas težimo međureligijskom dijalogu kako bi se osigurao miran suživot ljudi različitih vjera. Ovaj međureligijski dijalog vrlo je važan s islamske tačke gledišta jer su ga koristile i ranije generacije muslimana za prenošenje poruke islama s mudrošću i inteligencijom bez ikakvih elemenata prisile i nasilja (al-Qur'an, 16:125). Rasprave o pluralizmu i multikulturalizmu sve više dobivaju na značenju u današnje vrijeme zbog sve veće komunikacije i interakcije među ljudima diljem svijeta zbog fenomena globalizacije. Niko ne može poreći činjenicu da je pluralizam postao neizbježna nužnost današnjeg vremena kada je nemoguće živjeti s potpunom ravnodušnošću prema "drugima". Ali da bi se osjećaj pluralizma unio u sam život građana, potreban je neki motivirajući i inspirativni faktor. Religija je odvijek ostala najznačajniji motivacijski faktor tokom ljudske povijesti. Imajući u vidu da je islam vjera koju slijedi druga najveća svjetska populacija koja je rasprostranjena po cijelom svijetu, ovaj rad nastoji raspravljati o kur'anskoj perspektivi pluralizma.

Ključne riječi: pluralizam, raznolikost, Kur'an, tolerancija, multikulturalizam

¹ Ovaj rad predstavlja prijevod članka: Padday, Sajad Ahmad. "Qur'anic Perspective on Pluralism." *Aligarh Journal of Quranic Studies*, volume 2, issue 2, October 2019.

Pluralizam: uvod

Pluralizam je širi pojam sa širokim spektrom značenja i konotacija. Prošarana osobnost ljudskih bića stvarnost je koja se ne može izbrisati. Iako biološki postoje neke sličnosti između dviju individua, vrlo je teško pronaći psihološko jedinstvo među njima. Imaju različite pristupe, shvaćanja, ideale i prosudbe koji se prirodno ili namjerno razvijaju tokom vremena dok žive u određenom okruženju. Usprkos tim razlikama, ljudski je život dugo vremena bio u kolektivnom uređenju sa spokojem i slogom.² Diverzificirajući zaključak o konceptu pluralizma čini ga privlačnim i inspirativnim predmetom za proučavanje. U savremenom globaliziranom svijetu dobio je sve veći značaj i dominira na područjima religije i politike.

Kao što je Harper ispravno istaknuo, pojam “pluralizam” pojavio se na različitim frontovima sa sljedećim značenjima: dolazi od starofrancuske riječi *plural* u značenju “više od jednog” ili od latinskog *pluralis*, što znači “od ili pripada(jući) više od jednom”. Prvi put se pojavio 1818. u crkvenoj administraciji, a od 1882. bio je potvrđen u filozofiji za teoriju koja priznaje više od jednog ultimativnog principa. U političkim znanostima taj se izraz koristi od 1919. kao “teorija koja se suprotstavlja monolitnoj državnoj moći” i koristi se od 1933. u općem smislu te znači “toleriranje različitosti unutar društva ili države”.³ Prema *Webster Collegiate Dictionary*, riječ pluralizam znači “teoriju da postoji više od jedne vrste konačne stvarnosti” ili “postojanje ili toleriranje raznolikosti grupa unutar društva ili države, bilo da su etničke, kulturne, političke ili vjerske”.⁴

Ove različite koncepcije pluralizma nastale su tokom 19. i 20. stoljeća u različitim područjima. Međutim, u paradigmi teologije i sociologije on se pojavio vrlo nedavno kao tema za raspravu. Pluralizam brzo zauzima svoje mjesto u većini intelektualnih i znanstvenih interakcija, uglavnom među onima koji se zanimaju za politiku, religiju i sociologiju. Koncept pluralizma iznijeli su Christian Wolff (1679–1754) i Immanuel Kant (1724–1804) kao dogmu koja je proizvela mnoštvo mogućih kolektivnih

2 Mohamed Fathi Osman, *The Children of Adam: An Islamic Perspective on Pluralism*, (Washington D.C.: Georgetown University Press, n.d.), p.1.

3 D. Harper, *Online Etymological Dictionary*, (<http://www.etymonline.com>, Accessed on: 18-08-2016)

4 Victoria Neufeldt, *Webster New College Dictionary*, (USA: Macmillan, 1996), p.878.

svjetonazora s pozivom na usvajanje univerzalnog pogleda građana svijeta. Ponovno ga je povratio William James u 20. stoljeću koji se ustremio na njegove empirijske implikacije u svojoj kognitivnoj sociologiji.⁵

Čovjek je društveno biće i prirodno je sklon živjeti s pripadnicima svoje vrste. Tokom života ljudska bića dijele svoja iskustva i formiraju različite kulture i religije pod kojima pokušavaju ostvariti svoj život. Biolozi su primijetili da dijete zahtijeva dugu roditeljsku brigu i uglavnom dijete usvaja postupke i misli svojih roditelja. Kako dijete u početku nije sposobno samostalno donijeti bilo kakvu odluku o svom životu, tako ono slijedi svoje roditelje. Zbog razlika u mišljenju i djelovanju različitih naroda pojavljuje se i različitost religija što rezultira viševjerskim društvom. No, bez obzira na motiv, učinak je isti, naime jačanje vjerskog jedinstva.⁶ Iako su opisane sile koje dovode do raznolikosti vjerskih uvjerenja i prakse nužan uvjet za razvoj vjerskog pluralizma, one nisu dovoljan uzrok. Ali različitost religije nije isto što i vjerski pluralizam. Vjerska raznolikost daleko je starija i raširenija od vjerskog pluralizma.⁷ Ljudi različitih religija i kulturnog porijekla mogu biti prisutni na nekom mjestu, ali sve dok ne budu, nakon što su zanemarili razlike međusobne religije, aktivno sudjelovali jedni s drugima, vjerski pluralizam se ne može osigurati.

Pluralizam: kur'anska perspektiva

Kur'an, temeljni tekst islama, postavlja neke važne principe u vezi društveno-religijskog sklada, mirnog suživota, pluralizma i različitosti. Islam svim ljudima priznaje i dariva svetost i sigurnost života i časti; ispovijeda poštovanje i sigurnost prema svetim mjestima drugih religija kao što je sadržano u Kur'anu (22:40). Kur'an također potvrđuje da je svaki narod svjedočio poslaniku, s božanskom porukom, koji je potvrđivao svoje porijeklo [koje seže] do Adema, a.s., što implicira univerzalnost i zajedničku braću. Muslimani koji žive kao manjina u Indiji i drugim evropskim

5 Prof. Ole Riss, "Modes of religious pluralism under conditions of Globalization," MOST – Journal on Multicultural Societies, Vol.1, No.1, (Denmark: Aarhus University).

6 Gerhard Lenski, "Religious Pluralism in Theoretical Perspective," Joachim Matthes (ed.) Religious Pluralism and Social Structure, (Westdeutscher: Stuttgart, 1965), pp.25-26.

7 Ibid., p.27.

zemljama su u nesigurnom stanju. Oni se bore da zatraže i zadrže svoj islamski identitet usred različitih političkih denominacija, kao što su pluralizam, nacionalizam, demokratija, liberalizam, sekularizam, rodna ravnopravnost itd. Često se tvrdi da islamska vjera i civilizacija nisu u skladu i nespojive su s ovim zapadnim principima.⁸

Kur'an je jedinstven među svim vjerskim knjigama svijeta jer podržava miran suživot među ljudima različitih vjera. Odao je priznanje judaizmu i kršćanstvu i drugim velikim monoteističkim religijama. Vjersku raznolikost smatra jednim od Božijih znakova (*ayāt*), koji je drugi po važnosti u odnosu na "stvaranje nebesa i zemlje".⁹ Kur'an predstavlja svoj pogled na vjerski pluralizam na donekle progresivan način. Proglašava: "Da je Bog htio, stvorio bi cijelo čovječanstvo kao jednu vjersku zajednicu. Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti."

U islamu postoji sloboda vjere koja je posljedica vjerskog pluralizma. U suri *al-Kāfirūn* Poslaniku je naredeno da kaže nevjernicima: "*Ja ne obožavam one koje vi obožavate, niti vi obožavate Onoga kome se ja klanjam... vama [je] vaša vjera, a meni moja vjera.*" Ovo je jasan dokaz priznavanja vjerskog pluralizma u islamu. Mnogi vjernici različitih vjera shvatili su da vjerski pluralizam pruža platformu na kojoj se iz poštovanja prema drugim religijama uči, vodeći prema uvažavanju drugih vjera i ukidanju fundamentalizma gdje fanatični sljedbenici jedne vjere insistiraju da je njihov stav jedini izvor istine. Religijski pluralizam pruža moderno poimanje tolerancije koje se temelji ne samo na suživotu, već i na međusobnom razumijevanju i poštovanju.¹⁰ Najpoželjniji stav svake moderne države prema vjeri je tolerancija. Iz vjerske perspektive ovakav stav možda nije dobrodošao, budući da je u ovom slučaju religija stavljena pod autoritet zakona. Kur'an uči da je Allah svjesno/namjerno stvorio svijet različitosti. Mnoštvo rasa, boja, zajednica i religija su znakovi Njegove Milosti i Slave koji se pokazuju kroz Njegova stvorenja. Čini se da Kur'an prije implicira da je raznolikost dio božanske namjere i svrhe stvaranja:

8 Nader Hashemi, *Islam, Secularism and Liberal Democracy: Toward a Democratic Theory for Muslim Societies*, (New York: Oxford University Press, 2009), p.4.

9 Al- Qur'an; 30:22; Vidi isto Al- Qur'an; 2:213; 5:48.

10 John L. Esposito, *Pluralism in Muslim-Christian Religions*, (Washington: Prince Alwaleed Bin Talal Center for Muslim-Christian Understanding Georgetown University, 2008), p.6.

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. (Kur'ān, 49:13)

Na drugom mjestu Kur'ān tvrdi da je cijelo čovječanstvo jedna jedinstvena vjerska zajednica, čitavo čovječanstvo na temelju svog čovječanskog udjela u *din-al-fitrah* (*kana alnasu ummah wahidah*).¹¹ To jasno predstavlja islam kao univerzalnu religiju a knjigu islama kao Božiju objavu. Bog [onako] kako se spominje u Kur'ānu nije samo Bog muslimana nego i cijelog čovječanstva.¹² Kur'ān ilustrira ovu tačku izjavom:

A Allahov je i istok i zapad; kuda god se okrenete, pa – tamo je Allahova strana (lice Božije). – Allah je, zaista, neizmjereno dobar i On sve zna. (Kur'ān, 2:115)

Božanske poruke od *Gospodara svega živog* (Kur'ān, 1:1) mogu biti od neprocjenjive vrijednosti u vođenju njihovih sljedbenika prema univerzalnom pluralizmu.¹³ Kur'ānska egzegeza, sunnet i islamska jurisprudencija proširili su ovu temu i sadrže širokoopsežne rasprave o vjerskim tradicijama s kojima su se muslimani susreli u početnoj fazi svoje povijesti: idolopoklonstvo, judaizam, kršćanstvo, zoroastrizam i sabijanizam. Cijeli književni žanr, poznat na arapskom kao *al-milal wa al-nihal*, razvio se od 11. stoljeća nadalje koji uključuje detaljan tretman židovskih, kršćanskih i muslimanskih sekti, kao i opsežne opise religija i filozofija Irana, Indije i Grčke. Islam također zabranjuje govoriti bilo šta pogrdno o božanstvima i vjerovanjima drugih religija. On priznaje glavnim religijama da su se temeljile na božanskoj objavi i da je njihova derogacija nastala samo zbog korupcije od strane nekih ljudskih ruku (pojedinih ljudi).

11 Al-Qur'ān; 2:213, 10:19.

12 Adnan Asian, "Islam and Religious Pluralism", *The Islamic Quarterly*, (London, 1996), pp.173-174.

13 Osman, *Op. Cit.*, p.4.

Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni nepravedno i ne misleći šta govore Allaha grdili. – Kao i ovima, tako smo svakom narodu lijepim postupke njihove predstavljali. Oni će se, na kraju, Gospodaru svome vratiti, pa će ih On o onom što su radili obavijestiti. (Kur'an, 6:108)

Islam veliča i priznaje pluralizam u Kur'anu: *Da je Bog htio, cijelo čovječanstvo bi bilo jedan ummet...* (Kur'an 11:18). Stoga je božanska mudrost (*hikmah*) dati vjersku slobodu ljudima. Ako neko ne prihvati vjerski pluralizam, on ide protiv mudrosti Boga koji je najbolji Stvoritelj i Sve-mudri.¹⁴ Religijski pluralno društvo ne samo da strateški najbolje služi muslimanskim interesima, već ima i jasnu kur'ansku sankciju. U savremeno doba nacije se temelje na teritoriju, a ne na vjeri. Kako istaknuta muslimanska ličnost Abul Kalam Azad kaže u svojoj autobiografiji:

Jedna je od najvećih prijevara naroda sugerirati da vjerski afinitet može ujediniti područja koja su geografski, ekonomski, jezički i kulturno različita. Istina je da je islam nastojao uspostaviti društvo koje nadilazi rasne, jezičke, ekonomske i političke granice. Povijest je, međutim, dokazala da nakon prvih nekoliko decenija, ili najviše nakon prvog stoljeća, islam nije bio u stanju ujediniti sve muslimanske zemlje u jednu državu samo na temelju islama.¹⁵

Islam priznaje pluralizam kao važno društveno, političko i moralno pitanje. Islam se od svog nastanka razvio u pluralističkom svijetu i odgovarao na njega jer i Kur'an i sunnet Poslanika Muhammeda (ﷺ) odražavaju pluralizam koji je relativno napredniji i održiviji u usporedbi s drugim religijskim učenjima i vjerama. Kur'an jasno pokazuje da je Allah svjesno/namjerno stvorio svijet [tako] da bude podijeljen i sastavljen od različitih nacija, etničkih grupa, plemena, boja i jezika:

14 Mohammad Hashim Kamali, "Diversity and Pluralism: A Quranic Perspective," *Islam and Civilizational Renewal*, Vol.1, No.1, 2009, pp.27-54.

15 Abul Kalam Azad, *India Wins Freedom: An Autobiographical Narrative* (Bombay: Asia Publishing House, 1959), p. 227.

I jedan od dokaza Njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših; to su, zaista, pouke za one koji znaju. (Kur'an, 30:22)

Svrha ovih razlika nije promicanje bilo kakve nesloge, mržnje ili rata, već su prije svega Allahovi znakovi da ljudi trebaju nastojati da imaju bolje međusobno razumijevanje.¹⁶ U današnje doba koje je doba informacija svi žele znati sve više o svemu, gotovo svakom aspektu života, vjeri, kulturi, znanosti i tako dalje. Istodobno smo svjedoci globalizacije razlika – vjerskih, kulturnih, jezičkih, etničkih itd. Zbog masovne imigracije koja je rezultat globalizacije, ljudska društva postaju sve raznolikija što zahtijeva priznavanje pluralizma, mirnog suživota i dijaloga. Islam jako cijeni proces dijaloga kako bi se prevladale razlike i stvorilo bolje okruženje za zajednički suživot. Kur'an kaže:

Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!" Pa ako oni ne pristanu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!" (Kur'an, 3:64)

Islam je sam po sebi raznolika religija sastavljena od brojnih aspekata i svakom aspektu daje jednaku težinu. Živeći u društvu različitih denominacija, ne treba se potpuno odreći svog identiteta, nego treba koristiti razlike kao sredstvo međusobne pomoći i boljeg razumijevanja, a ne pružati prostor za međusobno neprijateljstvo u ime različitosti. Temeljni izvor islama, Kur'an, prepoznaje različitost i naređuje vjernicima da postupaju u skladu s učenjima mira i harmonije koja su prakticirana u ranoj muslimanskoj povijesti. Ljudska bića su samo kreacija Uzvišenog Allaha i djeca istih roditelja (Adama/Adema i Eve/Havve), kako podsjećá Kur'an. Dakle, unatoč razlikama, na njima je da se brinu jedni o drugima i poštuju međusobni identitet, kulturni i vjerski. Čovječanstvo je

16 Osman, Op. Cit., p.2.

svjedočilo i kontinuirano svjedoči razaranju zbog netolerancije i ekstremizma pod destruktivnim sloganima rasne i vjerske superiornosti. Ova ekstremna shvaćanja moraju se zaustaviti i treba se odlučiti za promicanje suživota, mira i poštovanja prema svima u svjetlu božanskih učenja sadržanih u Kur'ānu.

Zaključak

Danas živimo u globaliziranom svijetu u kojem je moderna komunikacijska tehnologija zblížila različite nacije, međutim, ovaj proces je također stvorio napetosti među nacijama, kao i unutar njihovih društava. Ova situacija zahtijeva pridržavanje islamskih učenja i ideala koji su u prošlosti pomogli uspostavljanju pluralističkih društava. I učenja i povijest islama prožeti su najboljim principima i praksama. Imajući u vidu stvarnost današnjeg svijeta, imperativ je da razumijemo pluralističke ideale i pristupe koji imaju lucidno odobrenje islama. Potrebni su iskreni naponi kako bi pluralistička učenja islama postala dijelom individualnog, kao i društvenog života, kako bi se oblikovalo i održalo mirno društvo. U Indiji se religija može koristiti kao motivacijska snaga za podržavanje pojmova pluralizma i za educiranje građana o važnosti pojmova pluralizma i suživota kako ih postavljaju same njihove religije. Islam ne traži negaciju niti iskorjenjivanje "drugog" jer je Allah "stvorio razlike kao sredstvo za poticanje nadmetanja u vrlinama među narodima, činjenica koja garantira napredak". Svaka skupina koja pribjegava sili i prisili kako bi nametnula svoje posebne ideje i vrijednosti drugima zapravo krši tuđu slobodu savjesti. Naprotiv, Kur'ān postavlja svoje načelo kao "nema prisile u vjeri". U muslimanskoj povijesti se nalaze brojni primjeri pluralizma, kao što je ustav Medine (*Ṣahīfat al-Madīnah*), postavljanje crnog kamena, 'Umar b. al-Khattābovo "garantiranje sigurnosti" narodu *Aelia* – bizantskog Jeruzalema, čime se garantira njihova sigurnost i vjerska sloboda.

S engleskog preveo: Dženan Mušanović

نظرة القرآن الكريم إلى التعددية

إن الإسلام لا يدعو أبداً إلى التعصب: وفي الحقيقة إنه يمكن المسلمين وغير المسلمين من العيش مع بعضهم البعض في السلام والانسجام في أي بلد من بلاد العالم، وذلك لأن حرية اختيار الدين مبدأ من مبادئ العقيدة الإسلامية. الإسلام يدعم ويشجع التفاعلات وعلاقات التعاون بين المسلمين وغير المسلمين. واليوم، في زمن العولمة، نحن ساعون إلى الحوار في ما بين الأديان لتأمين المعاشة المسالمة للجميع مع الاختلاف في الدين. ويعرض المؤلف في هذه المقالة نظرة الإسلام إلى التعددية بصورتها العامة.

Sajad Ahmad Padday

The Qur'anic Perspective of Pluralism

Summary

Islam never calls for intolerance; in fact, it allows Muslims and non-Muslims to live together happily and peacefully in any country. Islamic doctrine provides for religious freedom. Islam supports and encourages interactions and relationships between Muslims and non-Muslims. Today, in the age of globalization, we strive for interreligious dialogue to ensure the peaceful coexistence of people of different faiths. In this paper, the author presents the Qur'anic perspective of this pluralism.

Čovjek kao mikrokosmos

Anesa Vatrić

apsolventica na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
anesavatric9@gmail.com

Sažetak:

Gospodar je stvorio univerzum te ga podijelio na ono što se naziva makrokosmos (svijet uveliko) i na mikrokosmos (mali svijet). Makrokosmos predstavlja sve u univerzumu osim čovjeka, te se u tom svijetu sve dešava u jednom harmoničnom redu. Sve što obitava u makrokosmosu, od biljaka, životinja, prirode i svega ostalog što je stvoreno, potčinjeno je Gospodaru i ono ne bira da li će činiti ili ne. Upravo zbog gubitka izbora, u makrokosmosu vlada mir i ništa ne može narušiti taj sklad. Međutim, kada je Bog prekinuo svoju metafizičku šutnju i odlučio stvoriti čovjeka, te mu dati titulu halife na Zemlji, došlo je do promjene u univerzumu. Čovjek dolazi kao odvojena jedinka, kao mikrokosmos, koji predstavlja centar makrokosmosa. Nalazi se u makrokosmosu ali je poseban kao jedna mala cjelina. Čovjek se nalazi na vrhu hijerarhije stvorenja, zbog svoje funkcije, koja je univerzalna i kosmička. Čovjek ima pravo na slobodnu volju i samo od njega zavisi da li će održati harmoniju koja vlada u makrokosmosu ili će narušiti taj sklad i zauvijek biti ponižen.

Ključne riječi: čovjek, tradicija, mikrokosmos, spoznaja, duhovni organi, narav, moral

Uvod

Vojnici koji se rastadoše sa svojim najmilijima obećaše da će se vratiti zdravi i sa pobjedom, te se ukrcaše na voz koji vodi ka mjestu krvoprolića, žudnje za vlasti, nemorala. Put njihov bijaše težak. Oni koji poginuše zbog obećanja datog prije samog polaska postadoše heroji rata. Oni koji

su preživjeli, koji su poštovali svoga generala, vratiše se zdravi, sa pobjedom svojoj domovini, a oni koji iz straha izabraše lakši put te pobjegoše od odgovornosti, zauvijek postadoše poniženi.

Metafora se odnosi na čovjeka koji pred Gospodarem Svevišnjim prihvati zadaću, te se rastade sa svojim Rabbom, i krenu ka dunjaluku, koji je prepun licemjerstva, sebičnosti i požude. Put je bio težak. Oni koji poginuše na dunjaluku radi Allaha svog dobiše najveličanstveniji status šehida (svjedoka), oni koji su slušali Poslanika svoga vratiše se čista srca svom Gospodaru, sa položenim ispitom, a oni koji izabraše užitke izdaše svoga Stvoritelja, raskinuše ugovor, te se bolesnoga srca vratiše Njemu.

Razlog biranja ove teme usko je povezan s pitanjem koje svaki čovjek postavlja sebi: "Ko sam ja?", "Odakle ja ovdje?", "Zašto baš ja?" Čovjek na ta pitanja može odgovoriti na više načina, zavisno od toga koji od organa ispituje, da li je to duh, duša, srca ili um. Haos koji vlada u samom čovjeku može biti mnogo složeniji od haosa koji vlada u svijetu. Zbog toga kažemo da je mikrokosmos (unutar čovjeka), odvojen od makrokosmosa (ostatka svijeta). Da bi izgradio slagalicu, čovjek mora poredati puzzle, isto tako čovjek mora odgovoriti na ta pitanja da bi spoznao Boga.

Makrokosmos kao univerzum je podređen Uzvišenom, sve ide jednim redom, nema stranputica, niti narušavanja harmonije (biljke, životinje i minerali). Mikrokosmos, kao sfera koja se nalazi unutar makrokosmosa ali koja ima autonomiju nad svojim životom je upravo čovjek, a njegova se autonomija ogleda u njegovoj slobodnoj volji – čovjek jedini može da čini ili da ne čini.

Čovjek

Naučna definicija čovjeka

Čovjek (lat. homo) biološki pripada razumnoj vrsti homo sapiens (razumni čovjek). Sredine koje čovjek obuhvata su sljedeće: biološka (biljke i životinje), fizička (klima, zemljište, padavine itd.), te društvena (međusobni odnosi unutar zajednice). Ono što ga ne odvaja od životinja je to što čovjek mora pronaći neophodnu energiju za svoj organizam, zaštititi se od nekih prirodnih nepogoda, te se razmnožavati. Ono što ga razdvaja

od životinja je upravo taj razum koji mu omogućava neke radnje kao što su: mišljenje, govor i precizno, osmišljeno djelovanje.

Islamska definicija čovjeka

Bog je čovječanstvo stvorio kako bi ljudi sebe svojim djelima dokazali kao moralno valjane/dostojne. Bog je postavio čovjeka na Zemlju kako bi je on mogao nastaniti, kolonizirati, tj. njome hoditi, njene plodove jesti, uživati u njenoj dobroti i ljepoti i biti agent svog i njenog prosperiteta. On je upozorio da će sva djela ljudi biti stavljena na preispitivanje; da će njihovi autori biti nagrađeni za dobra djela i kažnjeni za zla.

Tradicija

Tradicija¹ označava ono što se prenosi s koljena na koljeno. U savremenom arapsko-engleskom rječniku *Al-Mawaridu* riječ tradition je označena kao: “التحضر” – prenošenje sa jedne generacije na drugu.”²

Jedno od značenja koje riječ tradicija ima u zapadnjačkim jezicima jeste oblik mišljenja ili ponašanja koju određena grupa generacijski kontinuirano slijedi.³

Iz navedenih definicija možemo zaključiti da je tradicija nešto što se prenosi iz generacije u generaciju, a takav način komunikacije, te čuvanja emaneta od onih koji su bili prije nas, spominje se u Kur'anu, jer nam Allah naređuje da slijedimo ono što je objavljeno poslanicima, a koje do nas dolazi upravo tradicijom.

Riječ Božija je objavljena poslanicima, a do nas je došla putem Knjige koja predstavlja uputu cijelom čovječanstvu:

Ovo je Knjiga u kojoj nema sumnje nikakve, Uputa bogobojažnima ona je. (Kur'an, 2:2)⁴

1 Tradicija (lat. traditio – predaja) svaka usmena predaja duhovnih činjenica, koje prelaze sa generacije na generaciju. Vladimir Filipović, *Filozofski rječnik*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1989, str. 336.

2 Roohi Baalbaki, *Al-Mawarid - a modern arabic-english dictionary*, Dar al-'ilm li al-malayin, Bejrut, 1995.

3 Fikret Karčić, “Šta je to ‘islamska tradicija Bošnjaka’”, *Preporod*, 7/12/2006.

4 Al-Baqarah, 2.

Čovjek u tradiciji muslimana

Čovjek u tradiciji muslimana, kao ljudsko biće, poštovan je i odlikovan, bez obzira na boju, rasu, naciju, religiju i sl. Na to upućuje ajet:

Mi smo sinove Ademove, doista, odlikovali; dali smo im da kopnom i morem putuju, i opskrbili ih ukusnim jelima, i dali im velike prednosti nad mnogim koje smo stvorili.⁵

Islam se sa iznimnim poštovanjem odnosi prema čovjeku, prema ljudskoj duši i ne dozvoljava vrijeđanje, nepravdu, kršenje ljudskih prava i omalovažavanje ljudi. Kada je riječ o međusobnom upoznavanju, Uzvišeni u Kur'anu kaže:

O ljudi, Mi vas od jednog muškarca i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.⁶

Allah je čovjeka spustio na Zemlju, i sve, pa čak i Sunce i Mjesec su u službi čovjeka. Čovjek u prirodi koja ga okružuje treba vidjeti znakove Božanskog prisustva. Potčinjavanje svega, pa i prirode čovjeku ne znači da se čovjek smatra dominantnim nad njom, nego da žive u harmoniji i da služba predstavlja sredstvo za spoznaju, a ne dominaciju.

Čovjek se smatra najuzvišenijim stvorenjem u univerzumu, jer je počastvovan da bude halifa Božiji na Zemlji. Čovjek je odgovoran za sve što se dešava u univerzumu, njegova je obaveza (teklif) univerzalna i kosmička. Čovjekovo preuzimanje ove zadaće uzdiže ga na viši stepen od ostatka stvorenja, pa i od meleka; jer je samo on kadar prihvatiti odgovornost – to čini njegovu kosmičku važnost.⁷

Pored ove zadaće, koja ga diže na vrh piramide, čovjeku je podarena i slobodna volja, te samim tim od čovjeka zavisi harmonija i mir na

⁵ Al-Isra', 70.

⁶ Al-Hujurati, 13.

⁷ Usp. Ahmet Alibašić, *Uvod u studije islamske kulture i civilizacije, Hrestomatija*, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, Sarajevo, 2009, str. 49.

svijetu. Ukoliko čovjek naruši tu harmoniju, bit će i pored svih privilegija ponižen i propao.

Mikrokosmos

Nakon što smo definirali čovjeka, sada ćemo vidjeti šta je mikrokosmos koji je usko povezan s pojmom čovjeka.

Prof. Rešid Hafizović daje objašnjenje ovog pojma, koji ne objašnjava odnos makro i mikrokosmosa, nego nas upućuje šta je to sve što sadrži jedan makrokosmos:

“Lice mikrokosmičke naravi, čiji stvarni egzistencijalni korijen nije drugo doli sami božanski Duh ondje smiren kao u hramu svome, predstavlja veoma složen duhovni mozaik čije temeljne konture predstavlja čovječiji um, razum, duša, srce i osjetila.”⁸

Po svemu navedenom, možemo ukazati na nekoliko bitnih stvari koje se navode u vezi s ovim pojmom:

Svijet je sačinjen od makrokosmosa (svijet uveliko), koji predstavlja sve u univerzumu, osim samog čovjeka. Mikrokosmos (svijet u malom, predstavlja centar, umanjenu sliku makrokosmosa), predstavlja se kao poseban svijet, te zbog te odvojenosti od drugih stvorenja, te svega što obitava kao dio makrokosmosa, možemo dokazati razliku između njih, a ta se razlika ogleda u slobodnoj volji. Ono što se odvojilo od makrokosmosa ima pravo da čini ili ne čini, za razliku od onoga što je dio makrokosmosa i što robuje Njemu, bez saznanja za izbor.

Mikrokosmičke sredine

Duhovni organi spoznaje su: duša (nafs), duhovno srce (fuad), kontemplativni um (‘aql/ruh) i stvaralačka imaginacija (khiyal). Ti organi spoznaje su stvoreni za besmrtnost. Oni su najdragocjeniji spoznajni dizajn naše unutarnje, istinske osobnosti čije nedužno razaranje i svaki vid nasilja nad tim dizajnom ima razmjere pomora cijelog ljudskog roda.⁹

8 Rešid Hafizović, *Imanski šarti u svjetlu klasičnog muslimanskog mišljenja*, El-Kalem, Sarajevo, 2006, str. 86.

9 Usp. Rešid Hafizović, *Stubovi islama i džihad*, Connectum, Sarajevo, 2015, str. 235.

Um/razum

Prema Poslanikovom pravorijeku: “Prva stvar koju je Bog stvorio bio je Um.” i: “Prva stvar koju je Bog stvorio bilo je svjetlo.” Univerzalni Um je istovjetan s Muhammedovim Svjetlom, koje je duhovna zbilja poslanika i evlija, ili duhovna zbilja čovjeka u njegovom stanju savršenstva. Univerzalni Um zna sve stvari, jer on je izravni odraz Božijeg znanja. Drugim riječima, on je Skrivena Riznica na prvoj razini svog vidljivog djelovanja.¹⁰

Dr. Rešid Hafizović, pak, za Um kaže sljedeće: “Um, kao istinski intellectus completativus, nepogrešivi je vodič na putu molitve – mi’radža.”¹¹

On, također, za intellectus completativus ili UM navodi da je to organ transcendentne spoznaje, te ga poredi s interpretativnim vjerovjesnikom u nama, koji nikada ne može savladati ‘Iblis našeg bića.’¹²

Ruh/duh

Prema poslaničkom predanju Adem, a.s., kada mu je melek Džibril došao i ponudio mu da od tri duhovna dara izabere jedan: intelekt (‘aql), stid (haya’) i spoznaju/vjeru (‘ilm/din), Adem, a.s., je izabrao intelekt, a kada je melek Džibril zapovjedio stidu i spoznaji/vjeri da odstupe i vrate se u predvječnost, oni su odbili, govoreći: “Nama je naređeno da ostanemo uz intelekt, ma gdje on bio.”¹³

Nezastranjiva i nepodmitljiva, u slučaju glasonoša Božijih nepogrešiva, supstanca našeg bića je ruh/duh koji je Gospodar udahnuo u čovjeka prilikom stvaranja, te nas to odvaja od drugih stvorenja. On mu je podario čula, razum i razumijevanje, učinio ga savršenim – uistinu, u njeg udahnuo Svoga duha – da bi ga pripremio da ispuni svoju veliku obavezu. Odgovornost ili obaveza (teklif) zadata čovjeku ekskluzivno ne poznaje granice. Ona uključuje cijeli univerzum. Cijelo čovječanstvo je predmetom čovjekove moralne akcije; cijela Zemlja i nebo su njegova pozornica, njegov materijal. On je odgovoran za sve što se dešava u

10 William C. Chittick, *Sufijski put ljubavi*, s engleskog preveo: Rešid Hafizović, Naučnoistraživački institut “IBN SINA”, Sarajevo, 2005, str. 88.

11 *Stubovi islama i džihad*, op. cit., str. 88.

12 *Ibidem*, str. 89.

13 *Ibidem*, str. 43.

univerzumu, u svakom njegovom udaljenom uglu. Jer čovjekov teklif ili obaveza je univerzalna, kosmička. Ona se okončava tek sa Sudnjim danom.¹⁴

Duhovno srce

Srce (fuad) organ spoznaje za koji Poslanik islama, a.s., veli i upozorava da mora biti besprijeckorno zdrav i krjepostan, jer “ako je taj organ u našem tijelu zdrav, zdravo je i tijelo, a ako je bolestan, bolestan je i cijeli naš ilovačni hram”.¹⁵

Narav i moral

Filozofski rječnici nude sljedeću definiciju naravi:

Narav (praslav.), u običnom govoru, unutrašnje ustrojstvo i bitno svojstvo stvari, živih bića i osoba. Sinonim je “priroda”. U starohrvatskoj književnoj tradiciji zastupljena su dva značenja, tj. općenito, kao unutrašnje bitno svojstvo (priroda) stvari i, specijalizirano, kao unutrašnje bitno svojstvo čovjeka, njegova ćud. U tom smislu se i znanost koja proučava čovjekovu “ćud” iz koje izvire sve njegovo djelovanje nazivala i “naravoslovlje”.¹⁶

S druge strane, religijski rječnik narav opisuje na sljedeći način:

Narav (lat. natura), u metafizici, unutarnje počelo ustrojstva i potanjen specifikiranja bitka; ono što tvori neko biće kao takvo. U tom se smislu govori o biljnoj, životinjskoj, ljudskoj i božanskoj naravi, o duhovnoj i materijalnoj naravi.¹⁷

Iz navedenog možemo zaključiti da je narav osobina koja opisuje ono unutarnje svakog stvorenja. Možemo je povezati sa karakterom, te sa prirodom čovjeka. Narav je nepromjenjivo svojstvo koje prožima ljudski um, te je odgovorna za svaki čovjekov izbor.

Moral (lat. mores – običaji) ljudsko djelovanje i norme po kojima se usklađuje ili bi se moralo usklađivati. Uključuje sve ljudske odrednice i

14 Usp. Ahmet Alibašić, *Uvod u studije islamske kulture i civilizacije HRESTOMATIJA*, str. 49.

15 *Štubovi islama i džihad*, op. cit., str. 124.

16 Vladimir Filipović, *Filozofski rječnik*, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1984, str. 221.

17 Adalbert Rebić, *Opći religijski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2002.

vrijednosti koje se mogu odnositi na ljudsku volju i djelovanje. Nauka koja se bavi moralom je Etika.¹⁸

Nepisana pravila koja u suštini vode ka dobrome, tj. razlučivanje ispravnog od neispravnog, odnosno razdvajanje dobrog od lošega predstavlja moral. Ono što je zajedničko moralu i religiji, odnosno razlog zbog čega nas Uzvišeni i podučava moralu je put koji čovjek bira. U moralu kao i u religiji čovjek ima dva puta, Pravi put (put dobra), te put propadanja (put zla).

Zaključak

Uzvišeni Allah stvorio je čovjeka, te mu podario razum, kao najveću privilegiju, i u ime Svoje na Zemlji ga kao namjesnika postavio. Podučio ga je imenima – koja se mudrost krije u tome?! Kada Allah prekinu svoju metafizičku šutnju, te odluči da stvara univerzum, On to učini tako što svojoj bezimenoj Biti poče nadijevati Imena. Imena i Atributi Božiji su razlog svega, te sve što se dešava oko čovjeka su upravo djelovanja njihova. Čovjeka obdari duhovnim organima, koji omogućavaju da se spoznaju Imena, a njihovom spoznajom, čovjek spoznaje Gospodara svoga. Jedini supstancijalno preživjeli pečat Božije riječi, Kur'an, čovjek treba da utisne u svoje srce, da svojim razumom shvati te svijetle tragove, aje-te, te da preko sunneta djeluje i tu spoznaju pretvori u djela. Tek tada se čovjek uzdiže na najviši nivo svih stvorenja, i približava se svome Gospodaru, i tek tada je njegova kosmička uloga ostvarena.

¹⁸ *Filozofski rječnik*, op. cit., str. 194.

الإنسان كالعالم الصغير

خلق الله الكون وقسمه على ما يسمى بالعالم الكبير والعالم الصغير. أما العالم الكبير فعبارة عن كل ما في الكون ما عدا الإنسان وهو عالم يجري فيه كل شيء في نظام وانسجام. وعندما انقطع الله عن صمته الماورائي وأراد خلق الإنسان حدث في الكون التغيير، فباتي الإنسان كفرد منفصل، كعالم صغير يمثل مركز العالم الكبير. ولما أنه متفرد بحق الاختيار فبه يتعلق هل يبقى النظام والانسجام السائد في العالم الكبير أم أنه سيخل هذا النظام ويظل مهانا.

Anesa Vatric

Man as the Microcosm

Summary

The Lord created the universe and divided it into what is called the macrocosm (the big world) and the microcosm (the small world). The macrocosm represents everything in the universe except man, and in that world everything happens in one harmonious order. When God broke his metaphysical silence and decided to create man, there was a change in the universe. Man comes as a separate individual, as a microcosm, which represents the center of the macrocosm. Since he is the only one who was granted free will, it is up to him alone to maintain the harmony that prevails in the macrocosm, or to disrupt that harmony and remain humiliated forever.

Hadži Abdurahman-ef. Hukić (1921–1990) biografija

Dr. Šefko Sulejmanović

naučni saradnik u institutu za društvena i religijska istraživanja, tuzla
shevkos@yahoo.com

Sažetak

Abdurahman Hukić rođen je u Tojšićima kod Tuzle, gdje je proveo svoje rano djetinjstvo i stekao osnovno obrazovanje. Društveni ugled i povoljne imovinske prilike porodice iz koje je potjecao omogućile su mu školovanje u Behram-begovoj medresi u Tuzli, a kasnije na čuvenom Univerzitetu El-Azhar u Kairu. Nakon završetka studija i povratka u domovinu, u politički motiviranom sudskom procesu, bio je proskribiran i osuđen 1946. godine na 15-godišnju zatvorsku kaznu. U svom dugogodišnjem radnom vijeku obavljao je više značajnih funkcija, kako u Islamskoj zajednici, tako i u državnom sektoru tadašnje (komunističke) Jugoslavije. Abdurahman-ef. Hukić svojim polivalentnim kompetencijama i radnim angažmanom dao je snažan pečat organizaciji i radu Islamske zajednice od šezdesetih do devedesetih godina 20. stoljeća. Unatoč navedenom, primarna intencija ovoga rada nije ekspliciranje narativa o njegovim izuzetnim pregućima i impresivnim rezultatima u radu, nego znanstveno apodiktična iluminacija njegovog porijekla, porodičnih prilika, školovanja, životnog aktivizma i kretanju u službi.

Ključne riječi: Abdurahman Hukić, porijeklo, školovanje, radni angažman, Islamska zajednica

Uvod

Biografi i kredibilni poznavaoци hadži Abdurahman-ef. Hukića svrstavaju ga u izuzetno angažirane, intelektualno potentne i osebjune ličnosti. Kao vrstan alim, uspješan rukovodilac i poliglota obavljao je više odgovornih dužnosti, kako u Islamskoj zajednici, tako i u privrednom sektoru jugoslavenskog (komunističkog) društva u drugoj polovini 20. stoljeća. Povodom 100 godina od rođenja Abdurahman-ef. Hukića (1921), u Gazi Husrevbegovoj biblioteci u Sarajevu 8. septembra 2021. godine održan je

Abdurahman Hukić

kolokvij pod istoimenim nazivom na kome su podnesena tri referata. Uzgred, vrijedi napomenuti da je ovom manifestacijom promovirana implementacija jednog od benevolentnih projekata Islamske zajednice pod zvaničnim nazivom *Tezkiretnama*.¹ Primarni cilj održanog skupa bio je podsjećanje bosanskohercegovačke kulturne i znanstvene javnosti na život i djelo Abdurahman-ef. Hukića, i njegov produktivan intelektualni rad i organizacijske pomake u funkcioniranju organa i ustanova Islamske zajednice. Savremenici Abdurahmana Hukića, i poznavaoци njegovog života i djela, cijene da je, ipak, najveći doprinos dao u *spisateljskoj i izdavačkoj djelatnosti* u okrilju Islamske zajednice.

Predmet našeg interesiranja u ovome radu, kao i na održanom kolokviju, fokusiran je na biografske podatke Abdurahman-ef. Hukića. Kako se iz objavljenih biografija, kao i sačuvanog personalnog dosjea u Arhivu Islamske zajednice Bosne i Hercegovine (dalje: AIZ BH), osim kratkih i

1 "Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 36. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 13. redžeba 1442. god po H., odnosno 25. februara 2021. godine, donio je sljedeću: Odluku o ustanovljenju Tezkiretname – programa institucionalnog obilježavanja datuma rođenja ličnosti značajnih za islam, muslimane i Islamsku zajednicu u Bosni i Hercegovini."

dokumentarističkih navoda nisu mogli saznati detaljniji podaci o njegovom porijeklu, djetinjstvu, školovanju, političkom proskribiranju, hapšenju, robijanju, radu u društvenom sektoru, dolasku u Islamsku zajednicu, napuštanju Islamske zajednice, te ponovni povratak i ostanak u Zajednici, bilo je nužno konsultirati i druge pisane i narativne izvore. U tom smislu, veliku pomoć pri pisanju ovoga rada, svojom dobrotom i susretljivošću pružili su nam direktor mr. Osman Lavić i uposlenici Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, kao i nekoliko drugih poznanika i prijatelja svojim usmenim kazivanjima, a posebno profesor Ekrem Sakić iz Tojšića i Abdurahmanov sin mr. Adnan Hukić iz Sarajeva, na čemu sam im neizmjereno zahvalan. Svaki od unesenih podataka, pisanih ili narativno kazanih, konsekvntno su navedeni u podnožnim napomenama ovoga rada.

Rad je, uz *Uvod* i *Zaključak*, strukturiran u tri međusobno integrirajuća poglavlja: *Porijeklo*, *Školovanje* i *Robija i radni angažman* Abdurahman-ef. Hukića. Iako je o ovom vrsnom alimu, rukovodiocu i poliglotti dosta toga napisano i kazano, kako u našoj periodici, tako i drugim publikacijama, nadamo se da će ovaj rad, koji nudi nešto više biografskih noviteta o njegovom porijeklu, školovanju, životnim kušnjama i radnom angažmanu, potaknuti mlade istraživače da se aktivnije i serioznije bave valoriziranjem duhovne i intelektualne zaostavštine ovog ekspresivnog alima, kao i bogatim naslijeđem druge naše renomirane uleme. Vjerujem da mnogi od njih zaslužuju daleko veću pažnju, poštovanje i institucionalno priznanje od onoga koje danas imaju.

Porijeklo

Abdurahman-ef. Hukić rođen je 3. jula 1921. godine u Tojšićima kod Tuzle, na području današnje općine Kalesija, gdje je proveo djetinjstvo i ranu mladost te stekao početno osnovno obrazovanje. Prva četiri razreda završio je u Tojšićima, a ostale razrede osnovnog obrazovanja u Tuzli.² Do autentičnije provjere navedenih podataka u matičnim knjigama nismo bili u mogućnosti doći, s obzirom na to da je zgrada općine Tojšići izgorjela u požaru kojom prilikom je uništena cjelokupna

² Prema kazivanju Adnana Hukića, 17.10.2011.

općinska dokumentacija.³ Međutim, na većem broju dokumenata potpuno identično su navedeni datum i mjesto njegovog rođenja. Na nekim od dokumenata koji se nalaze u personalnom dosjeu Abdurahman-ef. Hukića, a koji se čuva u Arhivu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, u depoima Gazi Husrev-begove biblioteke,⁴ navedena su imena njegovih roditelja i djeda. Prema navedenom, otac mu se zvao *Hamza* (rođ. 1864),⁵ majka *Merdža* (rođ. 1882).⁶ Na jednom prepisu diplome iz Kaira, datiranim sa 25.7.1953. godine, navodi se *Abdel Rahman sin Hamze, sin Osmana*, što konsekventno ukazuje da se Abdurahmanov otac zvao Hamza, a Hamzin otac Osman (rođ. 1840).⁷

Značajna saznanja o njegovom porijeklu, odnosno njegovom ocu, pružaju nam podaci postavljeni na web-stranicama koje govore o etnologiji i lokalnoj historiji Tojšića i okoline. Ispod jedne od postavljenih ilustracija lika Hamze Hukića nalazi se sljedeći popratni tekst: *Hamza Hukić, prvi tojšićki hadžija⁸ i vlasnik hana, jedan je od najvažnijih ljudi u historiji ovog mjesta. Rođen je 1863. godine. Han je otvorio tokom 1911. godine kada je kupio zgradu u kojoj su bile smještene kafana i dućan.*⁹

Izgleda da je Hamzin han u to vrijeme bio centralno mjesto Tojšića, kao što je to navedeno na jednoj od etnoloških internetskih postavki,

-
- 3 "Općina Tojšići je oformljena krajem 1945. godine, kada definitivno prestaje da egzistira Općina Vukovlje. (...) Zgrada Općine Tojšići bila je u centru Tojšića: u prizemlju zgrade bila je prodavnica, a na spratu općinske kancelarije. Zgrada je izgorjela u požaru 1956. godine i tom prilikom uništena je i dokumentacija, uključujući i matične knjige. Matičari su od kuće do kuće uzimali podatke od živih građana i na taj način pokušali izvršiti rekonstrukciju matičnih knjiga." U: Sejfulah Imamović, *Vukovlje* 2010, 78, (dalje: S. Imamović, *Vukovlje*).
 - 4 O Arhivu Islamske zajednice, te o stanju, značaju i srednosti arhivske građe u navedenom Arhivu, više vidi u: Šefko Sulejmanović, Muhamed Hodžić, "Kratak pregled arhivske građe Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – stanje, značaj i srednost", *Arhivska grada vjerskih zajednica*, Zbornik radova, Tuzla, 2020, 42-55.
 - 5 Treba obratiti pažnju da se na nekim dokumentima, ili narativnim izvorima, kao godina rođenja Hamze Hukića navodi 1864, a nekada 1863. godine, što ne bi trebalo umanjivati kredibilitnost ovoga rada.
 - 6 Merdža je bila kći hfz. Mehmed-ef. Mulahalilovića, zv. Mehić-efendija, iz Vukovija. Prema kazivanju Nurif-ef. Herića (1947-2021), dugogodišnjeg pravnika u najvišima organima Islamske zajednice, Sarajevo, 8.9.2021.
 - 7 Arhiv Islamske Zajednice u Bosni i Hercegovini (dalje: AIZ BH), Personalni dosije Abdurahmana Hukića (dalje: PDAH), *Prepis/prevod diplome o svršenim studijama za strance u školskoj 1940/41. godini*.
 - 8 Hamza Hukić obavio je hadž 1931. godine. Podatak naveden prema kazivanju Abdurahmanovog sina, odnosno Hamzinog unuka Adnana Hukića, 17.10.2021.
 - 9 Ekrem Sakić, *Hamzin han u Tojšićima*, Dostupno na: <https://www.google.com/search=hamzin+han+u+tojsicima/> (Deposited 4.9.2021). Ekrem Sakić, autor rada, rođen 19.1.1967. godine u Kikačima, općina Kalesija, profesor je historije i geografije u OŠ "Tojšići". Aktivno se bavi izučavanjem mikrohistorije. Rezultate svojih istraživanja objavio je u više radova, kako u printanoj tako i elektronskoj formi.

gdje se *explicite* kaže: *Hamzin han je srce Tojšića kojeg je 1911. godine pokrenuo Hamza Hukić (...). U ovom hanu su se odmarale kiridžije, a također je služio kao stanica za poštanska kola i autobuse. Od 1953. do 1978. godine u hanu je bila smještena općinska kancelarija. Porodica Hukić i danas čini jezgro Tojšića iz kojeg je stasalo preko 50 potomaka.*¹⁰ Hamzin han je imao značajnu, a po nekima u presudnu ulogu u nastanku i urbanizaciji današnjeg naselja Tojšići, koje zapravo, postaje značajan administrativni centar tek nakon Drugog svjetskog rata.¹¹ U prilog tvrdnji da je Hamzin han bio središte današnjih Tojšića govori i podatak da je lokalno stanovništvo, polazeći u Tojšiće govorilo – “odoh Hanu”.¹²

Zanimljivo je da se ime Hamze Hukića veže i za prvu mektebi-ibtidaiju u Tojšićima, njeno osnivanje, rukovođenje, finansiranje i materijalnu potporu njenih učenika. U jednom esejističkom osvrtu Ekrema Sakića na mektebi-ibtidaiju u Tojšićima, pored ostaloga, navedeno je i sljedeće:

Prvi mutevelija mektebi-iptidaije u Tojšićima bio je Hamza Hukić. Njegov značaj za osnivanje iptidaije i njeno funkcionisanje je ogroman. Kao vlasnik hana u Tojšićima, bio je u mogućnosti da finansijski i na svaki drugi način pomaže rad iptidaije. Učenici u ovoj iptidaiji su imali jedan besplatan obrok dnevno koji im je obezbjeđivao Hamza Hukić iz svog hana. Nakon završetka Drugog svjetskog rata, u novonastalim okolnostima, mektebi-iptidaije nestaju sa historijske scene, a njihovu ulogu u obrazovnom smislu preuzimaju novoformirane narodne škole.¹³

Navedeni podaci koji govore o imovnom stanju i društvenom statusu i ugledu porodice Hukić morali su imati važnu ulogu u pomaganju

10 Ekrem Sakić, *Hamzin han u Tojšićima*, Dostupno na: <https://www.google.com/search=hamzin+han+u+tojsicima/> (Deposited 4.9.2021).

11 Tojšići su bili općinski centar od 1945. godine. (Vidi podnožnu napomenu u ovome radu pod rednim brojem br. 1.) U Tojšićima je dugo bilo sjedište Islamske zajednice, kako to navodi dobro upućeni profesor Enver Alić. “Kancelarija Džematskog odbora Rainci (Zvanični pečat: Džematski odbor islamske vjerske zajednice u Narodnoj republici Bosni i Hercegovini – Rainci) bila je u Tojšićima sve do 1966. godine. Početkom 1966. godine mijenja se naziv glavne islamske administrativne institucije i glasi: Odbor Islamske vjerske zajednice u SR Bosni i Hercegovini – Tojšići i takav naziv ostaje sve do 1976. godine.” U: Enver Alić, *Naš medžlis Kalesija*, Kalesija, 2016, 142. usporedi i str. 21, (dalje: E. Alić, *Naš medžlis Kalesija*).

12 Prema usmenom kazivanju Ekrema Sakića, Tojšići, 7.10.2021.

13 Ekrem Sakić, *Tojšićka iptidaija nekad prestižna muslimanska osnovna škola*. Dostupno na: <http://www.ntv.ba/tojsicka-iptidaija-nekad-prestizna-muslimanska-osnovna-skola/> (Deposited 4.9.2021).

školovanja Abdurahmana Hukića, kako u Behram-begovoj medresi tako i na čuvenom El-Azharu u Kairu, kao i činjenica da je njegova majka Merdža-hanuma bila kći uglednog džematskog imama hfz. Mehmed-ef. Mulahalilovića (1855–1935) iz Vukovija kod Kalesije. *Hafiz Mehmed ef. Mulahalilović je bio poznat kao jedan od bolje uleme u cijelom tuzlanskom kraju.*¹⁴ Pored kćeri, o kojima malo znamo, Mehmed-efendija je imao tri sina od kojih su dvojica bili imami, a najstariji sin Husejn-ef. je poslije završetka Behram-begove medrese u Tuzli nastavio školovanje u Istanbulu.¹⁵ U biografskom smislu, relevantno je spomenuti da je Abdurahman sa majčine strane vodio porijeklo iz eminentne ilmijanske porodice. Prema dostupnim saznanjima, Merdža-hanuma bila je 18 godina mlađa od muža Hamze, a sina Abdurahmana rodila je u 39. godini života *kao posljednjeg od jedanaestoro [njihove] djece.*¹⁶

Školovanje

Abdurahman Hukić se školovao u rodnim Tojšićima, Tuzli i Kairu. Već u mektebskim danima mladi Abdurahman se isticao svojom marljivošću i razboritošću među svojim vršnjacima. Budući da je mektebi-ibtidajja u Tojšićima počela sa radom 1929/30. školske godine, sasvim je vjerovatno da je i mladi Abdurahman pohađao navedenu školu, mada o tome

14 "Bio je zapažen kao dobar poznavalac nekoliko islamskih disciplina, kao i sva tri islamska orijentalna jezika. U šerijatskom pravu, posebno se isticao u poznavanju šerijatskog nasljednog prava. Sve svoje slobodno vrijeme hafiz Mehmed-ef. je provodio u svojoj biblioteci, decenijama proučavajući djela najčuvenijih islamskih teologa sa istoka. (...) On je primao i redovno čitao poznate stambolske časopise *Sirati Mustekim*, *Iršad* te *Nurul Islam* čije stupce su ispunjavali najpoznatiji teološki pisci." U: S. Imamović, *Vukovije*, 156. Pored ostaloga, nuđena mu je kadijska služba u Srebrenici, koju nije prihvatio, zbog imamske službe u Vukovijama. *Isto*, 156.

15 Više podataka o hafizu Mehmed-ef. Mulahaliloviću, kao i o njegovom porodičnom stablu, s fotografijom lika i nišana, pogledaj u: S. Imamaović, *Vukovije*, 155-158. Vidi i: Ahmed Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, Sarajevo 2018, 377-378 (dalje: A. Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*), Refik Hadžimehanović, Tuzlanski hafizi, *Takvim za 1983.*, 182; I. H., Hafiz Mehmed-ef. Mulahalilović (Uz 50-godišnjicu smrti), *Glasnik VIS* u SFRJ, br. 5, XLVIII/1985, 574-577.

16 Navedeno prema kazivanju Adnana Hukića, 17.10.2021.

nemamo pouzdanih saznanja.¹⁷ Prvi, i dugogodišnji nastavnik i vjeroučitelj u ovoj školi bio je Osman-ef. Rančić,¹⁸ koji je mogao izvršiti znatan utjecaj da na daljnje školovanje i životni put mladog Abdurahmana Hukića. Također, nemamo pouzdanih podataka o tome kada su roditelji poslali svoga sina Abdurahmana na školovanje u Behram-begovu medresu u Tuzlu, ali znamo da je istu uspješno završio 1937. godine.¹⁹ S obzirom na to da je školovanje u medresama u to vrijeme trajalo pet godina, najvjerovatnije da je Abdurahmana postao softa Behram-begove medrese 1932. godine, što se može zaključiti i na osnovu jedne fotografije iz navedenog perioda.

Iako u *Monografiji Behram-begove medrese* u Tuzli iz 2016. godine nisu preneseni podaci iz tadašnjih matičnih knjiga, posredno se mogu saznati neki podaci relevantni za svršeničke ove škole, kao i uvjete u kojima su se školovali.²⁰ U podnaslovu *Monografije* "Poznati apsolvenci Medrese", a koji obuhvata period od njenog osnivanja do 1949. godinom, navedeno je i ime Abdurahmana Hukića, s napomenom, *profesor, jedno vrijeme šef*

17 "Tojšićka iptidajja počela je sa radom 1929/30-te god. Nastava se prvobitno odvijala u zgradi mekteba koji je građen od drveta na čardak. Prizemlje tog objekta je služilo kao učionica u kojoj su se nalazila tri reda klupa, jedan red - jedan razred, (prema kazivanju Juse Babajića, rođenog 1924-te god., koji je pohađao nastavu u Drvenom mektebu." Više podataka o mektebi-ibtidajji u Tojšićima, vidi u: <http://www.ntv.ba/tojsicka-iptidajja-nekad-prestizna-muslimanska-osnovna-skola/> (Deposited 5.10.2021.). Prema usmenom kazivanju Ekrema Sakića, u razgovoru s autorom ovoga rada 7.10.2021. godine, mektebi-ibtidajja mogla je biti sagrađena i 1927. godine, a u njenoj gradnji značajnu ulogu imao je Hamza Hukić, otac Abdurahmana Hukića.

18 "Osman-ef. Rančić rođen je u kalesijskom naselju Čive. Nakon završene Behram-begove medrese u Tuzli 1927. godine, angažovan je u tojšićkoj ibtidajji kao vjeroučitelj i nastavnik od njenog osnivanja do 1946-te god." Vidi u: <http://www.ntv.ba/tojsicka-iptidajja-nekad-prestizna-muslimanska-osnovna-skola/> (Deposited 5.10.2021.). Vidi i: E. Alić, *Naš medžlis Kalesija*, 41.

19 Abdurahman-ef. Hukić je s kolegom iz Medrese Mustafa-ef. Drljačom 1938. godine otišao na daljnje školovanje u Kairo, gdje su upisali teologiju na čuvenom El-Azharu. Abdurahman-ef. Hukić je diplomirao na ovom univerzitetu, dok je Mustafa-ef. Drljača prekinuo studije i otišao u Tursku, gdje se posvetio trgovini. Usporedi: Jusuf Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*, Sarajevo 2002, 165, (dalje: J. Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*).

20 Više zanimljivih podataka o uvjetima školovanja u tadašnjim medresama, pa i u Behram-begovoj medresi u Tuzli nalazimo u *Monografiji Behram-begove medrese* od Jusufa Mulića, gdje se, pored ostaloga kaže: "U I razred nižih medresa mogla su se upisati djeca u dobi između 12 i 16 godina koja su završila osnovnu školu i uz obavezu da polože prijemni ispit iz učenja *Kur'ana*. U Medresu je bio omogućen upis i učenicima bez završene narodne škole, ako u okviru dopunske nastave u medresi taj nastavni program uspješno savladaju i polože ispite za nedostajuće razrede." U: Jusuf Mulić, *Behram-begova medresa u Tuzli (1626-1939): Niža okružna medresa u Tuzli (1939-1949)*, Sarajevo, 2014, 33. Više o navedenom pogledati na str. 31-50 (dalje: J. Mulić, *Behram-begova medresa u Tuzli*).

*kabineta Reisu-l-uleme.*²¹ Također, na posredan način nude nam se saznanja o nazivima nastavnih predmeta koji su izučavani u navedenom periodu. Tako je u *Monografiji explicite* naveden primjer Šefika Jahića (1920–1978) iz Tuzle koji je kao vanredan učenik petoga razreda, školske 1938/39. godine polagao ispite iz sljedećih nastavnih predmeta: “Kiraeti Kur’an, Akaid, Fikh, Tefsir, Hadis, Ahlak, Povijest islama, Meanija, Arapski jezik, Turski jezik, Mantik, Feraiz, Imamet, Husni-hat, Srpsko-hrvatski jezik, Povijest, Zemljopis, Matematika, Prirodopis, Gospodarstvo, Fizika, Higijena, Metodika vjerske nastave, Administracija, i Pisanje”. Diploma navedenog apsolventa je *posebno zanimljiva po tome što govori da je te školske godine u petom razredu izučavano čak 25 različitih predmeta*. Nastavu u to vrijeme u Behram-begovoj medresi održavali su veoma ugledni i kompetentni alimi.²²

Nakon završetka Behram-begove medrese, u namjeri da nastavi daljnje školovanje, uz podršku roditelja, sa 16,5 godina Abdurahman-ef. Hukić odlazi u Atinu (Grčka), gdje se raspituje za mogućnost daljnjeg školovanja. Iz Atine se vratio kući s novim iskustvom i korisnim informacijama. Nakon roditeljske saglasnosti i dobivene vize (oktobar 1938.) uputio na studije u Kairu 1939. godine gdje, prema iskazu njegovog sina Adnana, iste godine upisuje pravno-teološki smjer [*usuli-ddin*]²³ na čuvenom islamskom Univerzitetu El-Azhar.²⁴ Nakon završetka Behram-begove medrese, a prije odlaska u Kairo, Abdurahman-ef. Hukić radio je kratko vrijeme kao muallim mekteba u Suhoj kod Živinica.

Do početka Drugog svjetskog rata školovao se uz podršku roditelja. Međutim, rat je prekinuo komunikacijske veze, tako da se Abdurahman morao sam snalaziti i zarađivati za svoje školovanje. Ubrzo je u Kairu bio

21 *Monografija Behram-begove medrese*, Tuzla, 2016, 114, (dalje: *Monografija Behram-begove medrese*). U navedenoj *Monografiji*, nije navodena godina upisa, kao ni godina završetka Medrese Abdurahmana Hukića, kao ni drugih učenika koji su pohađali Behram-begovu medresu u tom periodu.

22 *Isto*, 111–113. Rješenjem Ulema-medžlisa u Sarajevu zaposlenici u Behram-begovoj medresi školske 1939/40. godine su, na osnovu Pravilnika o službenicima Islamske vjerske zajednice razvrstani po kategorijama, grupama i stepenima. Kao uposlenice Medrese u spomenutom periodu navedeni su: Sivčević Salih, upravitelj; Husić hfz. Muhamed, muderris; Šabić Ševket, p. predm. učitelj i Imamović Ibrahim, suplent Gimnazije. U: *Monografija Behram-begove medrese*, 113.

23 Prema: E. Alić, *Naš medžlis Kalesija*, 39.

24 Prema kazivanju Adnana Hukića, Sarajevo, 4.9.2021. Kada govori o odlasku Abdurahman-ef. Hukića na studije u Kairo, Jusuf Ramić navodi 1938. godinu. Usporedi: J. Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*, 165.

regrutovan u savezničku vojsku, kao pripadnik vazduhoplovne jedinice, ali je nakon šest mjeseci obuke demobiliziran iz zdravstvenih razloga.²⁵ Nakon završenog studija i šest godina provedenih u Kairu vraća se u Tojšiće s univerzitetskom diplomom El-Azhara. Za vrijeme šestogodišnjeg školovanja na El-Azharu, usljed vanrednih okolnosti, ponovio je samo jedan ispit, što govori u prilog njegovom intelektualnom potencijalu i smisleno organiziranom studentskom životu. Za vrijeme studija u Kairu uporedo je završio dopisnu školu za ekonomiju na Sorboni, na francuskom jeziku. *Uz arapski, perzijski i turski jezik, tečno je govorio francuski i engleski jezik,*²⁶ što dodatno potvrđuje njegovu znanstvenu radoznalost i intelektualnu kapacitiranost.

Jusuf Ramić, u ranije spomenutoj studiji, navodi tri generacije Bošnjaka na El-Azharu od 1925. godine. Do 1948. godine: prva generacije (1925–1934), druga generacija (1934–1939) i treća generacija (1939–1948).²⁷ *U trećoj generaciji diploma sa El-Azhera ponijeli su sljedeći naši studenti Abdurahman Hukić, (...) Mustafa Sahačić,²⁸ Husein Viteškić,²⁹ Ćamil Avdić³⁰ i Sejjid Musić.³¹*

Na osnovu jednog prepisa kairske diplome da se zaključiti da su studenti iz bivše Jugoslavije *polagali dopunski prijemni ispit, prije upisa na Azhar*, te da su dobijali *svjedodžbu "Alemijju" kao završnu diplomu pri opštem odjeljenju za strance*, inače predviđenu redovnom administrativnom procedurom za strane studente. Tako u podnesenom zahtjevu Abdurahmana Hukića (Abdurahman Hamza Osman),³² *Njegovoj Eminenciji Rektor Univerziteta El-Azhar*, od 26. novembra 1953. godine, decidno je navedeno:

25 Zbog simptoma blažeg oblika daltonizma – neraspoznavanja nijansi boja. Prema izjavi Adnana Hukića.

26 Prema kazivanju Adnana Hukića, Sarajevo, 4.9.2021.

27 J. Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*, 266-267.

28 Mustafa Sahačić poznat je kao dugogodišnji imam Gazi Husrev-begove džamije u Sarajevu. Više o navedenom vidi u: *Isto*, 171-172.

29 Nakon El-Azhara, zajedno sa Ćamilom Avdićem otišao je u SAD gdje je radio kao bibliotekar: *Isto*, 172-173.

30 "Nakon završetka studija, zbog ratnih prilika u Domovini, ostao je u Kairu. U Kairu je jedno vrijeme na koledžu predavao francuski jezik, a zatim je, kada su ga naši iseljenici u SAD pozvali da im bude imam, otišao u Čikago i na dužnosti imama proveo dvadeset i pet godina. U Čikagu je magistrirao na *Rosary* koledžu iz oblasti bibliotekarstva. O Ćamilu Avdiću više pogledati u navedenom djelu Jusufa Ramića, str. 173-178.

31 *Isto*, 164.

32 Iz navedenog dokumenta, kao i nekoliko drugih dokumenata pisanih na arapskom jeziku, Abdurahmanovo ime i prezime navodeni su kao: Abdurahman Hamza Osman. Dakle, navedeno je njegovo, očevo i djedovo ime.

Abdurahman Hamza Osman iz Tojšića, Tuzla, Jugoslavija, prošao je na diplomskom ispitu godine 1940-1941., a pošto je ispitan po slijedećim predmetima: islamsko zakonodavstvo /fikh/, osnove islamskog zakonodavstva /usul/, komentar korana /tefsir/, tradicija /hadis/, terminologija tradicije /mustaleh/, sintaksa arapskog jezika /sarf/, gramatika arapskog jezika /nahv/, stilistika /meani/, retorika /bejan/, nauka o jezičnim ukrasima /bedi/, nauka o monoteističkom božanstvu /tevhid/, logika /mantik/. Ova svjedodžba smatra se završnom diplomom pri opštem odjeljenju za strance.³³

Diploma o završenom dodiplomskom studiju Abdurahmana Hukića na Univerzitetu El-Azhar za sada nije nam bila dostupna, a što bi predstavljalo iznimnu vrijednost za egzaktno valoriziranje kvalitativnih dostignuća njegovog školovanja u Kairu.

Robija i radni angažman

Po okončanju studija u Kairu vratio se u domovinu koja je sada nosila naziv Federativna Narodna Republika Jugoslavija, a ne Kraljevina Jugoslavija, kako se zvala do početka Drugog svjetskog rata. Neujednačeni su podaci o tome kada se tačno vratio iz Kaira u domovinu, 1945. ili 1946. godine, kao i o tome koliko je vremena proveo na izdržavanju stroge zatvorske kazne. U publiciranim biografijama se navodi da se u domovinu vratio 1945. godine, a da je u periodu od 1946. do 1950. godine bio u zatvoru u Zenici.³⁴ Međutim, pored navedenih podataka, koji se refleksivno biografski preslikavaju, značajna saznanja o životnom putu Abdurahman-ef. Hukića nakon povratka iz Kaira pružio nam je njegov sin Adnan Hukić, koji kaže da je Abdurahman tek po dolasku u rodne Tojšiće saznao da su mu u vrijeme Drugog svjetskog rata, usljed bolesti, na ahiret preselili otac i dva brata. Abdurahman-ef. Hukić je od uglednih

33 AIZ BH, PDAH, *Prijevod "Alemije", završne diplome Abdurahmana Hukića pri općem odjeljenju za strance na Al-Azharu u Kairu, akademska godina 1940/41.* "U Kairu, 28. novembra 1953., Šef ispitne komisije, pečat i potpis, Ahmed Hariri.; Br. 2265/53. Poslanstvo FNRJ u Kairu potvrđuje da je ovaj prevod istovjetan sa njegovim izvornikom na arapskom jeziku, koji je naveden na prvoj stranici. Kairo, 10 decembar 1953. Sekretar, Dr. Mirko Žgur, sr."

34 A. Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, 245.

i imućnih roditelja naslijedio vrijedno imanje. Nova, komunistička vlast, kao visokoobrazovanom mladiću, uglednoga roda, nudi mu “adekvatno” zaposlenje u Tuzli, i aktivan partijski angažman, tj. slijeđenje i javno zagovaranje komunističke ideologije i njenih “vrijednosti”.³⁵

Nakon što nije prihvatio “izdašne” ponude aktualne komunističke vlasti, u ljeto 1946. godine, u jutarnjim satima bio je priveden na informativni razgovor, u politički motiviranom sudskom procesu javno je proskribiran i osuđen na strogu zatvorsku kaznu u trajanju od 15 godina. Odslužio je ukupno osam godina, četiri u Zenici i tri godine i osam mjeseci u Foči.³⁶ Kao popratna mjera gubljenja građanskih prava, aktualna državna vlast oduzela mu je 170 dunuma poljoprivrednog zemljišta u Sprečkom polju, koje je naslijedio od svojih roditelja.³⁷

Po izlasku iz zatvora dolazi u Sarajevo u namjeri da nađe zaposlenje. Međutim, kao bivšeg političkog zatvorenika, iako je nosilac dvije univerzitetske diplome i poznavalac nekoliko stranih jezika, niko ga ne želi i ne smije zaposliti.³⁸ Ipak, uz pomoć i razumijevanje dobrih ljudi zaposlio se kao fizički radnik u tvornici bicikla na Ilidži u Sarajevu, gdje je proveo šest mjeseci. Stjecajem određenih povoljnih okolnosti, direktor “Velegovine” primijetio je njegove stručne i poliglotske sposobnosti i ponudio mu adekvatan angažman u istoimenom preduzeću³⁹ u kojem je ostao od 1954. do 1960. godine.⁴⁰

35 O društveno-političkim prilikama u tadašnjoj avnojevsjoj Jugoslaviji, više vidi u: Denis Bećirović, “Ustavno i zakonsko reguliranje statusa vjerskih zajednica u socijalističkoj Bosni i Hercegovini od 1945. do 1991. godine”, *Prilozi historiji Bosne i Hercegovine u socijalističkoj Jugoslaviji*, Zbornik radova, Sarajevo 2017, 120. Radmila Radić, “Politička ideologija kao sekularna religija i njena integrativna funkcija”, u: *Dijalog povjesničara-istoričara*, 4, Pečuj, 20-22. oktobra 2000, prir. Hans-Georg Fleck, Igor Graovac, Zagreb, 2001, 466-481, 476-478.

36 Ima mišljenja da je u zatvoru proveo pet godina, a ne osam. Tako, Jusuf Ramić *explicito* navodi: “Nakon završenih studija u Kairu Abdurahman Hukić se vraća u domovinu. Poslije oslobođenja 1945. godine osuđen je na pet godina strogog zatvora koje je zajedno sa Rešadom Kadićem proveo u Zenici.” U: J. Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*, 166.

37 Prema kazivanju sina Adnana Hukića, Sarajevo, 4.9.2021.

38 *Isto*.

39 Preduzeće, danas je uobičajen naziv za preduzeće, “firma” ili “kompanija”.

40 AIZ BH, PDAH, *Sporazum o raskidanju radnog odnosa*. Na kartici navedenog naziva se nalaze podaci o sporazumnom raskidanju radnog odnosa između Velegovine, preduzeća na veliko, Sarajevo i Hukić, Hamze Abdurahmana, službenika, koji je zasnovan dana, 1.1.1954. godine. Ugovor se raskida po sporazumu. Radni odnos po ovom sporazumu prestaje 31.3.1960. godine koga se dana Hukić, Hamze Abdurahman razrješava dužnosti.

U međuvremenu Abdurahman-ef. se oženio sa Nadžijom Mujezinović (rođ. 1930) iz Tuzle.⁴¹ Godine 1956. dobili su kći Aidu, a 1959. sina Adnana.⁴² Iz jednog dokumenta koji je uputio Vrhovnom islamskom starješinstvu u FNRJ, Sarajevo, imamo saznanja da je 1960. godine stanovao u ulici Valtera Perića 2/II, Sarajevo.⁴³

U Islamsku zajednicu došao je 1. aprila 1960. godine na mjesto šefa Kabineta reisu-l-uleme hadži Sulejman-efendije Kemure. Na tom mjestu ostao je punih osam godina, da bi 30. aprila 1968. godine sporazumno, iz nama nepoznatih razloga, napustio Islamsku zajednicu.⁴⁴ U biografijama Abdurahmana Hukića se, uglavnom, ne spominju druge aktivnosti koje je uporedo vršio dok je bio šef Kabineta reisu-l-uleme. Međutim, iz jednog dokumenta Starješinstva Islamske zajednice u SR Bosni i Hercegovini, koji je potpisao njegov predsjednik Naim Hadžiabdić, vidi se prihvatanje njegove ostavke na mjestu direktora Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, sa danom, 1.1.1966. godine.⁴⁵

Nakon sporazumnog raskida radnog odnosa u Islamskoj zajednici, Abdurahman-ef. Hukić se zaposlio u spoljnoj trgovini u okviru koje je radio u Libiji sve do 1975. godine, gdje je u periodu 1968–1970. godine bio direktor preduzeća “Yugo-Libija”. Nakon sedmogodišnjeg rada u društvenom sektoru, ponovo se sporazumno vratio u Islamsku zajednicu. Od 1975. do 1981. godine bio je direktor Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu. S tog položaja je penzionisan. Međutim, njegova radna aktivnost nije time prestala, jer je nastavio honorarno obavljati dužnost savjetnika

41 Nadžijin otac je iz poznate tuzlanske porodice Mujezinović, a majka iz ugledne porodice Pašić, također iz Tuzle. Prema kazivanju sina Adnana Hukića, Sarajevo, 4.9.2021.

42 AIZ BH, PDAH, Podaci navedeni na *Potvrdi o primljenoj prijavi-odjavi*, nakon sporazumnog raskida ugovora s Vrhovnim islamskim starješinstvom u Sarajevu, od 1. maja 1968. godine.

43 AIZ BH, PDAH, *Vrhovno islamsko starješinstvo*, Sarajevo, br.: 1031/60, 1.4.1960. “Abdurahman Hukić, službenik, Valtera Perića 2/II, Sarajevo, Vrhovno islamsko starješinstvo u FNRJ Sarajevo, Izvještavam cijenjeni naslov da sa današnjim danom nastupam na radno mjesto šefa kabineta Reisu-l-uleme VIS u FNRJ u Sarajevu, što molim da primite na znanje, Sarajevo, 1. aprila 1960. A Hukić (potpis).” Tekst je pisan na bijelom papiru, štampaćom mašinom.

44 AIZ BH, PDAH, *Saglasnost Reisu-l-uleme Islamske vjerske zajednice u SFRJ za sporazumni prekid radnog odnosa između Vrhovnog islamskog starješinstva i Abdurahmana Hukića*, br. 1060/68, od 30.4.1968.

45 AIZ BH, PDAH, *Rješenje kojim se uvažava ostavka hadži Abdurahman-ef. Hukića na dužnosti direktora Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu*, broj:5590/65 od 22.12.1965. Vidi prilog u ovome radu pod rednim brojem 8. Iz navedenog priloga nejasno je da li je Abdurahman-ef. Hukić bio v.d. director ili direktor Gazi Husrev-begove biblioteke. U preambuli *Rješenja* piše: “U predmetu podnijete ostavke v.d. direktora...”, a u *Rješenju* se navodi: “Uvažava se ostavka koju je podnio g. Hukić H. Abdurahman ef. na dužnosti direktora Gazi Husrev-begove biblioteke...”

reisu-l-uleme u Vrhovnom islamskom starješinstvu sve do svoje smrti 1990. godine.⁴⁶

Zanimljivo je, ali i veoma instruktivno, da Abdurahman-ef. Hukić nije prihvatio saradnju s tadašnjom komunističkom vlašću uz benefite koji su mu više puta (po)nuđeni, te da se dva puta vraćao u Islamsku zajednicu, i Allahovom voljom, kao njen uposlenik završio svoj radni vijek.⁴⁷ Nikada nije zaboravio niti zanemario svoje porijeklo, svoj islamski korijen i bošnjački identitet, ali i očevo emanet koji mu je bio duhovni korektiv i životna vodilja, poznat samo rijetkim i najpovjerljivijim saradnicima, kojima je u momentima duboke diskrecije znao kazati: "Mene je otac školovao da služim Islamskoj zajednici i muslimanima..."⁴⁸

Pored već navedenih dužnosti koje je vršio u Islamskoj zajednici, Hukić je rukovodio i izdavačkom djelatnošću Starješinstva Islamske zajednice od 1975. do 1984. godine, kada je objavljeno više značajnih knjiga iz islamistike, kulturne baštine muslimana, udžbenika i priručnika. Bio je urednik *Glasnika Vrhovnog islamskog starješinstva* od 1976. do 1989. godine, te glavni urednik *Anala Gazi Husrev-begove biblioteke* od knjige IV/1976. do knjige XI-XII/1985. godine. Učestvovao je na brojnim naučnim skupovima kod nas i u svijetu. Učinio je mnogo na planu povezivanja Islamske zajednice sa islamskim svijetom. Veliki je njegov doprinos organizaciji odlaska na hadž jugoslavenskih muslimana u okviru tadašnje Islamske zajednice, a više je puta bio i glavni vodič jugoslavenskim hadžijama ispred Vrhovnog islamskog starješinstva u Sarajevu. Za potrebe hadžija napisao je praktičan vodič *Kako ću obaviti hadždž*. Govorio je

46 Navedeni podaci su djelimično, a neki u cijelosti preuzeti iz: Kadribegović Aziz, Hadži Abdurahman-ef. Hukić (1921-1990), *Glasnik RIZ*, LIII/1990, br. 3, str 113-115; Aziz Kadribegović, Hadži Abdurahman-ef. Hukić, *Preporod*, br. 13/476, Sarajevo, 1.7.1999, 16; J. Ramić, *Bošnjaci na univerzitetu El-Azher*, 105-112; A. Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, 245-246.

47 Abdurahman Hukić je jedno vrijeme bio i predsjednik Upravnog/Školskog odbora Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu. Vidi: Mustafa-ef. Spahić, "Čovjek koji je volio pomagati ljudima", *Oslobodjenje*, Dostupno na: <https://www.oslobodjenje.ba/dosjei/teme/čovjek-koji-je-volio-i-pomagao-ljudima-580425/> (Deposited 10.9.2021.)

48 Prema kazivanju njegovog sina Adnana Hukića, Sarajevo, 4.9.2021.

arapski, [perzijski], turski, [engleski] i francuski jezik, a bio je i službeni sudski tumač za arapski i francuski jezik.⁴⁹

Mnoge aktivnosti je pokrenuo i veoma kompetentno vodio Abdurahman-ef. Hukić u Islamskoj zajednici, o kojima, ipak, malo znamo.⁵⁰ Njegov sin Adnan kaže: “Sve svoje znanje, energiju i zdravlje uložio je u Islamsku zajednicu.”⁵¹

Sa mjesta savjetnika u Vrhovnom islamskom starješinstvu povukao se samo nekoliko mjeseci pred iznenadnu smrt 17. juna 1990. godine. Umro je u 69. godini. Dženaza-namaz klanjana mu je u utorak 19. juna 1990. godine, *pred Carevom džamijom u Sarajevu*.⁵² Dženaza-namazu prisustvovao je veliki broj hodočasnika koji su se upravo toga dana, Allahovom voljom, okupili pred Carevom džamijom, odakle su trebali krenuti na hadž. Prigodnim govorom od merhuma oprostio se poglavar Islamske zajednice v.d. reisu-l-uleme hadži Jakub-ef. Selimoski, odajući i na taj način priznanje hadži Abdurahman-ef. Hukiću za sve ono što je učinio za islam i Islamsku zajednicu, a i šire. Ukopan je na sarajevskom groblju Bare.

Brojne su aktivnosti koje je hadži Abdurahman-ef. Hukić provodio u Islamskoj zajednici, no, bez namjere da pravimo nekakvo poređenje i vagamo taj doprinos, smatramo da je na polju pisane riječi njegov angažman bio

49 Usporedi: A. Mehmedović, *Leksikon bošnjačke uleme*, 245-246. Na kraju poglavlja o Abdurahmanu Hukiću navedena je literatura kojom se autor *Leksikona* služio pri pisanju biografije. U uglastim zagradama su navedeni perzijski i engleski jezik, za koje Adnan Hukić kaže da ih je njegov otac Abdurahman Hukić poznavao i tečno govorio. Navedeno prema kazivanju Adnana Hukića, 17.10.2021.

50 Prema navodima Adnana Hukića, njegov otac Abdurahman-ef. Hukić, zaslužan je za pokretanje i otvaranje Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu, izgradnju Zagrebačke džamije, uvakufljenje zemljišta na Jerčedolama za potrebe klanja kurbana i obezbjeđenja mesa za učenike Gazi Husrev-begove medrese, sredstava za adaptaciju Begove džamije, obezbjeđenje arapske štamparije na našim prostorima, ožvljavanje izdavačke djelatnosti, pokretanje pitanja socijalnog i penzionog osiguranja te stambenog zbrinjavanja imama, i još niz pitanja od krucijalnog značaja za Islamsku zajednicu i njen rad.

51 Dosta pojedinosti o životu Abdurahman-ef. Hukića, od kojih mnoge nisu nigdje i nikada zapisane čuvaju se u sjećanju, ali i porodičnom albumu njegove porodice. Dio tih sjećanja, dobrotom njegovog sina Adnana, zabilježen je i u ovoj biografiji. Razgovor s Adnanom Hukićem (rod. 1959), sinom Abdurahman-ef. Hukića, obavio sam u Sarajevu, 4.9.2021. godine. Na ovom mjestu najsrdačnije mu se zahvaljujem za sve što je iz svoje porodične intime i svog porodičnog albuma podijelio sa mnom, i blagonaklono mi dopustio da to podijelim sa vama. U vrijeme ovog razgovora Adnan je bio jedino živo dijete Abdurahman-ef. Hukića. Kći Aida preselila je na ahiret 2018. godine.

52 Prema iskazu Muharem-ef. Omerdića, na kolokviju posvećenom Abdurahman-ef. Hukiću, Sarajevu, 8.9.2021.

najdjelotvorniji, – napisao je u *Glasniku* Aziz Kadribegović u svom osvrtu na životni put Abdurahman-ef. Hukića, povodom njegove smrti.⁵³

Smrcu hadži Abdurahman ef. Hukića Islamska zajednica izgubila je mnogo. No, on je imao smislen, zaokružen život, ispunjen radom i vjerom do posljednjeg trenutka, spreman da uvijek pomogne, da pruži od sebe koliko može. Kakav je bio na poslu i profesionalnim obavezama, takav je bio i u porodici koju je odgojio u islamskom duhu i sa ljubavlju brižnog roditelja. Molimo Allaha dž.š. da ga nagradi dostojnom nagradom...⁵⁴

Imajući u vidu našu sklonost ka zaboravu, popraćenu neprilikama koje su nas često pratile, i kao da nas nikada nisu ni mimoilazile, nadamo se da će ova skromno predočena biografija Abdurahman-ef. Hukića doprinijeti jasnijem poimanju njegovoga bogatog i pažnje vrijednog životnog djela, i da ćemo se ovom vrhunskom alimu i poliglotti bar djelimično odužiti za sve što je učinio za islam i muslimane, kako one potonje i sadašnje, tako i buduće generacije.

Zaključak

Životni put Abdurahman-ef. Hukića bio je veoma slojevit, povremeno mučenički težak, ali porodično i profesionalno potpuno smislen i misijski veoma zaokružen. Rođen je u Tojšićima kod Tuzle u uglednoj i materijalno imućnoj porodici. U rodnom mjestu je stekao osnovno obrazovanje, da bi preko Behram-begove medrese i El-Azhara u Kairu dosegnuo visoki stepen odgoja i obrazovanja. Bio je jedan od šesterice svršenika medrese koji su se s bosanskohercegovačkih prostora, u tzv. *Trećoj generaciji* (1939–1948) uputili na studij u Kairo. Ipak, vrijeme u kome je proveo svoj radni vijek bilo je, u ideološko-političkom smislu, veoma turbulentno i puno iskušenja.

Naime, nakon stečene diplome El-Azhara, iz Kaira se vratio 1946. godine, u ratom opustošenu domovinu s novim nazivom i uspostavljanim društveno-političkim sistemom, nimalo naklonjenom njegovom

⁵³ Aziz Kadribegović, "Hadži Abdurahman-ef. Hukić (1921-1990)", *Glasnik RIZ*, LIII/1990, br. 3, str. 113-115.

⁵⁴ Aziz Kadribegović, "Hadži Abdurahman-ef. Hukić", *Preporod*, br. 13/476, Sarajevo, 1.7.1999, 16.

tradicionalnom odgoju, islamskom obrazovanju i životnim načelima. Očekivano, iste godine, u politički motiviranom sudskom procesu, osuđen je na višegodišnju zatvorsku kaznu koju je (od)služio u Zenici i Foči.

Iako je bio nosilac fakultetske diplome i poznavalac nekoliko stranih jezika, najprije je radio kao nekvalificirani radnik u Tvornici bicikla na Ilidži. Kasnije prelazi u Veletrgovinu u Sarajevu, da bi 1960. godine bio postavljen za šefa Kabineta reisu-l-uleme islamske zajednice u FNRJ. Nakon osam godina provedenih u Islamskoj zajednici, sporazumno napušta navedenu dužnost i zapošljava se u društvenom sektoru, provodeći veći dio radnog angažmana u Libiji. Ponovo se vraća u Islamsku zajednicu 1975. godine na dužnost direktora Gazi Husrev-begove biblioteke, gdje ostaje sve do svoga penzionisanja 1981. godine. Međutim, time se njegov radni angažman ne završava u Islamskoj zajednici. Nastavio je honorarno obavljati dužnost savjetnika reisu-l-uleme, skoro sve do svoje smrti 1990. godine.

Bez obzira na povremene “odlaske” iz Islamske zajednice, može se reći da je Abdurahman Hukić svoj život posvetio njenom radu i institucionalnom unapređenju. U svom trodecenijskom službovanju u organima i ustanovama Islamske zajednice dao je nemjerljiv doprinos mnogim segmentima njenoga rada, a posebno na polju poboljšanja organizacije hadža, *spisateljske i izdavačke djelatnosti*. Njegovo porijeklo i porodični odgoj, polivalentno obrazovanje, umna kapacitiranost i senzibilni ljudski maniri itekako su mu pomogli u tome. O navedenom na najbolji način svjedoči njegovo bogato životno djelo, mnogobrojni poznanici i zahvalni saradnici, kao i plemenita porodica koju je ostavio iza sebe.

الحاج عبد الرحمان أفندي هوكيتش (١٩٢١-١٩٩٠) - السيرة

كان عبد الرحمان هوكيتش شخصية بارزة للمشيخة الإسلامية في فترة الحكم الاشتراكي يوغوسلافيا السابقة، وهو خريج مدرسة بهرام بك الإسلامية بتوزلا ثم جامعة الأزهر بالقاهرة. بعد إنهاء الدراسات والعودة إلى الوطن عام ١٩٤٦م حكمت عليه السلطات الشيوعية بالسجن لمدة ١٥ سنة.

وأثناء فترة عمله الطويلة تولى الحاج عبد الرحمان وظائف هامة بعضها في المشيخة الإسلامية والبعض الآخر في القطاع الإداري العام لدولة يوغوسلافيا آنذاك، وقد أعطى طابعا قويا في تنظيم وعمل المشيخة الإسلامية في الفترة ما بين الستينات والتسعينات من القرن العشرين. وقد أتى المؤلف ضمن هذه المقالة بتقديم كل من شخصيته ونسبه وظروفه العائلية ودراساته وسيرته العملية ونشاطاته الاجتماعية العامة.

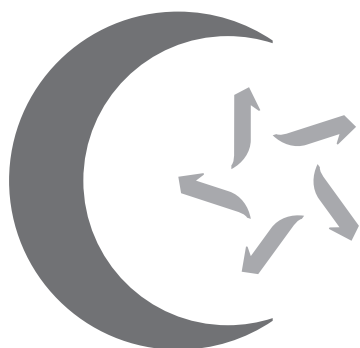
Sefko Sulejmanovic

Hajji Abdurahman-ef. Hukic (1921-1990)

Biography

Summary

Abdurahman Hukic was a prominent figure of the Islamic Community in the socialist period. He is a graduate of the Behram-bey Madrasa in Tuzla and the Al-Azhar University in Cairo. After completing his studies and returning to his homeland, the communist authorities sentenced him in 1946 to 15 years in prison. In his long working life, he performed several important functions, both in the Islamic Community and in the state sector of the former Yugoslavia. He left a strong mark on the organization and work of the Islamic Community from the 1960s to the 1990s. In this paper, the author portrays his personality, his origin, family circumstances, schooling, life activism and professional engagements.

Službeni dio

Aktivnosti Vijeća muftija

Broj: 03-2-116/21

Datum: 12. muharrem 1443. h.g.
20. august 2021. godine

Na osnovu članova 10., 28. i 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, *članovi* Vijeća su na trinaestoj telefonskoj sjednici, održanoj 12. muharrema 1443. h.g., odnosno 20. augusta 2021. godine, razmatrajući prijedlog Vakufske direkcije, donijeli sljedeći:

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Biser Rostovo d.o.o., može, za potrebe Muftijstva travničkog i Medžlisa IZ Bugojno, uvakufiti svoje nekretnine i to zemljišne parcele označenu kao k.č. br. 1756/5 zv. "Mramorje", livada, površine 40.545 m² i k.č. broj 1756/6 zv. "Mramorje", livada, površine 33.390 m², upisane u ZK uložak broj 803 KO SP_Golo Brdo, što po novom premjeru odgovara nekretninama označenim kao k.č. broj 2158, livada 5. klase površine 33.390 m² i k.č. broj 2159, livada 5. klase, površine 40.545 m², KO Ljubnić, kao i objekte koji su izgrađeni na predmetnim nekretninama koji se u naravi vode kao "Sportska dvorana sa pratećim sadržajem" i "Servisni objekat", uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bugojno – Vakuf.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bugojno i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-2-124-2/21

Datum: 20. safer 1443. h.g.

27. septembar 2021. godine

Na osnovu članova 10., 28. i 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, *članovi* Vijeća su na četrnaestoj telefonskoj sjednici, održanoj 17. safera 1443. h.g., odnosno 24. septembra 2021. godine, razmatrajući prijedlog Vakufske direkcije, donijeli sljedeći:

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Salem Investment d.o.o. Sarajevo, može za potrebe izgradnje džamije u džematu Miševići, Medžlis IZ Sarajevo, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2258/1, u naravi stambena zgrada površine 81 m², dvorište površine 500 m² i njiva 4. klase površine 63 m², k.č. br. 2258/3 zv. „Podkućnica”, u naravi njiva 4. klase površine 585 m², k.č. 2263 zv. „Podkućnica”, u naravi njiva 5. klase površine 263 m² i voćnjak 1. klase površine 2669 m², ukupne površine 4.161 m², upisane u zk ul. i pl. br. 2505 i 2547 KO Binježevo, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Sarajevo -Vakuf džemata Miševići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija o predmetnom uvakufljenju i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama predmetnog uvakufljenja, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Sarajevo i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-125-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Zuhra Kličić udova Mehmeda kći Džafera, Hajrija Delalić rođ. Kličić kći Mehmeda, Nermina Omanović rođ. Kličić, iz Cazina, mogu za potrebe proširenja mezarja u džematu Polje, Medžlis IZ Cazin, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/3, na zemljišnoj parceli označenoj kao k.č.

br. 328/4 zv. „OGRADA”, u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 360 m2, upisane u posjedovni list br. 197 K.O. Polje, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Cazin – Vakuf džemata Polje.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifama izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Cazin i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-126-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Gazibegović Smajl sin Sulejmana, iz Zvornika, može za potrebe mekteba Gaj, Medžlis IZ Zvornik, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 452 zv. „Kuća”, u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 254 m2, k.č. br. 453/1 zv. „Kućište”, u naravi voćnjak 4. klase, površine 442 m2 i k.č. br. 453/2 zv. „Kućište”, u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 275 m2, ukupne površine 971 m2 upisane u p.l. br. 1103 K.O. Sapna, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zvornik – Vakuf džamije Vitinica – Han.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zvornik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-127-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mehić Sakib sin Emina, iz Žepča, može za potrebe džemata Vitlaci, Medžlis IZ Žepče, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 134/28 zv. „Selište”, u naravi oranica/njiva 5. klase površine 1238 m² i oranica/njiva 4. klase površine 1237 m², ukupne površine 2475 m² upisane u p.l. br. 218 K.O. Vitlaci, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Žepče – Vakuf džemata Vitlaci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Žepče i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-128-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Omerčić Suad sin Saliha, iz Zavidovića, može za potrebe mezarja porodice Kovači i ostalih džematlija džemata Donji Kovači, Medžlis IZ Zavidovići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 784/2 zv. „IZBA”, u naravi oranica/njiva 8. klase površine 300 m² i oranica/njiva 6. klase površine 134 m², ukupne površine 434 m², upisane u p.l. br. 601 K.O. Činovići,

uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zavidovići – Vakuf džemata Donji Kovači.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Zavidovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-129-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Junuzović Musa kći Sulejmana, može za potrebe džemata Banovići Selo, Medžlis IZ Banovići, uvakufti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1408/2 zv. „BAŠČA”, u naravi voćnjak 3. klase, ukupne površine 771 m², upisane u z.k. ul br. 1359 K.O. BANOVIĆI SELO, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Banovići – Vakuf džemata Banovići Selo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Banovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-130-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Jusufović Avdo sin Mustafe, iz Devetaka, može za potrebe džemata Devetak, Medžlis IZ Puračić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 390/4 zv. „Otave”, u naravi oranica/njiva 4. klase, površine 2.270 m², upisane u p.l. br. 699 K.O. Devetak, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Puračić – Vakuf džemata Devetak.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Puračić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-131-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Trako Hasan sin Mustafe, iz Velikog Čajna, može za potrebe vakufa džamije u Gračanici, Medžlis IZ Gračanica kod Visokog, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1778/1 zv. „DEMIROVAC”, u naravi oranica/njiva 5. klase, površine 1213 m² i oranica/njiva 6. klase površine 960 m², ukupne površine 2173 m², upisana u p.l. i z.k. ul. broj 799, KO Gračanica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Gračanica – Visoko - Vakuf džamije u Gračanici.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Gračanica kod Visokog i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-132-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Smajić Mevludin sin Bahadera, iz Brčkog, može za potrebe džamije Rašljani, Medžlis IZ Brčko, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 837/2 zv. „Vodenište”, u naravi voćnjak 4. klase, površine 5.712 m², k.č. br. 838 zv. „Travnjak”, u naravi šuma 4. klase površine 2.614 m² i k.č. br. 839/1 zv. „Travnjak”, u naravi njiva 8. klase, površine 6.701 m², upisane u p.l. broj 796 KO Rašljani, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Brčko – Vakuf džamije Rašljani.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Brčko i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-133-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj

sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Džafić Fahira kći Ibrahima, iz Čelića, može za potrebe džemata Džihani, Medžlis IZ Čelić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1706/5 zv. „LUKA”, u naravi njiva 1. klase, površine 1507 m², upisana u list nepokretnosti br. 493/0, KO Mrtvica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čelić – Vakuf džemata Džihani.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Čelić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-134-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dupanović Fuad sin Asima, iz Ripača, može za potrebe džemata Ripač, Medžlis IZ Bihać, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1140/2 zv. „Čađavica”, u naravi oranica/njiva 3. klase, površine 491 m², upisana u p.l. br.136 i z.k. ul. br. 1411, KO Ripač, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – Vakuf džemata Ripač.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bihać i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-135-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Huskić Naim sin Alije i Huskić r. Trešnjić Aiše, kći Eminna, iz Ripača, mogu za potrebe proširenja mezarja džemata Ripač, Medžlis IZ Bihać, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu kupljenu od Dupanović Fuada, označenu kao k.č. br. 1140/1 zv. „Čađavica”, u naravi oranica/njiva 3. klase površine 894 m², upisana u p.l. br.136 i z.l. ul. br. 1411, KO Ripač, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – Vakuf džemata Ripač.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bihać i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-136-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Tukić Ismet sin Hamze, iz Mravića, može za potrebe džamije br. 2 u Mravićima, Medžlis IZ Doboj, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 659/1 zv. „Potkojnica”, u naravi voćnjak 4. klase, površine 432 m² i k.č. br. 660 zv. „Potkojnica”, šuma 5. klase površine 790 m², ukupne površine 1222 m², upisane u p.l. i z.k. ul. br. 346 KO Mravići, uz uvjet da se pred-

metne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboj – Vakuf džamije br.2-džemat Mravići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-137-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Tukić Hamzalija sin Saliha i Tukić Suljo sin Saliha, iz Mravića, mogu za potrebe džamije br. 2 u Mravićima, Medžlis IZ Doboj, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 zemljišne parcele označene kao k.č. br. 661 zv. „Jakitovac”, u naravi šuma 5. klase površine 1438 m² i k.č. br. 662/1 zv. „Jakitovac”, voćnjak 4. klase, površine 475 m², ukupne površine 1913 m², upisane u p.l. br. 2339 KO Mravići, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboj – Vakuf džamije br.2-džemat Mravići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-138-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Sprečo Sabahudin sin Mustafe, iz Mravića, može za potrebe mejtefa Bukvik u Mravićima, Medžlis IZ Doboj, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1061 zv. „Kruščik“, u naravi pašnjak 3. klase, površine 245 m² i k.č. br. 662/1 zv. „Poprekulj- groblje“, oranica/njiva 5. klase, površine 779 m², ukupne površine 1024 m², upisane u p.l. i z.k. ul. br.1483 KO Mravići, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboj - Vakuf mejtefa Bukvik-džemat Mravići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-139-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Skopljak rođ. Huskić Rabija kći Osmana, iz Zenice, može za potrebe džamije Donjeg džemata Kotorsko, Medžlis IZ Doboj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2932 zv. „Stavačke njive“, u naravi njiva 5. klase, površine 2278 m², upisane u p.l. br.929 KO Kotorsko, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboj – Vakuf džamije Donjeg džemata Kotorsko.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-140-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Durmić Hana kći Ibrahima, iz Ševarlija, može za potrebe džamije džemata Stanić Rijeka, Medžlis IZ Doboj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu koju bi kupila od Alibašić Hidajeta označenu kao k.č. br. 796/6 zv. „Selište“, u naravi njiva 6. klase, površine 3185 m2 upisane u list nepokretnosti br. 2147 KO Stanić Rijeka, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Doboj – Vakuf džamije džemata Stanić Rijeka.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Doboj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-141-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hasanbašić Đulzada kći Emina i Hasanbašić Husnija sin Huseina, iz Velinog Sela, mogu za potrebe džemata Velino Selo, Medžlis IZ Čelić, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2, na zemljišnoj parceli označenoj kao k.č. br. 454/2 zv. „KRČEVINA“, u naravi pašnjak 4. klase, površine 419 m² upisane u z.k. ul. br. 102 K.O. Velino Selo, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čelić – Vakuf džemata Velino Selo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Čelić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-142-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Eminović Fejzulah sin Sakiba, iz Velinog Sela, može za potrebe džemata Velino Selo, Medžlis IZ Čelić, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 451/5 zv. „KRČEVINA“, u naravi pašnjak 4. klase, površine 82 m² upisane u z.k. ul. br. 102 K.O. Velino Selo, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Čelić – Vakuf džemata Velino Selo.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Čelić i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-143-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mahmutović Munir sin Saliha, Mahmutović Fuad sin Saliha i Mahmutović Suad sin Saliha, iz Bihaća, mogu uvakufiti pred dušu rahmetli Bajrić Arifa i Bajrić rođ. Mahmutović Ajke, svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/3, za potrebe Medžlisa IZ Bihać, zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 762/1 zv. „Mekotice“, u naravi njiva 3. klase, površine 70 m², kuća i zgrada površine 110 m² i dvorište površine 482 m², ukupne površine 662 m², upisane u p.l. br. 10 K.O. Pokoj, uz šart vakifa da se rahmetli Bajrić Arifu i Bajrić rođ. Mahmutović Ajki uči hatma u Gradskoj džamiji, kao i svim vakifima, te da se dova na proučenu hatmu predaje svakog ramazanskog bajrama.

Predmetna nekretnina treba se uknjižiti na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bihać – Vakuf.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Bihać i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-144-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Bašagić Mirsada kći Ibrahima, iz Cazina, može za potrebe uspostave mezarja u džematu Medresa, Medžlis IZ Cazin, uvakufiti svoju

zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2139/19 zv. „Japića Brdo“, u naravi njiva 5. klase, površine 2013 m², upisane u p.l. br. 3070 K.O. Cazin Grad, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Cazin – Vakuf džemata Medresa.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Cazin i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-145-2/21

Datum: 23. safer 1443. h. g.

30. septembar 2021. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj tridesetoj redovnoj sjednici održanoj u Travniku dana 23. safera 1443. h.g., odnosno 30. septembra 2021. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da h. Abdulah Hasanović sin Osmana, iz Teočaka, u svoje ime, ime svoje supruge Bejde rođ. Bilalić kćerke Behrije, te svog rahm. oca Osmana i rahm. majke Tife, Hasanović, kao i roditelja od svoje supruge Bejde: rahm. Behrije i rahm. Zilke Bilalić, može za potrebe džamije u džematu Sniježnica, Medžlis IZ Teočak, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 8351 zv. „Mehići“, u naravi kuća i zgrada površine 24 m², oranica/njiva 6. klase 7915 m² i oranica/njiva 7. klase površine 6663 m², ukupne površine 14602 m², k.č. br. 8354 zv. „Mehići“ šuma 4. klase površine 427 m², k.č. 8356 zv. „Mehići“ voćnjak 2. klase, površine 1465 m² i k.č. 8357 zv. „Mehići“ oranica/njiva 5. klase površine 4100 m², upisane u p.l. br. 698 K.O. Teočak, uz uvjet da se predmetne nekretnine uknjiže na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Teočak – Vakuf džemata Sniježnica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Teočak i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-2-35/21

Datum, 21. džumade-l-ula 1443. h.g.

25. decembar 2021. godine

O D L U K U O IZVRŠENJU BUDŽETA RIJASETA ISLAMSKJE ZAJEDNICE ZA 2022. GODINU

I OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovom Odlukom se uređuje način izvršavanja budžeta Rijasetu Islamske zajednice za 2022. godinu (u daljem tekstu: budžet), upravljanje prihodima, primicima, rashodima i izdacima budžeta, te prava i obaveze korisnika budžetskih sredstava.

Član 2.

Budžet se sastoji od dva dijela.

U prvom dijelu predstavljeni su pokazatelji Fonda Bejtu-l-mal i planirani prihodi za 2022. godinu uz poređenje sa planiranim prihodima za 2021. godinu.

U drugom dijelu predstavljen je zbirni prikaz planiranih rashoda budžetskih korisnika koji se finansiraju iz budžeta Rijasetu za 2022. godinu. Također, u drugom dijelu predstavljeni su planirani rashodi budžetskih korisnika za 2022. godinu uz poređenje sa planiranim rashodima za 2021. godinu pojedinačno za svakog korisnika.

II IZVRŠAVANJE BUDŽETA

Član 3.

Budžetom se osiguravaju sredstva budžetskim korisnicima (u daljem tekstu: korisnici) koji su u drugom dijelu budžeta određeni kao nosioci sredstava na pojedinim pozicijama.

Korisnici budžetska sredstva mogu koristiti samo za namjene utvrđene u budžetu, na osnovu finansijskih planova, programa i aktivnosti za koja su sredstva i odobrena.

Sredstva raspoređena budžetom se ne mogu preraspoređivati između budžetskih korisnika, ali se mogu prestrukturirati unutar budžetskog korisnika na osnovu odluke Reisu-l-uleme, najviše do 10% ukupno odobrenih rashoda za budžetskog korisnika.

Član 4.

Budžet Rijasetu izvršava se na osnovu planirane dinamike realizacije programa i planova u skladu sa likvidnim mogućnostima budžeta Rijasetu.

Korisnici budžeta su dužni pri ugovaranju obaveza voditi računa o utvrđenoj dinamici priliva i odliva sredstava i uskladiti plaćanja sa planovima izvršavanja budžeta.

Direktori i rukovodioci budžetskih korisnika odgovorni su za zakonito i namjensko trošenje dodijeljenih sredstava budžetom.

Član 5.

Uprava za ekonomske i finansijske poslove vodi računa o likvidnosti budžeta i u slučaju potrebe realizira plaćanja prema slijedećim prioritetima:

1. Isplate iz Bejtu-l-mala
2. plaće i naknade troškova zaposlenim
3. izdaci za materijal i usluge
4. otplata duga
5. tekući transferi (grantovi)
6. kapitalni izdaci
7. ostalo

U slučaju poremećene likvidnosti budžeta, Reisu-l-ulema na prijedlog Uprave za ekonomske i finansijske poslove poduzima mjere za uravnoteženje budžeta i izmjene i dopune budžeta.

Član 6.

Prikupljanje prihoda Rijasetu obavlja se putem transakcijskih računa otvorenih kod ovlaštenih organizacija platnog prometa, a preko istih se i obavlja platni promet. Sredstva zekata i sadekatu-l-fitra se prikupljaju i troše u skladu sa Pravilnikom o Fondu "Bejtu-l-mal"

Član 7.

Postupak nabavke roba, usluga i ustupanja radova vrši se u skladu sa postojećim pravilima Rijasetu, a u slučaju ne postojanja istih u skladu sa pozitivnom poslovnom praksom.

Član 8.

Sredstva utvrđena u budžetu na ekonomskom kodu 611000 – Plaće i naknade troškova zaposlenih i 612000 – Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi realiziraju se po zaključicima Rijaseta, rješenjima i drugom validnom finansijskom dokumentacijom u skladu sa zakonima, općim kolektivnim ugovorom, podzakonskim i internim aktima Rijaseta.

Član 9.

Sredstva utvrđena u budžetu na ekonomskom kodu 613000 – Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge isplaćuju se prema utvrđenim namjenama na osnovu validne finansijske dokumentacije, a u skladu sa zakonom i pravilima Rijaseta.

Nabavna vrijednost prodate robe Glasnika, predstavlja iznos nabavne vrijednosti plana prodaje izdanja Glasnika u 2022. godini.

Nabavna vrijednost prodate robe El-Kalema, predstavlja iznos nabavne vrijednosti plana prodaje izdanja El-Kalema u 2022. godini.

Sredstva namijenjena za rad Ustavnog suda realiziraju se na osnovu odluka Ustavnog suda.

Sredstva za rad Vijeća muftija realiziraju se u skladu sa potrebama Vijeća muftija.

Sredstva za rad Fetva-i-emina realiziraju se na osnovu odluke Vijeća za fetve.

Sredstva namijenjena za izbore u Islamskoj zajednici realiziraju se na osnovu odluka predsjednika komisije za izbore.

Sredstva namijenjena za rad komisije za vjerska prava realiziraju se na osnovu odluka predsjednika komisije.

Sredstva za rad disciplinske komisije realiziraju se na osnovu odluka predsjednika komisije.

Član 10.

Sredstva utvrđena u budžetu na ekonomskom kodu 614000 – Tekući transferi i drugi tekući rashodi realiziraju se po nalogu Reisu-l-uleme, direktora i rukovodioca organizacionih jedinica budžeta, prema utvrđenim namjenama.

Član 11.

Sredstva u budžetu na ekonomskom kodu 821 000 - Izdaci za nabavku stalnih sredstava realizirat će se na osnovu potpisanih Ugovora o nabavci stalnih sredstava, odnosno Ugovora o izvođenju radova i ovjerenih situacija od strane nadzornog organa, a po nalogu Reisu-l-uleme, direktora i rukovodioca organizacionih jedinica budžeta prema utvrđenim namjenama.

Član 12.

Na sva pitanja koja nisu regulisana ovom Odlukom, a tiču se izvršavanja, računovodstva i revizije budžeta primjenjivat će se odredbe važećih zakona i propisa Rijaseta.

Član 13.

Ova Odluka stupa na snagu danom usvajanja od strane Sabora, a primjenjivat će se na budžetsku 2022. godinu.

Predsjednik Sabora
Safet Softić

Broj: 03-2-32/21
Sarajevo, 21. džumade-l-ula 1443. h.g.
25. decembar 2021. godine

Na temelju člana 68. a u vezi sa članom 52. i članom 61. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, u skladu sa odredbama člana 14. Poslovnika o radu Sabora IZ u BiH, Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na sedmoj redovnoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 21. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine, donio je sljedeću:

O D L U K U

o potvrđivanju imenovanja muftije tuzlanskog

Član 1.

Sabor Islamske zajednice potvrđuje Odluku reisu-l-uleme br. 01-03-2-4999/21 od 19. Rebiu-l-ahira 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine, o imenovanju Vahid-ef. Fazlovića na dužnost muftije tuzlanskog.

Član 2.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Safet Softić

Na osnovu člana 68. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na svojoj sedmoj redovnoj sjednici održanoj dana 21. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine u Sarajevu, na prijedlog Rijaseta Islamske zajednice, donio je:

**PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA
PRAVILNIKA O ORGANIZIRANJU ISLAMSKJE ZAJEDNICE
U BOSNI I HERCEGOVINI U DIJASPORI**

Član 1.

U Pravilniku o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori broj: 03-2-53/17 od 23. decembra 2017. godine odnosno 05. rebiu-l-ahira 1439. h.g., mijenja se član 9. i glasi:

Na području Islamske zajednice u dijaspori djeluju sljedeće krovne organizacije:

- a. Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj,
- b. Islamska zajednica Bošnjaka u Sjevernoj Americi,
- c. Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji,
- d. Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj,
- e. Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj,
- f. Islamska zajednica Bošnjaka u Norveškoj,
- g. Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj,
- h. Islamska zajednica Bošnjaka u Francuskoj,
- i. Islamska zajednica Bošnjaka u Velikoj Britaniji,
- j. Islamska zajednica Bošnjaka u Finskoj,
- k. Islamska zajednica Bošnjaka u Belgiji,
- l. Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj,
- m. Islamska zajednica Bošnjaka u Luksemburgu,
- n. Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji,
- o. Islamska zajednica Bošnjaka u Australiji.

Član 2.

U članu 33. tačka a) mijenja se i glasi:

- a. “Muftija za područje muftiluka koji obuhvata krovne organizacije:
 1. Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj,
 2. Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji,
 3. Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj,
 4. Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj,
 5. Islamska zajednica Bošnjaka u Norveškoj,
 6. Islamska zajednica Bošnjaka u Danskoj,

7. Islamska zajednica Bošnjaka u Francuskoj,
8. Islamska zajednica Bošnjaka u Velikoj Britaniji,
9. Islamska zajednica Bošnjaka u Finskoj,
10. Islamska zajednica Bošnjaka u Belgiji,
11. Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj,
12. Islamska zajednica Bošnjaka u Luksemburgu,
13. Islamska zajednica Bošnjaka u Italiji.

Član 3.

U članu 34. stav (1) se briše.

Član 4.

Ovaj pravilnik stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljen u službenom *Glasniku* Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Predsjednik Sabora
Safet Softić
Broj: 03-2-37/21

Na osnovu člana 64. i člana 68. Ustava Islamske zajednice u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na svojoj sedmoj redovnoj sjednici održanoj dana 21. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine u Sarajevu, na prijedlog Rijaseta Islamske zajednice, donio je:

P R A V I L N I K

o izmjenama i dopunama Pravilnika o izboru reisu-l-uleme

Član 1.

Član 7. stav (2) Pravilnika o izboru reisu-l-uleme - prečišćeni tekst (Glasnik RIZ br. 7-8/2019) mijenja se i glasi:

“(2) Organiziranje i provođenje izbora za reisu-l-ulemu, u skladu sa ovim Pravilnikom, izvršit će komisija sa predsjednikom Sabora na čelu, a koju čine još: dva potpredsjednika Sabora, predsjednik Ustavne komisije Sabora i predsjednik Glavne izborne komisije.”

Iza stava (2) dodaje se stav (3) koji glasi:

“(3) Ukoliko je neko od članova komisije spriječen da učestvuje u radu komisije Sabor će imenovati novog člana.”

Član 2.

Član 13. mijenja se i glasi:

“(1) Za reisu-l-ulemu može biti kandidiran istaknuti alim koji posjeduju srednje i visoko islamsko obrazovanje, koji je obavljao dužnosti u Islamskoj zajednici najmanje petnaest godina i koji je svojim ponašanjem stekao opći ugled i povjerenje pripadnika i članova Islamske zajednice, te koji nije mlađi od četrdeset godina.

(2) Kandidat za reisu-l-ulemu mora biti, u vrijeme kandidature, u profesionalnoj službi u Islamskoj zajednici kao nosilac vjerskog autoriteta, u kontinuitetu posljednjih 15 godina pred kandidaturu.

(3) Kandidat za reisu-l-ulemu ne može biti lice koje se, u vrijeme kandidature i najmanje posljednjih 15 godina pred kandidaturu, bavilo politikom kroz angažman u političkim partijama i organizacijama kao ni kroz politički angažman u zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti bilo kojeg nivoa u Bosni i Hercegovini ili izvan nje.”

Član 3.

Član 16. mijenja se i glasi:

“(1) Radno predsjedništvo čine članovi Komisije za izbor reisu-l-uleme, a istim predsjedava predsjednik Sabora.

(2) Radno predsjedništvo određuje lice koje će voditi zapisnik.

(3) Zapisnik svojim potpisima ovjeravaju svi članovi radnog predsjedništva.”

Član 4.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom donošenja i bit će objavljen u *Glasniku Islamske zajednice*.

Predsjednik Sabora
Safet Softić
Broj: 03-2-38/21

Broj: 03-2-38/21

Datum, 21. džumade-l-ula 1443. h.g.

25. decembar 2021. godine

Posvećeni očuvanju mira i osiguranju zajedničkog dobra svih bosanskohercegovačkih građana i naroda – stabilne i prosperitetne države Bosne i Hercegovine,

Zabrinuti za razvoj domaćih i međunarodnih prilika koje ugrožavaju državni suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Bosne i Hercegovine,

Uznemireni retorikom i političkim i pravnim aktima koji potkopavaju višestoljetnu tradiciju suživota i razumijevanja pripadnika različitih naroda, kultura i vjerskih zajednica, a muslimane Bosne i Hercegovine ponovo nastoji stigmatizirati kao nosioce ideja i praksi nespojivih s naslijeđem i vrijednostima savremene Evrope,

Istrajni u podršci nastojanjima koja će osigurati mir, razvoj i napredak naše domovine, kao i njeno mjesto u evropskoj porodici naroda i država,

Mi, članovi Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, na sjednici održanoj u Sarajevu dana 21. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine, u duhu naše vjere i tradicije muslimana Bošnjaka donosimo:

REZOLUCIJU

o neophodnosti očuvanja mira u Bosni i Hercegovini i državne suverenosti i cjelovitosti Bosne i Hercegovine

Bosna i Hercegovina se tokom svoje višestoljetne historije afirmirala kao posebna državna, politička, društvena i kulturološka činjenica. Historijske obavnosti potvrđuju njen zaseban razvoj u različitim poljima državnog i društvenog života, duhovnosti, kulture i umjetnosti, zahvaljujući čemu se profilirao osebujan bosanskohercegovački identitet, kao sastavni dio šireg evropskog historijskog i kulturnog identiteta. Potvrđujući svoju vitalnost i snagu, naša zemlja je nadživjela sve domaće i međunarodne krize i potrese i stekla puno pravo da se razvija kao slobodna država u zajedništvu i saradnji s drugim evropskim državama, doprinoseći općim vrijednostima mira, stabilnosti i napretka u svijetu.

U posljednje vrijeme sa zabrinutošću pratimo tendencije u domaćoj i međunarodnoj politici koje nas, na krilima destruktivnih ideja šovinizma, ksenofobije, te nacionalne i vjerske segregacije, suočavaju s prijetnjom novih sukoba i podjela, kao i poništenja svih tekovina mira i napretka koje je ova zemlja ostvarila u posljednjih četvrt stoljeća. Neodgovorni pojedinci i skupine u zemlji i okruženju podstiču nepovjerenje i nesnošljivost među narodima i građanima Bosne i Hercegovine, šire retoriku i vode politiku koja bi ovu zemlju mogla pretvoriti u konfliktno područje, a njene stanovnike lišiti elementarnog prava da žive u slobodi, bez straha od novih sukoba i stradanja. Sastavni dio te retorike su već viđeni naponi na stigmatizaciji i dehumanizaciji bosanskohercegovačkih muslimana-Bošnjaka, kao naroda čiji se svjetonazor nastoji prikazati nespojivim s naslijeđem i vrijednostima savremene Evrope. Takvo djelovanje ima cilj da proizvede vjersku netrpeljivost prema muslimanima u evropskim diplomatskim središtima i u široj javnosti, kao podlogu za pribavljanje podrške politici razbijanja Bosne i Hercegovine, suverene i teritorijalno cjelovite države.

Zlonamjernu tezu o tzv. muslimanskoj prijetnji najbolje demantira nepodijeljena privrženost bosanskohercegovačkih muslimana evropskim i univerzalnim ljudskim i civilizacijskim vrijednostima i idealima, posvjedočena i u najtežim uslovima života pod oružanom agresijom i u miru, poslije proživljenog genocida. Ta insinucija služi kao podloga za nove atake na Bosnu i Her-

cegovinu i kao pogonsko gorivo za jačanje i širenje ekstremizma, islamofobije i drugih nasrtaja na slobodu, toleranciju i pluralističko biće naše domovine.

Muslimani u Bosni i Hercegovini, kao autohtoni Evropljani, danas predstavljaju ogledalo Evrope na kojem se zrcali njena vjerodostojnost u slijeđenju najviših univerzalnih i vlastitih vrijednosti i vjerodostojnost njenog humanističkog naslijeđa.

Pozivamo sve dobronamjerne ljude u Bosni i Hercegovini, bez obzira na političke, nacionalne, vjerske i druge razlike, da učine maksimalan napor na očuvanju naša dva zajednička dobra – mira i države, kao garancije života dostojnog čovjeka naših građana i naroda. Od odgovornih političkih ličnosti u zemlji, njenom susjedstvu i u svijetu očekujemo i tražimo da poštuju interese velike većine građana ove zemlje, kojima nije ni do kakvih novih sukoba i podjela, ni do kakvih političkih zapleta i kriza koje nas vraćaju u prošlost, već isključivo do mirnog i dostojanstvenog života, kakvog žive građani u zemljama Evrope i naprednog svijeta. Neka naročito poštuju interese mladih ljudi i dolazećih pokoljenja ove zemlje.

Tražimo od Evropske unije da Bosni i Hercegovini u najskorije vrijeme dodeli kandidatski status; od NATO-a ubrzanje procesa pristupanja Alijansi, a od Vijeća sigurnosti UN-a da kontinuirano produžava i ojačava mandat EUFOR-a u Bosni i Hercegovini, u cilju osiguranja mira i stabilnosti.

Dvadeset i šest godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora, bez obzira na sve poteškoće, izazove i krize na koje Bosna i Hercegovina nailazi na putu svog savremenog razvoja, neophodno je uvijek imati u vidu kontinuitet posebnosti i bogatstvo naslijeđa koje ova zemlja i njeni narodi i građani baštine, kao garanciju, podlogu i poticaj u njihovom modernom političkom, društvenom i kulturnom životu. Opredijeljena ka punopravnom članstvu u NATO savezu i Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina, kao cjelovita i demokratska država, ima historijske, političke, kulturne, ekonomske i sve druge pretpostavke za autentičnu i kreativnu ulogu u evropskoj porodici zemalja i naroda u XXI stoljeću.

Predsjednik Sabora
Safet Softić

Broj: 03-2-33/21

Sarajevo, 21. džumade-l-ula 1443. h.g.

25. decembar 2021. godine

U skladu sa odredbama člana 14. Poslovnika o radu Sabora IZ u BiH i odredbama člana 68. Ustava IZ u BiH – prečišćeni tekst, Sabor Islamske zajednice u BiH na svojoj sedmoj sjednici održanoj u Sarajevu dana 21. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 25. decembra 2021. godine, usvojio je sljedeći:

Z A K L J U Č A K

Sabor Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini usvaja Plan rada organa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini: Reisu-l-uleme, Rijaseta i Vijeća muftija, za 2022. godinu.

Predsjednik Sabora
Safet Softić

Aktivnosti Rijaseta

Broj: 02-03-2-5320-3/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost na Odluku Nastavno-naučnog vijeća Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihaću, broj: 03-1050-1/21 od 17.12.2021. godine, o izboru Adele Čaušević MA psihologije u saradničko zvanje višeg asistenta za naučnu oblast Psihologija, grana Opća psihologija.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5344-2/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, a u skladu s članom 11. Pravilnika o upravljanju i raspolaganju mezarjima, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Uprave za pravne i administrativne poslove, donio je sljedeću

ODLUKU

Član 1.

Rijaset daje saglasnost na Pravilnik o upravljanju, uređivanju i održavanju mezarja u vlasništvu Medžlisa Islamske zajednice Vlasenica, broj: 02-03-1-306-1/21 od 26.11.2021. godine.

Član 2.

Pravilnik iz člana 1. ove odluke usklađen je sa općim normativnim aktima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5188-4/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Reisu-l-uleme, donio je sljedeću

ODLUKU

o imenovanju rukovodioca Ureda za hadž i umru

Član 1.

Dževad Hadžić imenuje se za rukovodioca Ureda za hadž i umru na mandatni period od četiri godine počev od 01. januara 2022. godine.

Član 2.

Imenovani je dužan svoje poslove obavljati u skladu sa normativnim aktima Islamske zajednice u BiH i drugim pozitivno-pravnim propisima.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5280-3/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. h.g., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeće

R J E Š E N J E
o imenovanju Upravnog odbora
Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli

I

Rijaset imenuje predsjednika i članove Upravnog odbora Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli, kako slijedi:

Dr. Sead Seljubac – predsjednik,
Dr. Enver Zerem – član,
Dr. Ahmed Hatunić – član,
Mr. Dženan Rahmanović – član,
Dr. Nezir Halilović – član.

II

Upravni odbor iz tačke I ovog Rješenja imenuje se na mandat od četiri godine, počev od 09.01.2022. godine.

III

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5167-4/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, i člana 21. Pravilnika o polaganju hifza i nostrifikaciji idžazetname iz oblasti kiraeta (hifza) (*Glasnik* Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, br: 3-4, mart-april 2021.), Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. god po H., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeće

RJEŠENJE o nostrifikaciji idžazetname

KENANU (ŠEMSUDIN) MUSIĆU, rođenom 21. aprila 1979. godine u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, nostrificira se Idžazetnama za učenje Kur'ani-kerima prema rivajetima Hafsa i Šu'beta od Asima, koju je stekao pred muhaffizom Jasin bin Ahmed Karutom dana 11. safera 1426.h.g., odnosno 21. marta 2005. godine, te mu se priznaje zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Na osnovu ovog Rješenja Rijaset će imenovanom izdati diplomu i promovirati ga u časno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim, te ga uvesti u evidenciju hafiza u Bosni i Hercegovini koji su časno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim stekli pred Komisijom za polaganje hifza.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o Ź e n j e

Kenan Musić podnio je Upravi za vjerske poslove Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini zahtjev za priznavanje stečene idžazetname i zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Rješavajući po ovom zahtjevu, Komisija za provođenje postupka priznavanja idžazetname iz oblasti kiraeta (hifza) je, uvidom u priloženu dokumentaciju Kenana Musića, utvrdila da je imenovani proučio cijeli Kur'an napamet pred muhaffizom Jasin bin Ahmed Karutom u Damasku (Sirija), te je na osnovu toga, 21. marta 2005. godine, stekao idžazetnamu za učenje Kur'ani-kerima prema rivajetima Hafsa i Šu'beta od Asima.

Na osnovu iznesenog, Komisija je usvojila zahtjev za priznavanje idžazetname stečene pred navedenim muhaffizom i predložila priznavanje zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim, kandidatu Kenanu Musiću.

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na osnovu podnesenog Izvještaja Komisije Rijaseta za provođenje postupka priznavanja idžazetname iz oblasti kiraeta (hifza) od 9. decembra 2021. godine, a na prijedlog Uprave za vjerske poslove riješio je kao u dispozitivu.

Pouka o pravnom lijeku: *Žalba na ovo Rješenje može se uputiti Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u roku od 15 dana od dana prijema Rješenja.*

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5138-4/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. h.g.
23. decembar 2021. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu i člana 21. Pravilnika o polaganju hifza i nostrifikaciji idžazetname iz oblasti kiraeta (hifza) (*Glasnik* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, br: 3-4, mart-april 2021.), Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 50. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 19. džumade-l-ula 1443. god po H., odnosno 23. decembra 2021. godine, na prijedlog Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeće

RJEŠENJE **o nostrifikaciji idžazetname**

MUHAMEDU (SABAHUDIN) SELMANIJU, rođenom 9. augusta 1997. godine u Zenici, Bosna i Hercegovina, nostrificira se Idžazetnama za učenje Kur'anikerima prema rivajetu Hafsa od Asima Al-Kufija preko Eš-Šatibije, koju je stekao pred muhaffizom Ibrahim Halil Muhamed Hubejbom dana 11.08.1430.h.g., odnosno 02.08.2009, te mu se priznaje zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Na osnovu ovog Rješenja Rijaset će imenovanom izdati diplomu i promovirati ga u časno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim, te ga uvesti u evidenciju hafiza u Bosni i Hercegovini koji su časno zvanje Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim stekli pred Komisijom za polaganje hifza.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Muhamed Selmani podnio je Upravi za vjerske poslove Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini zahtjev za priznavanje stečene idžazetname i zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim.

Rješavajući po ovom zahtjevu, Komisija za provođenje postupka priznavanja idžazetname iz oblasti kiraeta (hifza) je, uvidom u priloženu dokumentaciju Muhameda Selmanija, utvrdila da je imenovani proučio cijeli Kur'an napamet pred muhaffizom Ibrahimom Halilom u Rijadu (Saudijska Arabija), te je na osnovu toga, 2. augusta 2009. godine, stekao idžazetnamu za učenje Kur'ani-kerima prema rivajetu Hafsa od Asima Al-Kufija preko Eš-Šatibije.

Na osnovu iznesenog, Komisija je usvojila zahtjev za priznavanje idžazetname stečene pred navedenim muhaffizom i predložila priznavanje zvanja Hafizu-l-Kur'ani-l-kerim, kandidatu Muhamedu Selmaniju.

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na osnovu podnesenog Izvještaja Komisije Rijasetu za provođenje postupka priznavanja idžazetname

iz oblasti kiraeta (hifza) od 7. decembra 2021. godine, a na prijedlog Uprave za vjerske poslove riješio je kao u dispozitivu.

Pouka o pravnom lijeku: *Žalba na ovo Rješenje može se uputiti Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u roku od 15 dana od dana prijema Rješenja.*

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-16-4/22

Datum: 17. džumade-l-uhra 1443. h.g.

20. januar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 51. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 17. džumade-l-uhra 1443. h.g., odnosno 20. januara 2022. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost na izbor dr. Nihada Čamdžića u zvanje docenta za naučnu oblast Islamska kultura i civilizacija na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5494-3/21

Datum: 17. džumade-l-uhra 1443. h.g.

20. januar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 51. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 17. džumade-l-uhra 1443. h.g., odnosno 20. januara 2022. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost na Odluku Upravnog odbora Centra za dijalog – Vesatijja, broj: 03-2-73/21 od 29. decembra 2021. godine, o

izboru i saglasnost za imenovanje dr. Senada Ćemana za direktora Centra za dijalog – Vesatijja, na mandat od četiri godine.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-250-2/22

Datum: 17. džumade-l-uhra 1443. h.g.

20. januar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 51. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 17. džumade-l-uhra 1443. h.g., odnosno 20. januara 2022. godine, na prijedlog Uprave za ekonomske i finansijske poslove, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost na Odluku Upravnog odbora Vakufske direkcije, broj: 03-2-126/22 od 18.01.2022. godine, o izboru i saglasnost za imenovanje dr. Senaida Zajimovića za direktora Vakufske direkcije, na mandat od četiri godine.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-4096-5/21

Datum: 17. džumade-l-uhra 1443. h.g.

20. januar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, a u skladu s članom 11. Pravilnika o upravljanju i raspolaganju mezarjima, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 51. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 17. džumade-l-uhra 1443. h.g., odnosno 20. januara 2022. godine, na prijedlog Uprave za pravne i administrativne poslove, donio je sljedeću

ODLUKU

Član 1.

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost na Pravilnik o upravljanju mezarjima na području Medžlisa Islamske zajednice Živinice, broj: 02-02-1-405/21 od 04.10.2021. godine.

Član 2.

Pravilnik iz člana 1. ove odluke usklađen je sa općim normativnim aktima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-5458-3/21

Datum: 17. džumade-l-uhra 1443. h.g.
20. januar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 51. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 17. džumade-l-uhra 1443. h.g., odnosno 20. januara 2022. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset daje saglasnost na Odluku Vijeća Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu broj: 03-03-10 elek. sjed.-1274/21 od 08.12.2021. godine, o izboru doc. dr. hafiza Kenana Musića u zvanje vanredni profesor za naučnu oblast Hadis, bez prihvatanja finansijskih obaveza proisteklih iz navedenog izbora mimo usvojenog budžeta.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-344-3/22

Datum: 09. redžeb 1443. h.g.

10. februar 2022. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na 52. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 09. redžeba 1443. h.g., odnosno 10. februara 2022. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice daje saglasnost za izbor prof. dr. Anele Hasanagić u zvanje redovnog profesora za naučnu oblast Psihologija na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Dekreti

Broj: 03-07-1-5355-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-134-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog broj: 01-07-1-292-2/21 od 20. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Donja Lučka, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Džaferović (Edin) Belmin, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 14. maj 1997. godine u Rosenheimu, SR Njemačka, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Donja Lučka, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 01. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Džaferović Belmin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 01. januara 2022. godine do 31. decembar 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 01. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5102-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gradačac broj: 02-07-299-14-1/21 od 19. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tužlanskog broj: 05-2-07-1-1633-1/21 od 1. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Lukavac Donji, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Mujanović (Osman) Selvir, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 12. decembar 1993. godine u mjestu Donja Međida, općina Gradačac, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Lukavac Donji, Medžlis Islamske zajednice Gradačac, počevši od 19. novembra 2021. godine do 18. novembar 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Gradačac i Mujanović Selvir će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 19. novembra 2021. godine do 18. novembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 19. novembra 2021. godine i važi do 18. novembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5184-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno broj: 01-07-352/21 od 26. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije travničkog broj: 01-07-419/21 od 2. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama

pripravnika u džemat Sultanovići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama pripravnika

Spahić (Osman) hafiz Abedin, profesor islamske teologije, rođen 24. februara 1992. godine u Zvorniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Sultanovići, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Spahić Abedin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2021. godine i važi do 31. oktobra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5235-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Visoko broj: 03-04-252/21 od 25. oktobra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-736-1/21 od 6. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Tušnjići-Grajani, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama pripravnika

Numanović (Kenan) Vildan, bakalaureat/bachelor teologije, rođen 20. avgusta 1998. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Tušnjići-Grajani, Medžlis Islamske zajednice Visoko, počevši od 1. oktobra 2021. godine do 30. septembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Visoko i Numanović Vildan će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. oktobra 2021. godine do 30. septembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2021. godine i važi do 30. septembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5438-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Visoko broj: 03-04-252/21 od 25. oktobra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-736-1/21 od 6. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Tušnjići-Grajani, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama pripravnika

Numanović (Kenan) Vildan, bakalaureat/bachelor teologije, rođen 20. avgusta 1998. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Tušnjići-Grajani, Medžlis Islamske zajednice Visoko, počevši od 1. oktobra 2021. godine do 30. septembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Visoko i Numanović Vildan će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. oktobra 2021. godine do 30. septembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2021. godine i važi do 30. septembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5235-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj broj: 02-07-151-3-21 od 30. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije zeničkog broj: 01-07-1-488-2/2021 od 20. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Selimija džamije, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Mujkanović (Selim) Almir, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'llima, rođen 13. jula 1998. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Selimija džamije, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Mujkanović Almir će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2021. godine i važi do 31. oktobra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-162-2/22.

Datum: 15. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
18. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo broj: 03-03-1-2839/21. od 24. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-21/21. od 11. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Hak Nur, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Piro (Rasim) Enes, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 29. juna 1982. godine u mjestu Džemilić Planje, općina Tešanj, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Hak Nur, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Piro Enes će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-544-2/22.

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.
16. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica broj: 01-07-1-296-2/21 od 30. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije zeničkog broj: 01-07-1-20-2/2021 od 19. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Arnauti, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Smriko (Fedad) Azrudin, profesor islamske teologije, rođen 13. avgust 1994. godine u Zenici, postavlja se na dužnost drugog imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Arnauti, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Smriko Azrudin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5234-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo broj: 01-03-2-2364-5/21 od 9. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-794-1/21 od 6. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravil-

nika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Skopljak (Rasim) Ahmet, profesor islamske teologije, rođen 06. 10. 1983. godine u Zenici, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Istiklal džamije, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31.12.2021. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džematu Magribija, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 01.01.2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Skopljak Ahmet će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5436-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj broj: 02-07-70-1-21 od 11. juna 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije zeničkog broj: 01-07-1-490-2/2021 od 22. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Vehabović (Jasim) Hazim, imam, hatib i muallim, rođen 26. 03. 1987. godine u Doboju, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Miljkovac, Medžlis Islamske zajednice Doboj, razrješava se navedene

dužnosti zaključno sa 30.11.2021. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ševarlije-Potočani, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 01.12.2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Vehabović Hazim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-219-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tuzla broj: 03-2-DŽR-1920-10/22 od 4. januara 2022. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog broj: 05-2-07-1-41-1/22 od 13. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hodžić (Rasim) Sanel, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 20. 11. 1986. godine u Noćajevićima, općina Kladanj, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Donja Obodnica, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31.12.2021. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Solina, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, počevši od 1.1.2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Tuzla i Hodžić Sanel će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-163-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo broj: 03-03-1-2838/21 od 24. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog broj: 01-02-1-22/21 od 11. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hamzakadić (Fehim) Edin, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 7. 1. 1990. godine u Sarajevu - Centar, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Bakareva džamija, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31.12.2021. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Istiklal džamije, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1.1.2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Hamzakadić Edin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5220-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gradačac br. 02-07-301/21, od 24. novembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o ima-

mima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g, odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Huskić (Džemal) Raif, rođen 02. januara 1953. godine u Mionici, općina Gradačac, drugi imam, hatib i muallim u džematu Husejnije džamije, Medžlis Islamske zajednice Gradačac, razrješava se dužnosti drugog imama, hatiba i muallima u džematu Husejnije džamije, zaključno sa 30. 04. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5221-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gradačac br. 02-07-301/21, od 24. novembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g, odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Unkić (Avdo) Nermin, rođen 11. jula 1972. godine u Gradačcu, imam, hatib i muallim u džematu Rajska, Medžlis Islamske zajednice Gradačac, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Rajska, zaključno sa 30. 04. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5421-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tuzla br. 01-07-1-1862, od 21. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), done-

senom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Saletović (Džrafo) Ibrahim, rođen 03. jula 1958. godine u Donjoj Obodnici, Tuzla, imam, hatib i muallim u džematu Solina, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Solina, zaključno sa 31. 12. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5405-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Prijedor br. 522-AV-2021, od 24. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Delalović (Šefkija) Šefik, rođen 19. januar 1993. godine u Zagrebu, Republika Hrvatska, imam, hatib i muallim u džematu Zecovi, Medžlis Islamske zajednice Prijedor, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Zecovi, zaključno sa 31. 12. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5464-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Puračić br. 03-07-1-551/21, od 28. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imama (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i

Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o razrješenju dužnosti imama

Mejrić (Ismet) Armin, profesor islamske teologije, rođen 16. septembar 1991. godine u Tuzli, imam, hatib i muallim u džematu Devetak, Medžlis Islamske zajednice Puračić, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Devetak, zaključno sa 31. 12. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5477-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.

31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać br. 02-07-519/2021, od 21. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET
o razrješenju dužnosti imama

Fileković (Redžo) Semir, bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 29. februar 1988. godine u Bihaću, imam, hatib i muallim u džematu Ribić-Orljani, Medžlis Islamske zajednice Bihać, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Ribić-Orljani, zaključno sa 14. 12. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5143-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.

31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-33-2112, od 04. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i

Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti prvog imama

Šetkić (Velija) Mustafa, profesor orijentalistike, rođen 16. jula 1965. godine u mjestu Holijaci, općina Višegrad, prvi imam, hatib i muallim u džematu Stockholm, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, razrješava se dužnosti prvog imama, hatiba i muallima u džematu Stockholm, zaključno sa 10. 11. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-131-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Živinice br. 02-07-1-25/22, od 12. januar 2022. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Muminhodžić (Alija) Samed, rođen 21. avgust 1989. godine u Tuzli, imam, hatib i muallim u džematu Ribac, Medžlis Islamske zajednice Živinice, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Ribac, zaključno sa 13. 1. 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-338-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Novi br. 03-07-1-4655/21, od 26. januar 2022. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajedni-

ce u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Junuz (Hasan) Dželal, rođen 29. novembar 1999. godine u Priboju, Republika Srbija, imam, hatib i muallim u džematu Suhača, Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Suhača, zaključno sa 16. 2. 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-466-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.
16. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Živinice br. 02-07-1-52/22, od 2. februara 2022. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Avdić (Jusuf) Nermin, rođen 8. marta 1984. godine u Gračanici, općina Živinice, imam, hatib i muallim u džematu Strašanj, Medžlis Islamske zajednice Živinice, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Strašanj, zaključno sa 31.1.2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-490-2/22

Datum: 16. redžeb 1443. god. po H.
17. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Nizozemskoj, džemat "DIN" Eindhoven br. 03-07-1-490/22, od 7. februara 2022. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici

Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o razrješenju dužnosti imama

Džakmić (Fikret) Džanin, rođen 8. avgusta 1996. godine u Olovu, imam, hatib i muallim u džematu "DIN" Eindhoven, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu "DIN" Eindhoven, zaključno sa 1.2.2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5324-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-1-138-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog broj: 01-07-1-278-2/21 od 13. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Krivaja, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Fazlić (Hasan) Dženan, rođen 28. oktobar 1996. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Krivaja, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Fazlić Dženan će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembar 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5323-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-1-137-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog broj: 01-07-1-280-2/21 od 13. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Glogovac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Beširević (Muhamed) Amir, rođen 02. juni 1984. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Glogovac, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Beširević Amir će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5322-2/21

Datum: 24. džumade-l-ula 1443. god. po H.
28. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-1-140-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog broj: 01-07-1-281-2/21 od 13. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Toromani, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice,

održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Memić (Jasmin) Sinanudin, rođen 14. juli 1997. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Toromani, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Memić Sinanudin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5326-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-1-135-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog broj: 01-07-1-277-2/21 od 13. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Liskovac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Bajrić (Zakir) Belmin, rođen 10. septembar 1996. godine u Visokom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Liskovac, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Bajrić Belmin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5325-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin broj: 01-07-1-136-2/2021 od 07. decembra 2021. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog broj: 01-07-1-279-2/21 od 13. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Slatina, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Tašaković (Raif) Akaid, rođen 15. decembra 1986. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Slatina, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Tašaković Akaid će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5407-2/20

Datum: 25. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-1818-1/21 od 24. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Čelić br. 02-07-1-106/21 od 20. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Brdo, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kadrić (Safet) Ismet, rođen 1. septembra 1999. godine u mjestu G. Lukavica, općina Živinice postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Brdo, Medžlis Islamske zajednice Čelić, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Čelić i Kadrić Safet će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5439-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-425/21 od 17. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-A-1-902/2021 od 9. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bandol, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Šiljak (Bahtija) Senad, rođen 3. novembra 1990. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bandol, Medžlis Islamske zajednice Travnik, počevši od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Travnik i Šiljak Senad će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2021. godine i važi do 31. oktobra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5440-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-426/21 od 17. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Travnik br. 03-A-1-904/2021 od 9. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Goleš, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Palić (Ahmet) Nermin, rođen 13. juli 1996. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Goleš, Medžlis Islamske zajednice Travnik, počevši od 9. decembra 2021. godine do 8. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Travnik i Palić Nermin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 9. decembra 2021. godine do 8. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 9. decembra 2021. godine i važi do 8. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5476-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-299-2/21 od 23. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać br. 02-07-518/2021 od 21. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Ribić-Orljani, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Imširović (Nihad) Tarik, rođen 21. april 1999. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ribić-Orljani, Medžlis Islamske zajednice Bihać, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bihać i Imširović Tarik će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5435-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-491-2/21 od 22. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj br. 01-07-70-1-21 od 6. oktobra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama

u džemat Miljkovac, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čišić (Fuad) Izet, rođen 8. februar 1992. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Miljkovac, Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 1. decembra 2021. godine do 30. novembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Čišić Fuad će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. decembra 2021. godine do 30. novembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. decembra 2021. godine i važi do 30. novembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5437-2/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.

31. decembar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-486-2/2021 od 20. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj br. 02-07-70-6-21 od 30. novembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Sjenina Rijeka-Bešići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Helvida (Amir) Samed, rođen 3. septembra 1996. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Sjenina Rijeka-Bešići,

Medžlis Islamske zajednice Doboj, počevši od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Doboj i Helvida Samed će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2021. godine do 31. oktobra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-273-2/22

Datum: 29. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

1. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog br. 01-07-1-16/22 od 20. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Dubica br. 03-01/22 od 20. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Polje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kozlić (Munever) Merzuk, rođen 31. jula 1991. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Polje, Medžlis Islamske zajednice Bosanska Dubica, počevši od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanska Dubica i Kozlić Merzuk će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine i važi do 31. januara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-120-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije travničkog br. 01-07-1-008/22 od 11. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gornji Vakuf br. 01-07-05/22 od 11. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bistrica, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Lužić (Sadik) Saudin, rođen 23. maja 1990. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bistrica, Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf, počevši od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf i Lužić Saudin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine i važi do 31. januara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-274-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 07-1-461-1/21 od 20. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Stolac br. 01-MS-218/21 od 13. jula 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Crnići - Aladinići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Bajrić (Muhamed) Mahir, rođen 21. oktobra 1994. godine u Visokom, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Crnići - Aladinići, Medžlis Islamske zajednice Stolac, počevši od 1. juna 2021. godine do 31. maja 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Stolac i Bajrić Mahir će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. juna 2021. godine do 31. maja 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2021. godine i važi do 31. maja 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-134-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-322-2/21 od 30. decembra 2021. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 02-07-1-210-1/21 od 30. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gornje Hrustovo, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Duranović (Haris) Imran, rođen 17. decembra 1993. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornje Hrustovo, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Duranović Imran će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-275-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije gorazhdanskog br. 01-03-1-05-01/22 od 21. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Goražde br. 01-03-2-79-08/21 od 14. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Vitkovići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Džankić (Ejub) Faruk, rođen 22. april 1988. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Vitkovići, Medžlis Islamske zajednice Goražde, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Goražde i Džankić Faruk će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-243-2/22

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.
3. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-11-2/22 od 14. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-07-1-160-2/2021 od 30. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Pivnice, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Gla-*

snik Rijaseta IZ u BiH, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Velić (Ismet) Davvud, rođen 13. februara 1999. godine u Sanskom Mostu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Pivnice, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Velić Davvud će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine i važi do 31. januara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-492-2/22

Datum: 14. redžeb 1443. god. po H.
15. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-25-2/22 od 2. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kozarac br. 02-23/2022-01 od 20. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Kalata, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hodžić (Almina) Elvedin, rođen 24. augusta 1997. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kalata, Medžlis Islamske zajednice Kozarac, počevši od 1. septembra 2021. godine do 31. augusta 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kozarac i Hodžić Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2021. godine do 31. augusta 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2021. godine do 31. augusta 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-499-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.

16. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-26-2/22 od 2. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kozarac br. 02-13/2022-01 od 4. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Dera, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čelenka (Hamza) Džafer, rođen 30. novembra 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Dera, Medžlis Islamske zajednice Kozarac, počevši od 1. septembra 2021. godine do 31. augusta 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kozarac i Džafer Čelenka će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2021. godine do 31. augusta 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2021. godine i važi do 31. augusta 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-539-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.

16. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-02-07-1-155-1/21 od 7. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vlasenica br. 02-07-39/22 od 31. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Skugrići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Sejfić (Sabit) Said, rođen 5. septembra 1992. godine u Mohacs, Mađarska, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Skugrići, Medžlis Islamske zajednice Vlasenica, počevši od 1. marta 2022. godine do 28. februara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Vlasenica i Sejfić Said će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. marta 2022. godine do 28. februara 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-538-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.

16. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-02-07-1-156-1/21 od 7. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vlasenica br. 02-07-40/22 od 31. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Pomol, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mekanić (Jusuf) Mustafa, rođen 26. januara 2001. godine u Zavidovićima, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Pomol, Medžlis Islamske zajednice Vlasenica, počevši od 1. marta 2022. godine do 28. februara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Vlasenica i Mekanić Mustafa će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. marta 2022. godine do 28. februara 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. marta 2022. godine i važi do 28. februara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-244-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.
16. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-278-2/21 od 13. januara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Cazin br. 01-02-1-139/2021 od 7. decembra 2021. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Polje, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Japić (Sead) Haris, rođen 30. oktobar 1991. godine u Cazinu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Polje, Medžlis Islamske zajednice Cazin, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Cazin i Haris Japić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-504-2/22

Datum: 15. redžeb 1443. god. po H.
16. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-28-2/22 od 2. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać br. 02-07-37/22 od 20. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bajrići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Tričić (Sulejman) hafiz Talha, rođen 31. oktobra 2000. godine u Velikoj Kladaši, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bajrići, Medžlis Islamske zajednice Bihać, počevši od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bihać i Tričić Talha će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine i važi do 31. januara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-491-2/22

Datum: 16. redžeb 1443. god. po H.
17. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-27-2/22 od 2. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kozarac br. 02-21/2022-01 od 20. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u

džemat Mujkanovići, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reis-u-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Smolo (Fikret) Ahmed, rođen 07. 06. 1987. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Mujkanovići, Medžlis Islamske zajednice Kozarac, počevši od 1. januara 2022. do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kozarac i Ahmed Smolo će, u skladu sa odredbama člana 16. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. januara 2022. do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-493-2/22

Datum: 16. redžeb 1443. god. po H.

17. februar 2022. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-33-2/22 od 2. februara 2022. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 01-07-1-25-3/22 od 31. januara 2022. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Naprelje, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. god. po H. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reis-u-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Spahić (Husein) Salih, rođen 8. jula 1998. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Naprelje, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. februara 2022. godine do 31. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most i Spa-
hić Salih će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti
Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava
i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2022. godine do
31. januara 2023. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

**Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine i važi do 31. januara 2023.
godine.**

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5162-3/21

Datum: 25. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
28. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tuzla broj: 03-2-DŽR-
342-2/21 od 11. marta 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog
broj: 05-2-07-1-1695-1/21 od 3. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17
Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o
imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj re-
dovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u
Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Re-
isu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju muallima

Avdić (Nihad) Edib, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 28. aprila
1991. godine u Bijeljini, postavlja se na dužnost muallima u Medžlisu Islamske
zajednice Tuzla, počevši od 4. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove muallima obavljati u skla-
du sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 4. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5266-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kalesija broj: 04-07-1-
805/21 od 23. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog
broj: 05-2-07-1-1708-1/21 od 7. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pra-

vilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Muhamedbegović (Nusret) Sulejman, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 4. januara 1996. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Tojšići, Medžlis Islamske zajednice Kalesija, počevši od 3. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 3. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5086-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.
29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vitez broj: 01-02-361/21 od 19. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije travničkog broj: 01-07-417/21 od 29. novembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ljevaković (Nedžad) Edin, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 17. maja 1997. godine u Tešnju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Preočica, Medžlis Islamske zajednice Vitez, počevši od 1. oktobra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5085-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.

29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno broj: 01-07-350/21 od 22. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije travničkog broj: 01-07-418/21 od 29. novembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hasanović (Alija) Mehdin, bakalaureat/bachelor teologije, rođen 8. maja 1996. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Glavice, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 10. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 10. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5155-2/21

Datum: 25. džumade-l-ula 1443. god. po H.

29. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gornji Vakuf broj: 02-07-295/21 od 1. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije travničkog broj: 01-07-420/21 od 3. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Ajanović (Fikret) Hasan, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 11. oktobra 1990. godine u Bugojnu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Boljkovac - Seferovići, Medžlis Islamske zajednice Gornji Vakuf, počevši od 1. januara 2022. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5433-2/21

Datum: 26. džumade-l-ula 1443. god. po H.
30. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Ključ broj: 08-07-1-425-1/21 od 17. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog broj: 01-07-1-450/21 od 17. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Šehić (Muris) Amar, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 29. mart 1989. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gornji Kamičak, Medžlis Islamske zajednice Ključ, počevši od 1. januara 2022. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5488-2/21

Datum: 10. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

13. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Srebrenik broj: 04-07-1-795/21 od 30. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog broj: 05-2-07-1-1866-1/21 od 30. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mehmedović (Muhamed) Alija, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 21. avgust 1966. godine u mjestu Snagovo, općina Zvornik, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Lisovići, Medžlis Islamske zajednice Srebrenik, počevši od 1. januara 2022. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5489-3/21

Datum: 2. redžeb 1443. god. po H.

3. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vlasenica broj: 02-07-406 od 27. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog broj: 05-2-07-1-1863-1/21 od 30. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Berbić (Suljo) Mustafa, profesor islamskih nauka, rođen 21. januar 1972. godine u mjestu Gradina, općina Vlasenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Nova Kasaba, Medžlis Islamske zajednice Vlasenica, počevši od 1. januara 2022. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5163-4/21

Datum: 22. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

25. januar 2022. godine

Rješavajući po ponovljenom zahtjevu MIZ Tuzla br. 01-07-1-77/22 od 19.1.2022. godine, a na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog broj: 05-2-07-1-1696-1/21 od 2. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Fazlović (Vahid) hafiz Ismail, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 12. avgusta 1995. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Brčanska Malta, Medžlis Islamske zajednice Tuzla, počevši od 4. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 4. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-316-2/22

Datum: 29. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

1. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu MIZ Velika Kladuša br. 01-07-19/22 od 18.1.2022. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog broj: 01-07-1-22-2/22 od 24. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Makić (Zuhdija) Ahmed, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 27. decembra 1996. godine u mjestu Bag, općina Bužim, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Trn-Polje, Medžlis Islamske zajednice Velika Kladuša, počevši od 4. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 4. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-317-2/22

Datum: 29. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

1. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu MIZ Velika Kladuša br. 01-07-18/22 od 18.1.2022. godine, a na osnovu mišljenja Muftije bihačkog broj: 01-07-1-23-2/22 od 24. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Durić (Safet) Ajdin, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 31. jula 1992. godine u Velikoj Kladuši, postavlja se na dužnost imama, ha-

tiba i muallima u džemat Ponikve, Medžlis Islamske zajednice Velika Kladuša, počevši od 4. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 4. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5005-2/21

Datum: 26. rebiu-l-ahir 1443. god. po H.

1. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mostar broj: 07-1-1058/21 od 18. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Muftije mostarskog broj: 07-1-664-1/21 od 23. novembra 2021. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Vila (Hazim) Ensar, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 12. juna 1980. godine u Lišanima, općina Mostar, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kutlivač, Medžlis Islamske zajednice Mostar, počevši od 1. novembra 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. novembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3111-4/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.

31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije travničkog br. 01-10-329/21 od 28. oktobra 2021. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik*

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju glavnog imama

Srebrenica (Eniz) hafiz dr. Adnan, doktor islamskih nauka, rođen 14. 10. 1980. godine u Zenici, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Busovača na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 01. 12. 2021. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 12. 2021. godine i važi do 30. 11. 2025. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-19-2/21

Datum: 10. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

13. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije bihaćkog br. 01-07-1-2/21. od 4. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju v.d. glavnog imama

Ihtijarević (Mušo) Mustafa, profesor islamske vjeronauke, rođen 9. decembra 1981. godine u Kladnju, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Novi na period od jedne (1) godine, počevši od 15. januara 2022. godine do 14. januara 2023. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi i Mustafa Ihtijarević će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze

između Medžlisa i v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Novi u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 15. januara 2022. godine i važi do 14. januara 2023. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-272-2/22

Datum: 25. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
28. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije banjalučkog br. 01-07-1-18/22. od 20. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Oruč (Derviš) Sedin, bakalaureat islamske vjeronauke, rođen 27. augusta 1979. godine u Zenici, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Brod na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanski Brod i Sedin Oruč će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Brod u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-271-2/22

Datum: 25. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
28. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije banjalučkog br. 01-07-1-17/22. od 20. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Patković (Ekrem) Ishak, rođen 22. jula 1999. godine u Zenici, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Kobaš na period od jedne (1) godine, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bosanski Kobaš i Ishak Patković će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanski Kobaš u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5104-3/21

Datum: 22. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
25. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Nizozemskoj od 1. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5104-2/21 od 17. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*,

br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Šahbazović (Mehmed) Aldin, profesor islamske teologije, rođen 21. 06. 1990. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat "Selam" - Rotterdam, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj, počevši od 01. 02. 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj, džemat "Selam" - Rotterdam i Aldin Šahbazović će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata "Selam" - Rotterdam, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5205-3/21

Datum: 22. džumade-l-uhra 1443. god. po H.
25. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Nizozemskoj od 8. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5205-2/21 od 17. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Džakmić (Fikret) Džanin, rođen 08. 08. 1996. godine u Olovu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat "DIN" Eindhoven, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj, počevši od 01. 02. 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj, džemat "DIN" - Eindhoven i Džakmić Džanin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata "DIN" Eindhoven, Islamska zajednica Bošnjaka u Nizozemskoj i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4734-3/21

Datum: 27. džumade-l-ula 1443. god. po H.
31. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 01-MMK-01/21, od 15. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-4734-2/21, od 6. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Klanco (Alija) Mustafa, rođen 20. oktobra 1960. godine u mjestu Sudići, općina Ilijaš, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Kamp-Lintford, SR Njemačka, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 01. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, džemat Kamp-Lintford i Klanco Mustafa će, u skladu sa odredbama člana 11. Pra-

vilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između imama i Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, džemat Kamp-Lintford, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4675-4/20

Datum: 2. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

5. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br. 09-HA-11/20, od 27. novembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-4658-2/20 od 16. decembra 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Efendić (Šaćir) Šahin, imam, hatib i muallim, rođen 15.05. 1967. godine u Čajničju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Balingen, Medžlis Islamske zajednice Stuttgart, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. januara 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Balingen i Efendić Šahin će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Balingen i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2020. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5158-3/21

Datum: 23. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

26. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-36-2112, od 6. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5158-2/21 od 14. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Dučić (Abid) Benjamin, rođen 14. 9. 1989. godine u Goraždu postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džematu Växjö, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Växjö i Dučić Benjamin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između imama i Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, džemata Växjö.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5157-3/21

Datum: 24. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

27. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-34-2112, od 6. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5157-2/21 od 14. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana

8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Kozlić (Halil) Alija, rođen 4. 1. 1978. godine u mjestu Vukotići, grad Zenica postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džematu Västerås, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Västerås i Kozlić Alija će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulirati međusobna prava i obaveze između imama i Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, džemat Västerås.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5135-3/21

Datum: 24. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

27. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-32-2112, od 3. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5157-2/21 od 14. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Mehtić (Halil) Ismail, rođen 24. augusta 1984. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Trelleborg, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Trelleborg i Ismail Mehtić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, džemata Trelleborg i imama u vremenu od 1. januara 2022. godine do 31. decembra 2022. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine i važi do 31. decembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5156-3/21

Datum: 24. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

27. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GII-35-2112, od 6. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5156-2/21 od 14. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Horozović (Fikret) hafiz Jusuf, rođen 11. februar 1985. godine u Zavidovićima, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Linköping, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Linköping i hafiz Jusuf Horozović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika

o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, džemata Linköping i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5121-3/21

Datum: 3. redžeb 1443. god. po H.

2. februar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GII-30-2111, od 2. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5121-2/21 od 12. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Špodić (Nizad) Nezir, rođen 1. februara 1989. godine u mjestu Krušev Dol, općina Srebrenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Helsingborg, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Helsingborg i Špodić Nezir će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, džemata Helsingborg i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5022-3/21

Datum: 19. džumade-l-ula 1443. god. po H.

23. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-27-2111, od 24. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5022-2/21 od 3. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Bešlija (Zehrid) Elvedin, profesor islamske teologije, rođen 17.02.1989. godine u Sarajevu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Borås, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 01. 11. 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Borås i Bešlija Elvedin će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 11. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5143-5/21

Datum: 23. džumade-l-uhra 1443. god. po H.

26. januar 2022. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj br. GLI-33-2112, od 04. decembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5143-4/21 od 14. januara 2022. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilni-

ka o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hadžirušidović (Nurija) Merzuk, profesor islamske teologije, rođen 13. 6. 1973. godine u Sanskom Mostu, razrješava se dužnosti drugog imama, hatiba i muallima u džematu Stokholm, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj zaključno sa 31.12.2021. godine i postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džematu Stockholm, Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, počevši od 1. januara 2022. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Švedskoj, džemat Stockholm i Merzuk Hadžirušidović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor o radu. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj i imama džemata Stockholm.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-5061-3/21

Datum: 20. džumade-l-ula 1443. god. po H.

24. decembar 2021. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Švicarskoj br. 03-07-1-5061/21 od 30. novembra 2021. godine, te na osnovu mišljenja Zamjenika reisu-l-uleme br. 03-07-1-5061-2/21 od 23. decembra 2021. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama pripravnika

Tulić (Halid) Ejjub, bakalaureat/bachelor imameta, hatabeta i ta'lima, rođen 29. aprila 1995. godine u Ammanu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Lausanne/Lozana, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj, počevši od 01. decembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Lausanne/Lozana, Islamska zajednica Bošnjaka u Švicarskoj i Tulić Ejjub će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Lausanne/Lozana i imama u vremenu od 01. decembra 2021. godine do 30. novembra 2022. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. decembra 2021. godine i važi do 30. novembra 2022. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijaseta Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijaseta Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijaseta IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna tran-

skripcija primjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.

ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLJAČA; Redakcija: MEHO ŠLJIVO, SAMEDIN KADIĆ, SENADA TAHIROVIĆ, MEVLUDIN DIZDAREVIĆ, MUHAMED JUSIĆ i ALDINA SULJAGIĆ-PIRO; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ
lektura: AMINA UZUNALIĆ-KOVO; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: IFET MUSTAFIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija DOBRA KNJIGA, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.

The Herald

of the Riyasat of the Islamic Community
in Bosnia and Herzegovina

البلاغ

مجلة المشيخة الإسلامية
في البوسنة والهرسك